

**Zliya Yəwən kwəma wəzə naa
dzəkən
Yesəw Kəristəw njasa tsasliti
Matiye
Kwəma dza ghwəmməə gha
sənataa dzəkən zliya na**

Ma Matiye tsa tsasliti zliya nay, ntsa ta səfa Yesəw na. Ghala vəghwə tsa niy nza Matiye mbə ghəra sləni mbə ciki birəw dəwan niy harvə Yesəw, ta nəw ghəci (nza ghwəy nighə mbə vəh 9:9). Ma ləy hwəm shi va kiy, war njasa səəmə vici niy dza kar Yesəw ghəshi lə Matiye. Tsahwəti slən tsa Matiye dibay, Levi na (nza ghwəy nighə mbə Markə 2:14).

Ma kə mbəzliy niy, kaa ka Zhəwifə tsasliti Matiye zliya Yəwən kwəma wəzə na va, kə ghəshiy ni. Ava va tsəgha ka naa gəzə kwəmaa niy gəzəkə məndi mbə zliya kwa taja jakəva tsa Hyala lə mbəzli. Sa gəzə na kwəma vay, ta mbə ka Zhəwifəə sənay, kwəmaa gəzəkəvata na sa fə Yesəw vaa dzəghwa, kə ghəshi, mba'a ghəshi sənay, Yesəw na Kəristəw Ntsa tivə Hyala ta mbəli mbəzli, kə ghəshi.

Avanay njasa nəwva kwəma mbə zliya na:
Vəh 1 pa' tə vəh 4:1-11 Kwəmaa dzəkən ya Yesəw, lə dzəkən Zhanj tsa məni batem kaa mbəzli, mba'a dzəkən həərə tsa dzəghəhwə ndə jaka tsa Hyala həərə Yesəw.

Vəh 4:12 pa' tə vəh 18:1-35 Sləni ghərahwə Yesəw tə hidfi ka Galile ghəngħən ghəngħən. Mbəbay, ta kəsata kwəma dza ghwəmmə dzəkən kwəmaa niy bənəhwə Yesəw kaa mbəzli ta səfa ci mə kəlan (vəh 5-7). Dibay ta kəsashi firhi bələhwə Yesəw dzəkən njasa dza Hyalaa sləkə mbəzli dza ghwəmmə mbəba (vəh 13). Mba'a kwəma gəzanshi na kaa mbəzli ta səfa ciy dzəkən nzəy tsa shi kwa jipə shi (vəh 18).

Vəh 19 pa' tə vəh 20 Njasa kafəy Yesəw tə hidfi ka Galile ta dzəmbə məlmə Zherəwzalem.

Vəh 21 pa' tə vəh 25 Tsəhə tsa Yesəw mbə Zherəwzalem, mba'a kwa kəni bəni kwəma ci kaa mbəzli.

Vəh 26 pa' tə vəh 28 Njasa basanakən məndi ngwəvə kaa Yesəw, lə məti ci, mba'a zhakati tsa ci mbə məti, lə kwa kəni kwəma gəzə na kaa mbəzli ta səfa ci.

*Hwəlfə jijihiy Yesəw pa' ti də'wə ghən tsa ci
(Lk 3:23-38)*

¹ Avanay njasa nza hwəlfə jijihiy Yesəw *Kəristəw, ntsaa səvəri mbə kar *Davitə ghəshi lə *Abəraham.

² Tə kwatanay, baw Abəraham yakə *Izakə, mba'a Izakə yakə *Zhakwapə, mba'a Zhakwapə yayakə kar Zhəwda, ghəshi lə nihwəti ngwarməhiy gwa'a.

³ Mba'a Zhəwda yakə kar Peresə lə Zara. Tamar na mbəghəshi kar Peresə lə Zara. Mba'a Peresə yakə Esərəm, baw Esərəm yakə Ram,

⁴ baw Ram yakə Aminadabə, mba'a Aminadabə yakə Nashən, mba'a Nashən yakə Salmən.

⁵ Dzəghwa Salmən baw yakə Bəwazə. *Rahabə na mbəghəy Bəwazə tsa va. Dzəghwa Bəwazə baw yakə 'Wəbetə. Mbəghəy 'Wəbetə na Rətə. Mba'a 'Wəbetə yakə *Zhese,

⁶ mba'a Zhese yakə mazə *Davitə ki.

Dzəghwa baw mazə Davitə yakə *Saləmanjw. Mbəghəy Saləmanjw na mali 'Wəri va niy nza ki.

⁷ Mba'a Saləmanjw yakə Rəbəwam, baw Rəbəwam yakə Abiya, baw Abiya yakə Asafə,

⁸ baw Asafə yakə Zhəzafatə, baw Zhəzafatə yakə Zhəwram, baw Zhəwram yakə 'Waziyasə,

⁹ baw 'Waziyasə yakə Yətam, baw Yətam yakə Ahazə, baw Ahazə yakə Ezhekiyasə.

¹⁰ Mba'a Ezhekiyasə yakə Manase, mba'a Manase yakə Amanjw, baw Amanjw yakə Zhəshiyasə,

¹¹ baw Zhəshiyasə yakə Yekwəniya, ghəshi lə nihwəti ngwarməhiy, ge'i ghala pətsaa niy kəəsəhwəshi mbəzli ka *Babilanjw dzəti hidfi shi.

¹² Ma ləy hwəm sa kəəsəhwə məndi mbəzli ka *Izərayel dzəti hidfi ka Babilanjw ki na, dzəghwa

1:3 1:3 Ghava 38:29-30; Rətə 4:18-22 **1:5 1:5** Rahabə: Zhə 2:1-24; kar Rətə lə Bəwazə: Rətə 1:4 **1:6 1:6** mbəghəy Saləmanjw: 2Sam 11-12 **1:7 1:7** 2NəMezh 11:31-13:23 **1:8 1:8** 2NəMezh 13:23-21:20; 26:1 **1:9 1:9** 1NəMezh 26:1-28:27
1:10 1:10 2NəMezh 29:1-33:25 **1:11 1:11** 2NəMezh 34:1-36:21

Yekwəniya mba'a yakə Salatiyel, baw Salatiyel yakə Zərəbabel,

¹³ baw Zərəbabel yakə Abiyədə, baw Abiyədə yakə Eliyakim, baw Eliyakim yakə Azər,

¹⁴ baw Azər yakə Sadəse, baw Sadəse yakə Ahim, mba'a Ahim yakə Eliyədə,

¹⁵ baw Eliyədə yakə Eli'azar, mba'a Eli'azar yakə Matan, baw Matan yakə Zhakwapə,

¹⁶ Dzəghwa ki baw Zhakwapə yakə *Zhezhefə, ntsaa məəti Marəy, mbəghəy Yesəw tsa har məndi vaa *Kəristəw Ntsa tivə Hyala ki.

¹⁷ Ma mbəzli yakə məndi va kwətiŋ kwətiŋ, ka 'wava tə Abəraham pa' tə Davitəy, mən lə fadə na jijih. Dzəghwa mbəzli yakə məndi kwətiŋ kwətiŋ ka 'wava tə mazə Davitə pa' ghala vici kəəsəhwə ka Babilanw ka Izərayel na, mən lə fadə jijih diba. Ge'i səkəkə tə tsava vəghwə ka sar pa' tə vəghwə tsa yakə məndi Kəristəw na, gar jijih mən lə fadə diba. Ava tsəgha na.

*Njasa yakə məndi Yesəw *Kəristəw
(Lk 2:1-7)*

¹⁸ Avanay njasa yakə məndi Yesəw Kəristəw: A tsahwəti ndə niy nza tifa, *Zhezhefə, kə məndi slən tsa ciy, ghəci niy mə na Marəy, mbəghəy Yesəw. Ma ghəshi ghwəla ta bəvay, dza Marəy mba'a bəvə hwər lə bərçi *Safə tsa Hyala dēwdēw tsa.

¹⁹ Ma Zhezhefə, ghəci bazhata Marəy tsa va kiy, ntsa wəzə tsa ghəci, ka nəw kwəma Hyala tərənw. Kala dī ghəciy pəli kwəma hwər tsa Marəy vaa səvəriy dzəti ngwəla kaa nihwəti

mbözli. Dza na mba'a tarəkə ndaniy səvəri mbə, kala gar sənay mbözli gwa'a.

²⁰ Ma ghəci ghwəlay mbə təkə kwəma va tsəgha na, dzəghwa van ndə kwal tsa Ndə sləkəpə səəkəy ngəci tsəgha kwa shiw. A kə ngəci na: «A Zhezhefə jjiy mazə *Davitə, ka hazləni gha va bə makwa gha Marəy ta nza ghənzə ka mali gha ma, sa nzana, ma hwər tsa bəvə na vay, Hyala mənti na dzar kwa bərçi Safə tsa nzə dfeudew tsa.

²¹ Ava ta yakə zəghwəə zal dza na, ma nza gha fanati slən Yesəw ngəci, sa nzanay, ghəci dza naa mbəli mbözli mbə hwəlfə ci səvəri mbə jikir tsa shi» kə.

²² Ma kwəmaa mənta va gwanata tsəghay, war ta mbə kwəma gəzəkə Ndə sləkəpə va lə miy tsa *ndə gəzə kwəma Hyalaa dzəghwata kwa na, a kə niy niy:

²³ Ava ta bəvə hwər dza zha kwa cikita, mba'a dzaa yakə zəghwəə zal.

Mba'a məndi dzaa fanati slən Emanəwel ngəci, kə niy ni.

Ma slən Emanəwel tsa va kiy, lə ghwəmmə na Hyala, di naa gəzə.

²⁴ Dzəghwa Zhezhefə sa fərghəy na ki na, mba'a dzaa bəvə makwa ci ka mali ci, njasa gəzanakə ndə kwal tsa Ndə sləkəpə va ki.

²⁵ Ma sa bətəvashi ghəshi ki na, mba'a ghəshi nzəyshi kala həni ma pa' va vəghwə tsa yakə Marəy va zəghwə nzə. Mba'a Zhezhefə fanati slən Yesəw ki.

2

Gəzə kwəmaa dzəkən səəkə tsa mbəzliy sənata kwəma ta nighə Yesəw

¹ Mbə məlmə Betəlehem tə hidfi ka Zhəwde niy yakə məndi Yesəw ki. Ghala vəghwə tsa vay, *Erədə niy nza mazə tsaa sləkə hidfi va. Ma ləy hwəm sa yakə məndiy, mba'a mbəzliy nighə sasərkwə ta sənashi shiy dzaa məniva tə hidfi səəkəshi kwa ghwəmə, ta dzəmbə məlmə Zherəwzalem.

² Ma sa tsəhəshi ghəshi na, tapə ghəshi ta dəw, a kə ghəshi na: «A ghəy nata yəwən sasərkwə tsahwəta kwa ghwəmə, ghenzə citəñəy na a mazə tsa *ka Zhəwifə yay, kə. Va tsəgha səəkə ghəy ta tsəfəkwə kwa kwəma ci lə ta pəra'wanci dividivi. Citəñəyəm nda dzəghwa tima na məlmə yay zəghwə va va mbə» kə ghəshi.

³ Ma sa favə mazə Erədə nava kwəma tsəgha na, mba'a her ci dzashi tərəñw tərəñw. Mbəzli mbə məlmə Zherəwzalem na, tərəñw her shi dzashi kwərakwə.

⁴ Nza'jəw Erədə bəsəti mbəzli dikə dikə ni mbə *ka ta Hyala, ghəshi lə *mbəzliy bənipe kwəma pəhəti Hyala gwa'a gwa'a. Tapə ghəci ta dəw və shi, a kə na: «Kwəma niy dza məndiy ya *Ntsa tivə Hyala va ta mbəli mbəzli shama?» kə.

⁵ Ma kə ghəshi ngəci na: «Waa mbə məlmə Betəlehem tə hidfi ka Zhəwde dza məndiy ya. Sa

nzanay, vanta kwøma tsasliti *ndø gøzø kwøma Hyalaa dzøkən, ma køy:

⁶ Ma ghay mølmø Betølehemøy, mənija ghaa mølmø gəmta na mbø mølmøhi tø hidi ka Zhøwde teepøw! Sa nzanay, mbø Betølehem dza møndiy ya mazø tsaā dzaa sløkø hwølfø mbøzlee ka *Izørayel, kø» kø ghøshi.

⁷ Dzøghwa sa favø Erødø kwøma va tsøgha ki na, da' harvø mbøzliy sønata kwøma va tsøgha tø mbø. A kø ngøshi na: «Hwøm gha ghwøy nata yøwøn sasørkwø vaa?» kø.

⁸ Ma sa gøzanci ghøshi vøghwø tsa va, a kø na: «Ma pø ghwøy møntiy, mbalam dzømbø mølmø Betølehem, a ghwøy pøla zøghwø va mbøfa lø møhørli. Sa ka ghwøy køsayøy nza ghwøy søøkø gøzara. Nzee mbøø dza ta pøra'wanci nee døvø ngøci kwørakwø» kø.

⁹⁻¹⁰ Ma sa favø mbøzli va kwøma gøzanakøshi mazø va tsøgha na, kafø ghøshi kaføshi ka dzashi. Ma ghøshi mbø dzashi, tsa' kø ghøshi na, sasørkwøø citøvata va ngøshi søøkø kwa ghwømø mbø 'wanshi kwøma, mba'a ghøshi vøshishi tørønw ki. Ka nøw ghøshi. Ma sa tsøhøta na ge'i ge'i lø pøtsa nza zøghwø va dzøghwa ti na, mba'a garøta.

¹¹ Dzøghwa ghøshi irøtsø ghøshi dzashiy dzømbø ciki tsa va. Mba'a ghøshi køsay zøghwø va, lø mbøghøy Marøy. Dza gøgøløbø, ghøshi gøløbøshi, ka pøra'wanci dividivi shi. Tapø ghøshi mbø pøeli mbølefemer shi, ka bøbø shi

dza ghəshi ta vəlanci ngəci səəmə kwa shi, ka bānci tsahi mbəzə, lə 'wərđi, mba'a dimə fə zən wəzə, *Mirə, kə məndi kaa slən tsa nzə.

¹² Ma ləy hwəm kwəma va ki na, mba'a ghəshi dzashi. Dza Hyala mba'a gəzanakəshi kwa shiw: «Əntaa ghwəy taa zhiniy dza zhar kwa mazə Erədə ghala pətsa ka ghwəy zhəghəva ta dzaŋwəy ma» kə ngəshi. Ma sa gəzanshi Hyala tsəgha na, mba'a ghəshi bəvə tsahwəti kwal ta dzashiy jighi.

*Gəzə kwəmaa dzəkən kafə tsa kar *Zhezhefə lə Marəy mba'a Yesəw dzəti hidī *Ezhipətə*

¹³ Ma ləy hwəm sa dzashi mbəzliy sənata kwəma va na, dzəghwa ndəs ndə kwal tsa Ndə sləkəpə səəkəy va Zhezhefə kwa shiw. A kə ngəci na: «A Zhezhefə, sati pəmə mali gha Marəy lə zəghwə nzə va, a ghwəy hwəŋwəy dzəti hidī ka Ezhipətə lə zəghwə va. Mbala nzəyŋa ti shi, pa' tə vici dzee zhiniy gəzaŋa zhəghəvaa səəkə. Sa nzanay, ta pala zəghwə va dza mazə *Erədə ta paslamti» kə.

¹⁴ Ma sa favə Zhezhefə tsəgha na, dzəghwa na pəm, pəməvə mali ci va tsəgha lə zəghwə nzə, war ka dzashiy dzəti hidī ka Ezhipətə həvir va.

¹⁵ Mba'a dzaa nzəyəy tə hidī va, ka dzar pa' ghala vəghwə tsa mətīy Erədə ki.

Ma shiy mənishi vay, war ta mbə kwəmaa gəzəkə Ndə sləkəpə va lə miy tsa *ndə gəzə kwəma Hyala tsa ciy dzəghwata mənishi ghəshi. Ma kə niy niy: «Ma yənəy, e harkəvəri zəghwee səvəri mbə hidī ka Ezhipətə» kə niy ni.

*Njasa bəkwə mazə *Erədə ndərazhi*

¹⁶ Ghala vəghwə tsa niy gəzanci Hyala va hwəy dzəmbə *Ezhipətə kaa Zhezhefə kiy, war mbə ndəghə səəkə tsa mbəzliy sənata kwəma va niy nza mazə Erədə naci ki. Dzəghwa sa nay na kala tsahwə mbəzli va na, mba'a sənay dakəə dakəti ghəshi, kə, tərəŋw nəfə tsa ci satiy. Dzəghwa na tsəgha ghwəni ghwənashi mbəzliy dzəmbə məlmə Betəlehem lə nihwəti məlməhi dzar vəgha. A kə ngəshi na: «Mbalam dzəmbə məlməhi va a ghwəy dzaa bakwamti ndərazhi yakəm ndatsə pa' tə niy mənti piya bakə ghala yakəshim» kə. Ma kwəma gəzəkə Erədə va tsəghay, sa nzana 'wava na tə vəghwə tsa nata mbəzliy sənata kwəma va sasərkwə pa' tə vici ghwəni na va mbəzli ta bəkwə ndərazhiy, niy mənti piya bakəw.

¹⁷ Ma sa bakwamti Erədə ndərazhi ki na, mba'a kwəma va dzəghwataa dzəghwa kwəmaa niy gəzəkə *Zhereməy ndə gəzə kwəma Hyala va niy nə na:

¹⁸ Ava lalaa gakata mbə məlmə Rama!
Tihwəniy tihwəni məndi, war ka ndibə ghən
tərəŋw tərəŋw.

*Rashal təhwəni na ta ndərazhi nzə,
zləbati ya jəw nzə məndiy gəzanta kwəmaa
dəpanta nəfə tsa nzə,
sa nzana mba'a ndərazhi nzə va bəkwəshiw! kə.

*Zhəghəva tsa *Zhezhefəə dzəmbə hid'i ka
Izərayel lə ghi tsa ci*

¹⁹ Dzəghwa mba'a *Erədə mətiy ki. Ma sa mətiy Erədə ki na, dzəghwa ndəs ndə kwal tsa

Ndə sləkəpə səəkəy kwa shiw kaa Zhezhefə, tə hidī ka *Ezhipətə.

²⁰ A kə ngəci na: «Zhezhefə, sati mađi, pəmə mali gha ghəshi lə zəghwə nzə, zhəghəvaa zhəti hidī ka *Izərayel li shi. Sa nzanay, a mbəzliy niy pala kwal tsa pəəsli zəghwə va va bəkwəshi» kə.

²¹ Dzəghwa Zhezhefə tsəgha mba'a mađiy, pəm pəməvə kar zəghwə va ghəshi lə mbəghəy, ka zhikəshi zhəti hidī ka Izərayel.

²² Ma tsəhə na na, mba'a favə, Arkiləwəsə zəhwə na ghi ta mazə tsa Erədə tə hidī ka Zhəwde, kə məndi. Dzəghwa na mba'a hazlənuy va nzəy tə hidī va ki, sa nzana zəghwə Erədə Arkiləwəsə tsa va niy nza. Dzəghwa Hyala mba'a cinti kwa shiw dība njasa ka na məni. Ləy hwəm ki na, mba'a dzaa nzəyəy mbə nahwəti məlmə tə hidī ka Galile,

²³ Nazaretə, kə məndi slən tsa nzə. Ma mbə kwəma va tsəgha kiy, mba'a kwəmaa gəzəkə *ndə gəzə kwəma Hyala va mbəradzə dzəghwata kwa. Ma kə niy ni na: «Ghəciy, ndə ka Nazaretə dza məndiy har» kə niy ni.

3

*Gəzə kwəma Hyala Zhan ndə məni *batem
(Mk 1:1-8; Lk 3:1-18; Zhḡ 1:19-28)*

¹ Ma ghala vəghwə tsa nza Yesəw mbə Nazaretə kiy, mba'a Zhan tsa məni batem kaa mbəzli tsahwəy kwamti, tə gamba ka Zhəwde ki. Dza na mba'a ghati gəzəpə kwəma Hyala,

² ma kə na: «Ghwəyəy, tsam titihwə kwa kwəma Hyala, zhəghantim nzəy tsa ghwəy, sa nzanay, ndəkwə ndəkwə na vəghwə ta səəkə Hyala ta sləkə mbəzli» kə.

³ Ghala kwatanatay, a *Ezay ndə gəzə kwəma Hyala niy gəzəkə kwəmaa dzəkən Zhan tsa va. Ma kə niy ni na:

Ava məli ndəə gaka mbə zlapə mbə gamba, ma kəy:

«Gwəmantim nefer ghwəy ta ka'wə Ndə sləkəpə,

njasa ka məndi vaa zamti kwal wəzə wəzə

ta ka'wə ntsa dikə tsa,

mba'a ghwəy ghwənanamti nefer ghwəy wəzə wəzə» kə,

kə niy ni.

⁴ Ma kwəban tsa dza Zhan li kən ghən ci ghalaba ki na, lə shiti ngaləwba niy tsati məndi, dzəghwa biyakə pəhətəvay lə kanda hwətəbə dzəvəri mbə hwər ci. Ni ci shi zəmə zəmə na na, war hayer lə mbəzəkəwə tsa kwamti.

⁵ Dzəghwa ki, ka basəva mbəzli mbə məlmə Zherəwzalem, lə mbəzli mbə nihwəti məlməhi tə hidfi ka Zhəwde, lə ni mbə məlməhi dzəy miy həl Zhərden gwanashiy dzəvəgha.

⁶ Sa tsəhəshi ghəshi na, mba'a ghəshi ci-cikəvəri kwəma shi jikir na mənti ghəshi gwa'a gwa'a. Dza Zhan ka mananshi batem kwa həl Zhərden ki.

⁷ Dzəghwa ki dafj *ka Farisahi, lə *ka Sadəsehi səəkəshiy dzəvəgha Zhanj ta mananshi batem ghəci kwərakwə. Ma sa nashi Zhanj na, dza na ka gəzanshi, a kə na: «Ghwəyəy, nja shesher ndərəm ghwəy. Mbə təkə kwəma ghwəyəy, ta mbəlinəy dza ghəy va ngwəvə Hyala va dzaa səəkə sa ka məndi məntənəy batem nə ghwəy. Wa ntsaa gəzanjwəy tsəgha na kəa?

⁸ Mba'a pə ghwəy dī mbəlinjwəyəy, ə pə ghwəy məni sləni wəzə na, gar sənay məndi a ghwəy zhəghanti nzəy tsa ghwəy katanj katanj, kə məndi.

⁹ Nəghətaa ghwəy taa zəzəti na: “A ghəy dzaa mbəlinəy, sa nza *Abəraham vaa jijinjəy” pə ghwəy ma. Ma na Hyala nanzə e gəzanjwəyəy, a bərzi və ta zhəghəti ya hərəzli nashi ghwəy ni ka ndərazhi Abəraham.

¹⁰ A gəzanjwəy ya, ndəkəwə na ngwəvə Hyala nanzə ki, njasa ka tsə'i vaa nza mbəzə mbəzə ta kəəsli fəhiy dzaa ya ma ya wəzə na gwanashi, ta ndəti ghwə ti shi.

¹¹ Ma yən na neyey, lə yam ngəri məninjwəy ya batem, ta mbə məndiy sənay a ghwəy zhəghanti nzəy tsa ghwəy ka tsati titihwə, kə məndi. A tsahwəti ndə dzaa səəkə ləy hwəm tsee kiy, a tanjətəra tə dikə. Məniree gar gələbee ta tədfanci kwakwahə tsa mbə səfa ciw. Na na ciy, lə *Safə tsa Hyala, mba'a lə ghwə dza naa səəkə ta məninjwəy batem.

3:7 3:7 Ghwəyəy, nja shesher ndərəm ghwəy: 12:34; 23:33; ngwəvə Hyala: 24:15-25, 37-39 **3:9 3:9** Lk 1:54-55; Zhj 8:39; Rm 2:28-29; 4:12 **3:10 3:10** 7:19 **3:11 3:11** Lk 3:16

¹² Sa ka na sækəyəy, ta məni ngwəvə dza naa dzəkən mbəzli. Ngwəvə ci vay, njasa ka ndə vaa pəhə ha dza naa məni, lə kwakwa gaga ta dəvə ci. Ma sa ka na pəhamti na, mba'a basaghwa ha ci kwa tamə, ma davəna na, mba'a ndamti mbə ghwəə dzaa məti ma ya pa' hwəmba» kə.

*Njasa məni Zhanj *batem kaa Yesəw
(Mk 1:9-11; Lk 3:21-22)*

¹³ Dzəghwa ki, mba'a Yesəw kafəy mbə hidfi ka Galile, mba'a sækəy dzəməy həl Zhərdenj. Ma sa tsəhəy na miyba na, mba'a kətəghəvay dzəvəgha Zhanj ta mananci batem Zhanj.

¹⁴ Ma Zhanj na, kala dfi zləba mananci batem. A kə ngəci na: «Tawa tsəgha nə gha kia? Avanay sanay, gha niy təbə naa mənira batem, zhini ba na, ka səkə vəya ta mənija batemee, pə gha shəkəna?» kə.

¹⁵ Ma kə Yesəw ngəci na: «A Zhanj, wa yanj pə gha na gha. Sa nzanay, war tsəgha dza ghwəm mənti, nza ghwəm mbəə faghwa kwəma kwa kwəma dfi Hyala» kə. Dza Zhanj tsəgha mba'a zləbati ki, mba'a mananati batem.

¹⁶ War sa mananamti Zhanj tsəgha ki na, mba'a Yesəw səəməy kwa yam. War ghwəla na, bənj ghwəmə ghwənita, nighə Yesəw na, *Safə tsa Hyalaa səkə mə ghwəmə ndəba ghərpəpə, pə gha, ka pa'wəə dzəkən.

3:12 3:12 Zher 13:24; Mt 13:30 **3:15 3:15** 5:17; 28:19 **3:16**
3:16 ghwəmə ghwənita: Ezay 63:19; Ezhek 1:1-3; Zhj 1:51; SləniKY 7:56

17 Ma fa na ba na, gaka mæli ndəə gəzə kwəma səəkə məba, ma kə na: «Ava ghəci na Zəghwee dəe tərəŋw, mbə vəshi nzee ti dalala» kə.

4

*Kar Yesəw lə *ndə jaka tsa Hyala
(Mk 1:12-13; Lk 4:1-13)*

¹ Ma ləy hwəm ki na, mba'a *Safə tsa Hyala pəməghə Yesəw dzəmbə gamba, ta mbə ndə jaka tsa Hyalaa həərə.

² Dzəghwa na fadə mətsəkə ghəci mənti vici mbə gamba va. Shaŋ ghəci ta ngəmiy ya wa'a havəghwə lə həvir gwa'a. Mba'a ma 'wati ghəranci ləy hwəm.

³ 'Wakəvə ndə jaka tsa Hyala ki, kət kətikəvay dzəvəgha Yesəw. Ma kə kaa ngəci na: «Ndata Zəghwə Hyala nza ghay, gəzanshi kaa hərezli ni a ghəshi zhəghəshi ka shi zəmə, a gha zəməshi» kə.

⁴ Ma kə Yesəw kaa zləbanci na: «Ma kə kwəma tsasliti məndi mbə Zliya Hyalay: “Ka nzəyəy ndə tə hidfi kwataka lə shi zəmə gwa'a tsəghaw, kwəma gəzəkə Hyala lə miy tsa nzəy, ghənzə na saa dzaa kəsəti piy tsa ndə” kə» kə Yesəw.

⁵ Ma sa nay ndə jaka tsa Hyala shaŋ ghəci ta mbay Yesəw dza kwa nava bəla na, dza na mba'a pəməghə dzəmbə məlmə Zherəwzalem dəwdew na, mba'a pəməghə dzəmə ghən *ciki Hyala.

⁶ Ma kə kaa ngəci na: «Ndata Zəghwə Hyala nza ghay, ndəbəvaa dzəghwaa dzəti hidfi, sa nzanay, a məndi tsasliti kwa Zliya Hyala: “Ta ghwənikə ka kwal nzə dza Hyalaa dza ngəŋa, nza ghəshi ka'wətəŋa lə dividivi shi, va nəghətaa hakwə gwələhantaa tə səfa gha” kə məndi» kə.

⁷ Ma kə Yesəw na: «A məndi tsasliti kwa Zliya Hyala, ma kə məndiy: “Əntaa gha dzəghə nighə kwəma Hyala gha Sləkəŋa ma” kə məndi» kə.

⁸ Ma sa nay ndə jaka tsa Hyala shaŋ ghəci ta mbay Yesəw dza kwa nava bəla difa na, mba'a bəghə dzəmə ghən dəlagwaa gwəramti yakəyakə. Garə ghəshi garəshi mə, mba'a canamti pətsa sləsləkəm tə hidfi gwa'a gwa'a, lə njasa nza difədifə tsa mbə shi gwa'a.

⁹ Ma kə ngəci na: «Nay gha tsəy, shi nashi gha va gwanashiy, ta ndaŋashi dzee mbə dəvə gha, war tsəfəkwəŋa ma gha kwa kwəmee gwa'a tsəgha, ka pəra'wəra dəvə gha» kə.

¹⁰ Ma kə Yesəw ngəci tə kwa kərnə kwəma va ki na: «Gha gha ndə jaka tsa Hyala tsa, barvaŋa vəghee! A məndi tsasliti kwa Zliya Hyala: “War kwa kwəma Hyala gha sləkəŋa, pə gha dzaa tsəfəkwə, war kaa ngəta pə gha dzaa ghəra sləni kwətita ya hwəmba” kə məndi» kə.

¹¹ Dza ndə jaka mba'a barvay vəgha Yesəw ghalaba, mba'a zlay ka dzay ki. Mba'a *ka kwal Hyala səəkəshi, tapə ghəshi mbə kəti ci ki.

*Zhəghəva tsa Yesəw dzəti hidfi ka Galile
(Mk 1:14-15; Lk 4:14-15)*

¹² Dzəghwa mba'a mēndi kəsəti Zhan̄ tsa mən̄i *batem va kaa mbəzli, mba'am faghwa kwa fərshina. Ma sa favə Yesəw kwəma va na, dzəghwa na mba'a kafəy, ka dzay dzəti hidfi ka Galile.

¹³ Ma sa tsəhəy na na, kala nzəy ghəci mbə məlmə Nazaretə, mba'a dzaa nzəyəy mbə Kapernahwəm, məlmə lati mēndi miy kwəfa ka Galile. Ma pətsa nzəyəy na va tiy, mbə tsa sləkə ka Zabəlan̄w lə ka Nefətali pi na.

¹⁴ Ma mənta kwəma va tsəgha kiy, war ta mbə kwəmaa niy gəzəkə *Ezay ndə gəzə kwəma Hyala vaa dzəghwata kwa na. A kə niy niy:

¹⁵ A ghwəy ghwəy mbəzli tə hidfi ka Zabəlan̄w lə shi ka Nefətali, hidfi kwa kwal tsa səkəkə dzəməy kwəfa, pəriḃa pəriḃa tə miy həl Zhərden̄, hidfi nzəyshi mbəzliy sənata ma Hyala katan̄ na ti shi tə hidfi ka Galile,

¹⁶ ghwəy ghwəy mbəzli mbə kwəsliḡwəy niy, ta nay wan̄ tsa dzaa məniva tərən̄w tsa dza ghwəy.

Mba'a wan̄ tsa va dzaa səkəkəy dzəkən mbəzliy nzəyshi mbə zhəkəwətə, tə pətsa nza mət̄i, kə niy ni.

¹⁷ Ma ghalaba ki na, mba'a Yesəw ghati gəzəpə kwəma Hyala, a kə na: «A pə ghwəy məntiy, tsatim titihwə tsa ghwəy kaa Hyala, a ghwəy

zlashi shiy niy mēni ghwēy kwataŋa. Sa nzanay, ndəkwə ndəkwə na vəghwə ta səəkə Hyala ta sləkə mbəzli» kə.

*Kar Yesəw lə ka kəəsə kərpi fadə
(Mk 1:16-20; Lk 5:1-11)*

¹⁸ Tə nahwəti vici Yesəw mbə dza dzar miy kwəfa Galile na, mba'a nashi mbəzli bakə, kar ndə lə zəmbəghəy, ghəshi mbə bazla zlekwer dzəti kwəfa ta kəəsə kərpi, sa nza ghəshiy ka kəəsə kərpi. Mbəzli vay, kar Shimanŋw tsa nə mēndi slən tsa ci Piyer, kə mēndi, mba'a Andərə zəmbəghəy niy nza ghəshi.

¹⁹ Ma kə Yesəw ngəshi tsəgha ki na: «A mbəzli ni, nəwram, zlashim kəəsə kərpi, e dzaa mēntəŋwəy ka mbəzliy haka mbəzliy səəkə ta nəwra» kə.

²⁰ Ma sa favə ghəshi tsəgha na, nza'jəw mbərəkə mbəzli va zlashi zlekwer, mba'a ghəshi nəwhwə.

²¹ Zhini sa dzay na kwa kwəma ɓa na, mba'a kəsashi nihwəti mbəzli bakə, ngwarməmə ghəshi, kar Zhakə lə Zhaŋ, ndərəzhi Zhebede. Gwanashi ghəshi tifa kwa kwambəwal lə dəshi gwa'a, ghəshi mbə gwəma zlekwer shi. Dzəghwa sa nashi Yesəw na, mba'a harhwəshi.

²² Dza nza'jəw, mbərəkə ghəshi zlata kwambəwal tifa, lə dəshi Zhebede gwa'a, mba'a ghəshi nəwhwə Yesəw.

*Sləni Yesəw mbə Galile
(Lk 6:17-19)*

²³ Dza Yesəw mba'a kafəy təwramti təwrə mbə məlməhi tə hidfi ka Galile gwanashi. Mba'a bananavəshi shiy kaa mbəzli mbə *ciki basəva tsa ka Zhəwifə. Ka gəzə Yəwən kwəma wəzə naa dzəkən njasa dza Hyalaa sləkə mbəzli. Mba'a mbəlanti mbəzli gwərapə gwərapəshi ni, lə vədəvəder shi gwa'a.

²⁴ War slən tsa ci məndiy gəzə gwa'a tə hidfi ka Shiri ki. Ma sa favə məndi tsəgha na, dza məndi, basə basə məndi basanakə mbəzli sanshi zəleghwer ghənghən ghənghən ngəra'wə gwanashi tsəgha ki, mbəzli ghəranshi gazlaka, ka bashakə, lə mbəzli məəti məəti vəgha ni. Dza na mba'a mbəlantishi.

²⁵ Ma ghəci mbə dza dza ci va kiy, tərənɔw mbəzli səkəshi ta nəw tə hidfi ghənghən ghənghən. Ka tsahwə tə hidfi Galile, lə səkə tə hidfi nə məndi, Hidfi Məlməhi Məj, kə məndi, lə mbə məlmə Zherəwzalem, lə tə hidfi ka Zhəwde, mba'a mbəzli mbə məlməhi tə hidfi pəriɓa pəriɓa taŋ həl Zhərdenj gwa'a.

5

Kwəma bəniɓə Yesəw mə ghən kəlanj Vəh 5-7

¹ Dzəghwa ki, sa nashi Yesəw mbəzli ɗan ni va mbə səkəkə dzəvəgha tsəghay, dza na mba'a dzəməy mə ghən kəlanj. Dza das nzəyəy, mba'a mbəzli ta səɗa ci səkəkəshiy dzəvəgha kwərakwə.

² Dzəghwa Yesəw mba'a ghati bananshi kwəma ghənghən ghənghən kaa mbəzli.

Kwəma wahə tsaə gwəramti ta mbəzliy nəw Hyala

(Lk 6:20-23)

³ A kə Yesəw na:

«Vəshi na ta mbəzliy sənay daw nza ghəy,
a ghəy mawti Hyala mbə nəfə ghəy ta kəətiŋəy,
kə ghəshi.

Sa nzanay, ghəshi na shiy dzaa nzəy mbə mbəzli
sləkə Hyala.

⁴ Vəshi na ta mbəzliy wahə.

Sa nzanay, ghəshi na shi dza Hyala ta
dəpanatishi nefer shi.

⁵ Vəshi na ta mbəzli nza nefer shi wəzə.

Sa nzanay, ghəshi na shi dza Hyala ta ɓanishi
hidi,

njasa niy gəzanakəshi na va.

⁶ Vəshi na ta mbəzliy pəla mənə war

kwəma ɗi Hyala lə nəfə tsa shi gwa'a gwa'a.

Sa nzanay, ghəshi na shi dza Hyala ta kəəti

lə mənə kwəma ɗi ghəshi va.

⁷ Vəshi na ta mbəzli zhanshi hwər tsa shi ta
nihwəti mbəzli.

Sa nzanay, ghəshi na shi dza Hyala ta zhəhwər
ti shi kwərakwə.

⁸ Vəshi na ta mbəzli nza nefer shi ɗewɗew kwa
kwəma Hyala.

Sa nzanay, ghəshi na shiy dzaa nata Hyala lə
mətsə shi.

⁹ Vəshi na ta mbəzliy mbəə sləkati nihwəti
mbəzli kwa jipə shi.

5:3 5:3 Ezay 57:15; 61:1 **5:4 5:4** Cem 126:5 **5:5 5:5** Cem
37:11 **5:7 5:7** 18:33; Zhk 2:13 **5:8 5:8** Cem 24:3-5 **5:9 5:9**
Ebr 12:14

Sa nzanay, ghøshi na shi dza Hyalaa har ka ndørazhi nzø.

¹⁰ Vøshi na ta mbøzli sanshi møndi ngøra'wø, war tø sa møni ghøshi kwøma dī Hyala.

Sa nzanay, ghøshi na shiy dzaa nzøy mbø mbøzli sløkø Hyala.

¹¹ Ghwøyøy, vøshi na tø ghwøy, kama na, war ø møndiy tsøtsøerøywøy, ka sanwøy ngøra'wø, ka slasla dzørvøø dzøkøn ghwøy tø gøm, sa nza ghwøy mbøzli ta sødee.

¹² Ghalabay, vøshi pø ghwøy taa vøshi tøerøyw. Sa nzanay, ta ngavøywøy zhømə ghwøy dza Hyala mø ghwømø. Ava war tsøgha niy sanshi ghøshi ngøra'wø kaa ka gøzø kwøma Hyalaa niy 'waa søøkø» kø Yesøw.

*Nja wan pi ghøshi lø pøser tsa tøerø møzli na *mbøzli ta søda Yesøw tikø tø hidī (Mk 9:50; Lk 14:34-35)*

¹³ Dzøghwa ma kø Yesøw na: «Ghwøy ghwøy mbøzli ta sødee ni kiy, nzøy tsa ghwøy mbø mbøzli tø hidiy, nja møzli ta gwøma er na. Ma føca ka ndezhekiy køerøy mbø møzli kiy, njaa dza møndiy zhiniy zhanambø ndezhekø tsa va ghwøla kia? Ka gwømati er niva møzli ghwøla tepøw. War ka shøkati pøser tsa va dzøy tø ngwøla gwa'a tsøgha na kwøma ci. Ma nza mbøzli dza dzar ti.

¹⁴ Nzøy tsa ghwøy mbø mbøzli tø hidī difay, njasa ka wan pi vaa nza na. Mba'a kø møndi

ngati mælmæ dikə na mə ghən däl piy, ka mbay mændiy mbələy kala nata ndə ghwəlaw.

¹⁵ Zhini dibay, səəkə mændiy tsəraghwa ghwə kwa gərkəwa ta dzəbakən tasaw kənəw. War pətsaa gwəramti däl ka mændiy pəla ta fə ti mbə ciki, ta mbə ghənzəə mbərə kaa mbəzli mbəba gwanashi.

¹⁶ Ava war tsəgha kə nzəy tsa ghwəy məniiy, nja gərkəwaa mənii waŋ pi va kaa mbəzli. Məni pə ghwəy mənii na wəzə na kwəma ta mbə mændiy nata. Ma nza mənii fal slən tsa Dəŋwəy tsa mə ghwəmə tsəgha ki» kə Yesəw.

*Bənipə kwəmaa dzəkən *kwəma pəhəti Hyala*

¹⁷ Dzəghwa ma kə Yesəw diba na: «Nəghətaa ghwəy zəzəti ta sawavəri kwəma pəhəti Hyala lə kwemer gəzəkə ka gəzə kwəma Hyala səəkee, pə ghwəy ma. Əhəŋ, səəkəree ta sawa nzəw. Ma səəkə tsee tsay, war ta mbəə faghwa kwəma kwemer va kwa, lə ta pəraslikəvəriŋwəyshi səəkəree.

¹⁸ Favəm ə gəzanwəy ya, ta na navay, tsəgha na, ya war hwəmba dza naa nza, pa' ghala ka ghwəmə nata ghwəy na, lə hidii nashi ghwəy ni kədishiyy, shiy tifa ya ni jəw ni, mba'a ghəshi dzaa tamtəvashi səvəri mbə kwəma pəhəti Hyalaw.

¹⁹ Va tsəgha nzana kiy, ma ntsaa di ma fəti va ta kwəma va, ya naa gwəramti jəw na mbə, mba'a bananavə kaa nihwəti mbəzli tsəgha a ghəshi di ma fəti tiy, tsava ndə dza naa kəray

tə shigə mbəzli sləkə Hyala. Ma ntsaa kəsəvə kwəma va va wəzə, ka dī fəti ti, dzəghwa tsəgha bananavə kaa nihwəti mbəzli a ghəshi dī fəti ta kwəma vay, ntsa dikə tsa mbə mbəzli sləkə Hyala dza tsava ndəə nza.

²⁰ Ə gəzanwəy ya sana, mba'a pə ghwəy dī dzəmbə mbəzli sləkə Hyalay, dī pə ghwəy dī fəti ta kwəma nzə. Tərənwəba ghwəy kəə dī fəti kaa *ka bənipə kwəma, ghəshi lə *ka Farisahi» kə Yesəw.

Bənipə kwəmaa dzəkən bə nəfəə dzəkən ndə

²¹ Ma kə Yesəw dība na: «A ghwəy sənay, a *kwəma pəhəti Hyala kaa jijihimmə niy gəzəkə: “Ka pəəsli ndə gha ma! Ya wa ntsaa dzaa pəəsliti ndəy, ta har dza məndiy dzəti ngwəvə” kə niy ni.

²² Ma nə ya ngənwəy ta na tsee ghən nee kiy, ya war nəfəə bəti ndəə dzəkən zəmbəghəyəy, ta har dza məndiy dzəti ngwəvə ti. War mba'a kə ndə ni kaa tsahwəti ndə: “Ma ghay, ndə mbə ghaw” kəy, ta dzəti ngwəvə dza tsava ndə kwa kwəma ka sləka mbəzli. Ma ntsaa ni kaa zəmbəghəy: “Hil tsa” kəy, dzəti ghwə Hyala kədi ma dza tsava ndə.

²³ Mba'a pə gha bəvə shiy ta dza ta vələntashi kaa Hyala, dzəghwa mba'a gha zəzəvə nahwəti kwəma mənti gha kaa tsahwəti zəmənə tibay,

²⁴ ə pə gha zlashi shi tarəkə gha va bə kaa Hyala tība kwa kwəma Hyala di. Mbala a ghwəy dzaa jakənwəy sləkamti kwəma kwa jipə ghwəy lə zəmənə tsa va. Ma nza gha zhəghəvaa səkə ta banta shi gha va kaa Hyala ghalaba.

²⁵ War mba'a kə ntsa hөөрөва ghwөy liy harnaa dzəti ngwөwөy, ditөvaᅇa taᅇtaᅇ a ghwөy sləkamtim kwөma va li ghala ghwөy ghwөlaᅇwөy kwa kwal ta tsөhө vөgha ndө sla ngwөvө. Kala tsөghay, ta pөmanaghөᅇa dza na kaa ndө sla ngwөvө, ka ndө sla ngwөvө dza na, mba'a pөmanaghөᅇa kaa ka sawji, dzөghwa mba'a ka sawji dzaa kalayᅇa mbө ciki fөрshina ki.

²⁶ E gөzaᅇee, ta na navay, tsөgha na, ghalabay ka dza mөndiy pөlaᅇa tepө, kala war sa ka gha wamti kwөma gwa'a gwa'a, njasa dza mөndiy slavөᅇaw» kə Yesөw.

Bөnipө kwөmaa dzəkən kwөma ghwөrghwөр

²⁷ Dzөghwa ma kə Yesөw diba na: «Zhini bay, a ghwөy favө njasa niy gөzөkө *kwөma pөhөti Hyala: “Өntaa gha mөni ghwөrghwөр ma!” kə niy ni.

²⁸ Ma nө ya ngөᅇwөy ta na tsee ghөн nee kiy, ya war kwataka lө mөtsө nata ndө mali tsahwөti ndө, dza ka sөkwa nzөghө ci tiy, a tsava ndө manamti ghwөrghwөр gwa'a tsөgha lө mali va mbө nөfө tsa ci.

²⁹ Va tsөgha nzana ki, war mba'a kə nahwөti mөtsө ghaa ngөdᅇᅇaa dzөmbө mөni *kwөma jikir nay, lamti kwa ghөн gha, a gha ndөghamti kөрakө lө gha. Sa nzanay, wөzөbө nza gha lө mөtsө kwөtiᅇta na, kөн na dza vөgha gha gwanataa ndita mbө ghwө.

³⁰ Ya dɔvə kwa bɛzəmɛ gha fɛŋa naa dzəmbɛ mənɪ kwəma jikir nay, sla pɛ gha slanti, a gha ndəghamti kɛrakɛ. Sa nzanay, wɛzɛba nzɛyŋa gha lɛ dɔvə kwətɪŋta na, kɛn dzəmbɛ ghwɛɛ kɛdɪ ma lɛ vɛgha gha gwanata» kɛ Yesɔw.

Bɛnipɛ kwəmaa dzəkən kwəma tɛhɔva tsa kar zal lɛ mali

(Mt 19:9; Mk 10:11-12; Lk 16:18)

³¹ Ma kɛ Yesɔw dɪba na: «Zhini bɔy, a *kwəma pɛhɛti Hyala gɛzəkɛ: “Mba'a kɛ ndɛ tɛhamti mali ciy, ɛ kɛ tsaslanavɛ zliyaa bɔnavɛ, ta mbɛɛ cipɛ kwəma tɛhɛ tsa tɛhamti na va” kɛ niy ni.

³² Ma nɛ ya ngɛŋwɛy ta na tsee ghɛn nee kiy, ya wa ntsaa tɛhamti mali ci, kala mɛntɪ ghwɛrghwɛr ghɛnzɛy, tsava ndɛ fambɛ na mali va mbɛ mɛntɪ ghwɛrghwɛr, sa ka na dza mba'a dzaa bɛhwɛ tsahwɛti zal. Dzɛghwa ma zal tsaa dzaa bɛ mali tɛhɛvɛrivay tsahwɛti zal li kwɛrakwɛ bɔ na, aa mɛntɪ ghwɛrghwɛr» kɛ Yesɔw.

Bɛnipɛ kwəmaa dzəkən kwəma zɛmɛ fɛla

³³ Dzɛghwa ma kɛ Yesɔw dɪba na: «A ghwɛy favɛ njasa gɛzanakɛ *kwəma pɛhɛti Hyala kaa jijihimmɛ niy nza dɪba: “Mba'a pɛ gha zɛmanti fɛla ta mɛntɪ kwɛmay, ka zhini miy gha ti ma. Mɛntɪ kwəma zɛmanti gha va fɛla ta mɛntɪ nzɛ kwa kwəma Ndɛ slɛkɛpɛ” kɛ niy ni.

5:31 5:31 Nɛw 24:1; Mt 19:7; Mk 10:3-4 **5:32 5:32** 19:9; Mk 10:11-12; 1Kwɛr 7:10-11 **5:33 5:33-37** 23:16-22; Zhk 5:12 **5:33 5:33** SlɛniTaH 19:12; Bɛla 30:3

³⁴ Ma nə ya ngəŋwəy ta na tsee ghən nee kiy, əntaa ghwəy zəmə fəla tepə ma. Ka zəmə fəla ghwəy, yən lə pətsa mə ghwəmə, pə ghwəy ma. Sa nzanay, ghwəmə va na gəzli nzəy Hyala mbə Mazə tsa nzə kwa.

³⁵ Ka zəmə fəla ghwəy, ghəy lə hidfi ni, pə ghwəy ma. Sa nzanay, hidfi va na shi kədfi Hyala səda nzə ti shi. Ka zəmə fəla ghwəy, ghəy lə məlmə Zherəwzalem, pə ghwəy ma. Sa nzanay, ghənzə na məlmə Hyala, mazə tsa dikə tsa.

³⁶ Əntaa ghwəy dzaa zəmə fəla tepə, ya ghəy lə ghən tsa ghəy, pə ghwəy ma. Sa nzanay, ka mbay ghwəy zhəghanti səti mbə ghən ghwəy payta, ya ngəritaw.

³⁷ War ma kwəma ka ghwəy gəzəy: “Yi” ka ghwəy ni, kwəma kə tsəgha katanj. Kala tsəgha kə na: “Awə” pə ghwəy. Sa nzana, mba'a pə gha mətsahakən zəmə fəlay, səəkə va *ndə jaka tsa Hyala səəkə nava kwəma tsəgha» kə Yesəw.

*Bənipə kwəmaa dzəkən wa shiy tə ndə
(Lk 6:29-30)*

³⁸ Dzəghwa ma kə Yesəw diba na: «Zhini bay, a ghwəy favə njasaa niy gəzəkə *kwəma pəhəti Hyala: “Mba'a kə ndə yahwamti mətsə ghay, yahwamti naci kwərakwə. Bəkwə kə ndə tədfamti slini ghay, dza bəkwə gha tədfamti na ci kwərakwə” kə niy ni.

³⁹ Ma nə ya ngəŋwəy ta na tsee ghən nee kiy, mba'a kə ndə məntəŋwəy *kwəma jikir nay, ka nə ghwəy war ghəy wati shi ghəy ti lə kwəma

5:34 5:34-35 Ezay 66:1; SləniKY 7:49 5:35 5:35 Cem 48:3
5:37 5:37 2Kwər 1:17-19 5:38 5:38 Səvəri 21:24 5:39 5:39
Rm 12:17

jikir na kwørakwə pə ghwəy ma. Mba'a kə ndə sləvantəŋa vəgha ghən gha tar bəla kwa bəzəmə ghay, zhəghanavə na tarkə bəla tar kwa zlebi, a ghəci zhiniy ləkantəŋa vəgha nava bəla diba.

⁴⁰ Mba'a kə ndəə pəla kəsəŋaa dzəti ngwəvə sa dī na zləghwəhwə kwəbaŋ dāŋkəci tsa kən ghən ghay, zlatanavə kwal a ghəci bə ya lə ləkwəsa kən ghata gwa'a fəlghən.

⁴¹ Mba'a kə ndə mbə mbəzliy sləkə hidfi ni kaa ngəŋa, war gha bəghəra shi ya niy dzəti pi gar kiləwmetər kwətiŋ, kəy, ə pə gha zhiniy mətəhə bānci shi gar kiləwmetər bakə.

⁴² Mba'a kə ndəə dəw shiy va ghay, bə pə ghaa bānci shi. Mba'a kə ndə səəkəy ta dəw təm va ghay, ka ini gha ti ma, bānavə» kə Yesəw.

Dim ka jaka ghwəy
(Lk 6:27-28, 32-36)

⁴³ Dzəghwa ma kə Yesəw diba na: «A ghwəy favə njasa gəzəkə *kwəma pəhəti Hyala: “Di pə ghaa dī tsa gha ndə, ka pa jaka lə ndə mbəz tsa gha” kə niy ni.

⁴⁴ Ma nə ya ngəŋwəy ta na tsee ghən nee kiy, ə pə ghwəy dī kwəma ka jaka ghwəy, ka cə'wə wəzə hwər tsa Hyala ta mbəzliy sanwəy ngəra'wə.

⁴⁵ Mba'a pə ghwəy mənī tsəghay, ndərazhi Dəŋwəy Hyala mə ghwəmə nza ghwəy. Sa nzanay, war yəmyəm ka naa kədī piy dzəkən ka

5:40 5:40 1Kwər 6:7; Ebr 10:34 **5:43 5:43** SləniTaH 19:18; Mt 22:39; Mk 12:31; Lk 10:27 **5:44 5:44**Səvəri 23:4-5; Rm 12:20; 1Pi 2:20-23; cə'wə ta ka jaka Lk 6:28; 23:34; SləniKY 7:60; Rm 12:14; 1Kwər 4:12; 1Pi 3:9 **5:45 5:45** Ef 5:1

ndərəm mbəzli, lə mbəzli wəzə hwər ni gwa'a. Ka nzəmə van dzəkən shi mbəzliy mənı kwəma wəzə na, lə dzəkən ni mbəzliy mənı *kwəma jikir na gwa'a.

⁴⁶ Mba'a pə ghwəy dı war mbəzliy dı kwəma ghwəy gwa'a tsəgha, kala dı ma nihwətiy, ka dza Hyalaa ngavənwəy zhəmə ghwəy ki na? Tibaw, ka ngavənwəyəw, ya mbəzli nja ka *dəwan, ghəshi ka zləghwəy, kar ghəshiy dı kwəma mbəzliy dı kwəma shi kwərakwə.

⁴⁷ Mba'a pə ghwəy səkwə war ngwardəhiwəy ja' ja' kiy, wa na nahwəti kwəma ghakə ghwəy mbə pərtaa? Sənay ghwəy, ya mbəzliy nəw ma Hyala na kar ghəshiy səkwə ngwardəshi kwərakwə, pə ghwəy sa?

⁴⁸ Ava va tsəgha, ghwəy mbəzli ta sədee ni kiy, a pə ghwəy mənı kwəma wəzə na kaa mbəzli gwa'a, nza ghwəy nza ka mbəzli kama fəti tar kabaka shi ya jəw nzə, njasa nza Dənwəy Hyala va mə ghwəmə, kala kama fəti və» kə Yesəw.

6

Bənipə kwəmaa dzəkən nga shiy kaa ka cicikwə

¹ Dzəghwa ma kə Yesəw dıba na: «Mba'a pə ghwəy dı ghəratı sləni wəzə na kwa kwəma Hyalay, ka nə ghwəy, war mbəzli nanwəy gwa'a gwa'a ta falwəy, pə ghwəy ma. War mba'a pə ghwəy mənı sləni ta falwəy mbəzliy, ka dza ghwəy kwəmavə zhəmə ghwəy va Dənwəy Hyala mə ghwəmə tsəgha teepəw.

² Mba'a pə ghaa dī nga shiy kaa ndə cicikwə kiy, ka nə gha war gha zlanata kwəma ta nganci shi va, njasa ka mbəzliy dakə mbəzli va lə kwəma pərikə tə ngwəlaa məni, pə gha ma. Na nashiy, war kwa kwəma mbəzli kala zlanə kwəma dzar mbə *ciki basəva tsa ka Zhəwifə, lə kwa kwal ka ghəshiy dī nga ni shi shiy kaa ka cicikwə, war ta mbə məndiy falshi. Ə gəzanwəy ya, ta na navay, tsəgha na, na nashiy, a ghəshi kwəmavə na shi zhəmə mbə fal tsa falshim va.

³ Na na gha, mba'a pə ghaa dī nga shiy kaa ndə cicikwəy, tə mbə pə ghaa bəncishi. Kala sənivə ndə ya madiganə tsaa gwəramti.

⁴ Mba'a pə ghaa məni tsəghay, ta ngavəna zhəmə gha dza dənə tsaa nashi shi ka gha vaa məni tə mbə» kə Yesəw.

*Bənipə kwəmaa dzəkən cə'wə Hyala
(Lk 11:2-4)*

⁵ Ma kə Yesəw difa na: «Mba'a pə ghwəy dī cə'wə Hyala difay, əntaa ghwəy məni nja mbəzliy dakə mbəzli va lə kwəma pərikə tə ngwəla ma. Na nashi mba'a kə shiy dī cə'wəy, mbə *ciki basəva tsa ka Zhəwifə ka ghəshiy garəshi lə tə pətsa jakəshi kweler, ta mbə mbəzli gwa'aa nashi, ka falshi. Ə gəzanwəy ya, ta na navay, tsəgha na, na nashiy, a ghəshi kwəmavə na shi zhəmə mbə fal tsa falshim va.

⁶ Na na gha mba'a pə ghaa dī cə'wə Hyalay, dzəmbə ciki tsa gha pə gha dzaa dzəmbəna, dzəghwa disl gha kalakən ciki kən ghən gha. Ghalabə kiy nza gha cə'wə Dənə Hyala kwətina, sa nzanay, mbəba na Hyala vəgha gha. Mba'a pə

ghaa mēni tsəghay, Dəŋa tsaa nashi shi ka gha vaa mēni tē mbē dza naa ngaŋa na gha zhēmē.

⁷ Mba'a pē ghwəy cə'wə Hyalay, əntaa ghwəy dzaa nzati nza ndimndim ka bala kwəma dfaŋaŋ, njasa ka ka ta mbəri vaa mēni ma. Ma ka gəla niva mbəzliy bərkəti ta na nashiy, ta zləbavə cə'wə ghəy va dza Hyala sa ka ghəy balanakə kwəma dfaŋaŋ, ka ghəshiy ni.

⁸ Əntaa ghwəy məmēni nja sa shi va na ghwəy ma. Sa nzanay, ghala ghwəy ghwəla ta gha cə'wəy, cəke' sənamti Dəŋwəy Hyala kwəmaa gaganwəy, dī ghwəy cə'wə ti gwa'a.

⁹ Mba'a pē ghwəy dī cə'wə Hyalay, avanay njasa ka ghwəy cə'wə:

“A Dəŋəy tsa mə ghwəmə,
ə cə'wəŋa ghəy nza mbəzli mbəə sənay Hyala
dewdew na
nza gha, kə ghəshi, ka fal slən tsa gha.

¹⁰ Mazə nza gha, səəkə sləkəŋəy.

Njasa məniva kwəma dī gha va mə ghwəməy, tsəgha kəə məniva tikə tē hidī kwərakwə.

¹¹ Bəŋəy shi zəmə gar məkəŋəy ndatsə.

¹² Pəlataŋəy kwəma ghəy jikir na mēnti ghəy, njasa pəlanshi ghəy va na mbəzliy mənīŋəy *kwəma jikir na kwərakwə.

¹³ Ndəghwətəŋəy vantaə ndə jaka dzaa
həərətəŋəy
ta mēni kwəma jikir na,

6:8 6:8 6:32; Lk 12:30 **6:9 6:9** Ezhek 36:23 **6:10 6:10** 4:17;
7:21; 12:50; 18:14; 21:31; 26:39-42; Mk 3:35; 14:36; Lk 22:42; Zhŋ
4:34; 6:38-40; SləniKY 21:14 **6:11 6:11** 6:24-34 **6:12 6:12**
6:15 **6:13 6:13** 10:16-25; 24:3-28; Zhk 1:12-15; Zhŋ 17:15; 2Tes
3:3; 2Tim 4:18

bøkəvəriņəy mbə dəvə ci.

[Sa nzanay, gha na saa mēni mazə, lə bərçi, mba'a shəndəkə, ya pa hwəmba nzə. *Amin"]
pə ghwəy ta ni.

¹⁴ A gəzanwəy yay, war mba'a pə ghwəy mbə pəlanshi kwəma jikir na mēniwəy nihwəti mbəzli mbə nəfə tsa ghwəyəy, war ta pəlatawəy na ghwəy dza Dəwəy tsa mə ghwəməə dza mbə nəfə tsa ci ghalaba kwərakwə.

¹⁵ Kala pəlanshi kwəma məntəwəy mbəzli jikir na pə ghwəy mbə nefer ghwəy kwərakwəy, ka dza Dəwəy pəlatawəy na ghwəy kwəma jikir na mananci ghwəy kwərakwəw» kə Yesəw.

Bənipə kwəmaa dzəkən səwmay

¹⁶ Ma kə Yesəw difa na: «Mba'a pə ghwəy mbə səwmay ta cə'wə Hyalay, əntaa ghwəy mēniwəy war barcicəkəwə, njasa ka mbəzliy dakə mbəzli va lə kwəma pərikə tə ngwəlaa mēni ma. Ka ghəshiy dzay ni'wə ni'wə, ghəshi mēnti pətsa mbə kwəma shi, ta mbə məndiy sənivəshi, ka mbəzli ka mēni səwmay. Ə gəzanwəy ya, ta na navay, tsəgha na, ma gəla mbəzli vay, a ghəshi kwəmavə na shi va zhəmə pəla ghəshi tikəta gwa'a.

¹⁷ Na na gha mba'a pə ghaa mēni səwmayəy, pəshi pə gha pəshi pətsa mbə kwəma gha, dza mba'a gha vərəti shəti mbə ghən tsa gha wəzə lə in,

6:14 6:14-15 5:24; Lk 6:37; Ef 4:32 **6:15 6:15** 18:35 **6:16 6:16-17** Ezay 58:5; Mt 4:2; 9:14-15; 17:21; Mk 2:18; 9:29; Lk 2:37; 4:2; 5:33; 18:12; SləniKY 13:2-3; 14:23; 2Kwər 6:5; 11:27

¹⁸ ɔntaa mɛndi sɛnay mbɛ mɛni sɛwmay nza gha, kɛ mɛndi. War Dɛŋa tsa mɛ ghwɛmɛ saa dzaa sɛnay, ghɛci saa nashi shi mɛni gha mbɛ mbɛ ni gwa'a, ghɛci dza naa waŋa zhɛmɛ gha ki» kɛ Yesɛw.

*Ti ghɛra slɛni, ta shi mɛ ghwɛmɛ, lɛ shi tɛ hidɪ
(Lk 12:33-34)*

¹⁹ Ma kɛ Yesɛw kaa mbɛzli ta sɛfa ci na: «Ka kɛslimbɛ ghɛn ghwɛy mbɛ ghɛra slɛni ta basɛ shiy tikɛ tɛ hidɪ ni, tɛ pɛtsa dza lɛmaa nza gar ndɛbɛhwɛshi, ya limir na, gar yɛdamtishi, ya ka ghɛli na, mba'a ghɛshi pɛladamti cikiy pahwɛshi lɛ ghɛli ma.

²⁰ Wɛzɛba ta shiy gwɛramti, basɛti Hyala mɛ ghwɛmɛ, pɛ ghwɛy ghɛra slɛni, tɛ pɛtsa dza limir mbay ma yɛdamtishi, kala ndɛbamtishi ya lɛma nzɛ. Ya ka ghɛli na, kala dza ghɛshiy mbay pɛladamti cikiy ghɛlɛhwɛshi.

²¹ Tawa gɛzanwɛy ya kwɛma va tsɛghay, sa nzana tɛ pɛtsa nza shi gha nza bama ti shiy, war tɛba ka mɛhɛrli ghaa nza kwɛrakwɛ» kɛ Yesɛw.

(Lk 11:34-36)

²² Ma kɛ Yesɛw diba na: «A ghwɛy sɛnay, mɛtsɛhi ghwɛmmɛ na gɛrkɛwa tɛ vɛgha ghwɛmmɛ. Mba'a kɛ mɛtsɛhi ghaa nay pi dɛwɛŋ dɛwɛŋɛy, mbɛ waŋ pi dza vɛgha ghaa nza gwanata ghalaba ki.

²³ Mba'a kɛ mɛtsɛhi gha kala nay pi dɛwɛŋ dɛwɛŋɛy, mbɛ kwɛsli na vɛgha gha. Tsɛgha na diba, ma waŋ pɛtsa katan tsa va Hyalay, sa mbɛ nɛfɛ tsa ndɛ ngɛri na. Mba'a kɛ waŋ pɛtsa mbɛ

gha va mēniy zhəkwtəy, mbə kwəsli nza gha gwanan̄a ghalaba ki» kə Yesəw.

(Lk 16:13)

²⁴ Zhini ma kə Yesəw dība na: «A ghwəy sənay, ndə tība mba'a dzaa mbay ghərati sləni kaa mbəzli bakə yəmyəməw. Baŋ dza naa dī kwəma tsahwəti, ka ndərə na tsahwəti. Ka na dza na, ka mananci sləni kaa tsahwəti lə kwal, ma kaa tsahwəti na, kala mēni ma lə kwal. Ava tsəgha na kwərakwə ki, ka mbay ghwəy ghərati sləni bakə bakə, ka ghəra kaa Hyala, zhini mba'a ghwəy banavə məhərli ghwəy kaa gənaw» kə.

Ka zəzə nahwəti kwəma ghwəy ma, banavəm nefer ghwəy gwanashi kaa Hyala

(Lk 12:22-32)

²⁵ A kə Yesəw dība na: «Ava va tsəgha nə ya ngəŋwəy kiy, ka kəslimbə ghən ghwəy mbə zəzə kwəmaa dzəkən shi zəməə dzəghwa hwər ghwəy, ya dzəkən shiy dzəkən ghən ghwəy ma. A piy tsa ndə tan̄əti shi zəmə, a vəgha ndə tan̄əti shi pa naa dzəkən ghən ci dība, pən. Tsəgha ghənzə sa?

²⁶ Nighətim ya 'yegwer tə ghwəmə di. Ka za ghəshiw, ka mēni shiy ghəshi səkə kwamtiw, ka basə shi zəmə ghəshi kwa taməw. Ya tsəgha nəzə kiy, Dəŋwəy tsa mə ghwəmə zəmānshi na shiy. Njana nzana tsəgha kiy, a Hyala dzaa bəŋwəy shi zəmə, sa nzana diməba tə ghwəy kaa 'yegwer.

²⁷ Mba'a pə ghwəy kəslimbə ghən mbə zəzə kwəma tsəgha kiy, ka dza ghwəy mbay

mətsahakən viciy dzəkən na slavəŋwəy Hyala ya jəw nzə na? Ka mbay ghwəy tepəw.

²⁸ A nava nə ghwəy kəslimbə ghwəy ghən mbə təkə kwəma shiy dzəkən ghən ghwəy gəma? Nighətim njasa ka fəhi kwamtiy mbərəti ghwə wəzə. Kar ghəshiy mənəhwə sləniw, ka cislivə kwəbeŋer ghəshiw.

²⁹ Ya tsəgha nzə, e gəzanwəyəy, ya ndə nja mazə *Saləmanw ghəci saa niy nza vaa ndə shiy na, səəkə naa pakən kwəbaŋ ka təbə nja fəhiy mbərə ghwə va tə gambaw.

³⁰ A ghwəy sənay mbərə ghwə kiy, ka nzay nza naw. Ka ndə nata ndatsə na, kwəma gagaw, ma tə həzlimə na, ghənzə shəkəta, mba'a ghwə dzaa ndamti. Kwa nzana tsəgha Hyalaa təbəti shi ka mbərə ghwə wəzə kiy. Kala ghwəy ghənzə dzaa gwəraa pakəŋwəy niy gwəramti wəzə ni shiy, ghwəy mbəzli ki na. A gəzanwəy yay, banavə nefer tsa ghwəy ghwəy kaa Hyala gwanashiw.

³¹ Ka təkə ghwəy, wa shi dza ghwəmməə zəməə? Wa shi dza ghwəmməə saa? Wa shi dza ghwəmməə paa dzəkən ghən ghwəmməə? pə ghwəy ma.

³² Ma mbəzliy tasəva lə pala niva shiyəy, mbəzliy nəw ma Hyala na ghəshi. Ma ghwəy ta na tsa ghwəy ghənəy, a Dəŋwəy tsa mə ghwəmə sənashi niy kama va ghwəy shiy gwa'a.

³³ Wəzəba banavə ghwəy nefer ghwəy kaa Hyala na, nza ghənzə sləkəŋwəy. Mənim naa

təbanta kwəma. Ma nza Hyala ndaŋwəy niva shiy gwanashi.

³⁴ Ka tsə tsəva ghwəy mbə təkəə dzəkən vici həzlimə ma. A vici həzlimə va sənay tsəva ta tsa nzə ghən kwərakwə. Ya namaɓa vici gwa'ay, war mək na ngəra'wə tsa sa na, ta tsa nzə ghən» kə Yesəw.

7

*Ka ndərə nihwəti mbəzli ghwəy ma
(Lk 6:37-38, 41-42)*

¹ A kə Yesəw dība na: «Ka ndərə nihwəti mbəzli ghwəy ma. Mba'a pə ghwəy ndərə nihwəti mbəzliy, a Hyala dzaa ndərəŋwəy kwərakwə.

² Sa nzanay, war njasa ndərə ghwəy va nihwəti mbəzliy, tsəgha dza Hyalaa ndərəŋwəy kwərakwə. Njasa ka ghwəy vaa mananshi kaa nihwəti mbəzliy, tsəgha dza Hyalaa bərkəti ta mənīŋwəy kwərakwə.

³ Sa wana nighə gha kwashebi məzadi jəw ni tə mətse zəmənja, kala nighəvə tsəm tsa dikə tsa va gha tə na gha mətseə?

⁴ Njaa njaa gha mbay ni: “A zəmə, kadiw di e bantənja kwashebi məzadi jəw ni ni tə mətse gha” pə gha, war zlanələy tsəm tə na gha mətse kia?

⁵ Ma gha gha ntsaa bəti ghən tsa gha tsa ka ntsa slar tsay, a pə gha banti pərɓa tsəm tsa dikə tsa va tə na gha va mətse di na gha. Ma ghalaba kiy,

nza gha mbay nay pi dīweŋ dīweŋ, ta bananti kwashebi məzadı tə na zəmənja mətəsə.

⁶ Ka bānsi shi wəzə ni dəwdew ni ghwəy kaa kireketi ma. Vantaa ghəshi dzaa zhiniy zhəghəkəvashi ta həciŋwəy. Ka ndəghənəy ja'wa mbəzə ghwəy ghwəy kaa ngəreder ma, vantaa ghəshi dzaa kađambə mbə hidi lə shidshid shi» kə Yesəw.

Cə'wəm shiy va Hyala a ghwəy dzaa kwəməvəshi
(Lk 11:9-13)

⁷ Ma kə Yesəw diba na: «Cə'wəm shiy va Hyala, ta ndaŋwəyshi dza na. Pəlam shiy və, ta kwəməvəshi dza ghwəy. A pə ghwəy har, ta zləbaŋwəy kwəma dza na.

⁸ Sa nzanay, ya wa ntsaa cə'wə shiyəy, ta banavəshi dza məndi. Ya wa ntsaa pəla shiyəy, ta kwəməvəshi dza na. Ya wa ntsaa tsa yashiy dzakə ghiy, ta zləbanci kwəma dza məndi.

⁹ Ndə tiba mbə ghwəy, ka dəw dəfa zəghwə ci və na, dza tsan, bəvə hakwə ka bānci na?

¹⁰ Naa ka dəw kəlipə zəghwə ci və na, dza həŋ, banavə shishi diba na? Tsava ndə tibaw.

¹¹ Ma ghwəy ghwəy mbəzli gəmgəm ni, mba'a ghwəy sənay bānsi shi wəzə ni kaa ndərazhi ghwəy na, hanaba Dəŋwəy Hyala mə ghwəmə ki, pə ghwəy, ka na mbay ma bānsi shiy gwəramti wəzə kaa mbəzliy cə'wə shəkəna?

¹² Njasa dī ghwøy va mëndiy mənīñwøy kwøma wözə nay, war tsøgha pø ghwøy man-anshi kaa mbözli kwørakwø. Ava ghənzə na na gəzəkə *kwøma pøhəti Hyala, lə kwøma gəzəkə Zliya ka gəzə kwøma Hyala» kə Yesəw.

Gəzə kwømaa dzəkən miy dəgha te'wə na lə na bəñw na

(Lk 13:24)

¹³ Ma kə Yesəw dība na: «Ghwøy ghwøy shiy nəw kwal tseyey, kwa na te'wə na miy dəgha pø ghwøy dzəkə ghi. Ma miy dəgha bəñw nay, bəñw na kwal tsa nzə. Mbözli dāñ ka naa dza kwa kwal tsa va. Ma mbözliy dza kwa kwal tsa vay, ta zashi dza ghəshi.

¹⁴ Ma na miy dəgha te'wə na vay, kwal tsa dza mbözliy mbay dzəvəgha Hyala ta kwəmavə piy tsaa kədī ma ghəshi na. Ma kwal tsa te'wə tsa vay, ngahə ngahə na dza kwa. Dāñ dza mbözli kwa kwal tsa va kiw» kə Yesəw.

Njasa dza ndəə mbay təhəvəri dəñw fə wəzə na lə dəñw fə gəmgəm na

(Lk 6:43-44)

¹⁵ Zhini ma kə Yesəw dība na: «Ə pø ghwøy ya ghən tsa ghwøy va ka gəzə kwøma Hyala ka dzərvə. Sa ka ghəshiy səəkəshi dzəvəgha ghwøyəy, mba'a ghəshi zhəghəti ghən tsa shi war nja tenkesliy təvə ma kwøma. Mbalaa mbəba mbəba mbə nəfə tsa shi na, dəghwava jezl tsa ghyanakə tsa ghəshi.

7:12 **7:12** 5:17; Rm 13:8-10; Gal 5:14 **7:14** **7:14** SləniKY 14:22 **7:15** **7:15** Nəw 13:2-4; Mt 24:11, 24; SləniKY 20:29; 2Kwər 11:13-15; 2Pi 2:1; 1Zhñ 4:1

¹⁶ Mba'a kə ghəshi tsəhəshi wəgha ghwəyəy, gwa'a dza ghwəy mbay tihəvərishi tə sləni dza ghəshiy ghəra. A ghwəy sənay kiy, ka mbay mbəzakwaa yati hikəniw, ka mbay gwəvidiy yati bəzakəw. Tsəgha na.

¹⁷ Ma fə wəzə nay, ya fə wəzə na ka naa ya. Fə gəmgəm na na, ya gəmgəm na ka naa yati kwərakwə ba.

¹⁸ Na navay, a ghwəmmə sənay ka mbə dən̄w fə wəzə naa yati ya fə gəmgəm naw. Ka mbə tsa gəmgəm tsa dən̄w fəə yati ya wəzə na kwərakwə baw, tsəgha.

¹⁹ Ma fəə ya ma ya wəzə na va, ya nama fə na kiy, a ka məndiy kəslamti, mba'am pəhamti ghwə ti.

²⁰ Ava tsəgha pə ghwəy sənay tihəvəri ka gəzə kwəma Hyala, tə sləni ghəra ghəshi, ta sənay niy nza ghəshiy ka gəzə kwəma Hyala katan̄ ni, ya ka slasla dzərvə na ghəshi» kə Yesəw.

War mbəzliy mənti kwəma dī Hyala, na shiy dzaa tsəhəshi, mbə mbəzli sləkə Hyala

(Lk 13:25-27)

²¹ Ma kə Yesəw dība na: «A gəzan̄wəy ya, mbəzliy harda: “A Ndə sləkəñəy, a Ndə sləkəñəy” kə ghəshiy, gwanashi dza ghəshiy tsəhəshi mbə mbəzli sləkə Hyalaw, war mbəzliy dzaa mənti shi gəzəkə Dirə tsa mə ghwəmə na shiy dzaa tsəhəshi.

²² Fəca vici dza Hyalaa basə ngwəwəə dzəkən mbəzliy, dən dza mbəzliy ni kaa ngəra, “A Ndə sləkəñəy, a Ndə sləkəñəy, ghəyəy tərəñw gəzəhwə ghəy kwəma gəzanəy Hyala kaa mbəzli mbə slən tsa gha. A ghəy tatahamti hyeler mbə ghən tsa mbəzli mbə slən tsa gha. Zhəghwa dən ghəy mənəhwə shi madəña madəña ni mbə slən tsa gha diba” kə ghəshi.

²³ Ma dzee ni kaa mbəzli vay: “Sənanəwəy yaw. Ghwəy ghwəy mbəzliy mənə va war kwəma jikir jikir nay, satim, barvanəwəyəm vəghee” dzee ni ngəshi» kə Yesəw.

Kwəmaa dzəkən ceker bakə
(Lk 6:47-49)

²⁴ Ma kə Yesəw ki na: «A gəzanəwəyee, ya wa ntsaa favə kwemer gəzəkee va, ka mənishi ghəci njasa favəshi na vay, yəmyəm na ntsa va lə ndə məhərli tsaa ngati ciki tsa ci tə kəlba.

²⁵ Ma sa ngamti na na, mba'a van ghati nzəmə tərəñw tərəñw, dza paf həl təhəy va ghərakwəli, ka viy safə lə bərçi ta ngəzlamti ciki tsa va na, shañ ghəci vəgha ngəzlamti, sa nzana tərəñw səda ciki tsa va fəta səəkə kwaba tə kəlba.

²⁶ Ya wa ntsaa favə kwemer gəzəkee va, kala mənə kwəma favə na mbə shi ghəciy, yəmyəm na tsava ndə lə ntsa kama məhərli və ngati ciki tsa ci vəgha həl dzəy tə ndarghə.

²⁷ Ma sa ngamti na na, mba'a van ghati nzəmə tərəñw tərəñw, paf həl təhəy va ghərakwəli, ka viy safə lə bərçi ta ngəzlamti ciki tsa va,

dzəghwa nza'jəw, gərip ciki tsa va ngəzlay gwanay ki» kə Yesəw.

²⁸ Ma sa kədiy Yesəw lə gəzə kwəma va kaa mbəzli na, mba'a shi bənipə na va səəvəri məhərli mbəzliy bəsəshi tə pətsa va,

²⁹ sa nzanay, niy mənta na ci va kwəma bənipə na, nja bəni kwəma *mbəzliy bənipə kwəma pəhəti Hyalaw, lə bama ti niy nza na ci va kwəma bəni na kaa mbəzli.

8

Kar Yesəw lə ndə dərna (Mk 1:40-45; Lk 5:12-16)

¹ Ma sa səkway Yesəw mə ghən kəlaŋ ki na, mba'a mbəzli dāŋ nəwvə.

² Dzəghwa tsahwəti ndə dərna mba'a səəkəy dzəvəgha Yesəw, tsəfəkwə, tsəfəkwəy kwa kwəma ci. A kə ngəci na: «A Ndə sləkəpə, war mba'a pə ghaa dī sənzənvay, a ghaa mbəlantəra dēwdew va dərna kənee na» kə.

³ 'Wakəvə Yesəw tsəgha kaf kafəti dəvə ci, mba'a dapay. A kə ngəci na: «E dī ghaa mbəliŋa, mbəliŋa kwəriŋ» kə. Nza'jəw dərna va kərəta mba'a mbəliy.

⁴ A kə Yesəw ngəci sa mbəliy na ki na: «Fəvə tə gha kwəma dzee na ta gəzaŋa wəzə. Əntaa gha dzaa gəzə kwəma mbəli tsa mbəliŋa gha tsa kaa mbəzli ma. A pə ghaa madī a gha dzaa canati ghən tsa gha njasa mbəliŋa gha kaa ndə ta Hyala. Nza gha dzaa vəliti vəli gha, njasa gəzəkə

*Məyizə va. Nza mbəzli mbəə sənay gwanashi a gha mbəliŋa va dərna tə gha, kə ghəshi» kə.

*Kar Yesəw lə dikə tsa ka sawji ka *Rəm bələkwə*
(Lk 7:1-10)

⁵ Dza Yesəw ki, mađ mađiy, ka dzay dzəmbə məlmə Kapernahwəm. Ma sa tsəhəy na na, dza tsahwəti ndə məlmə, dikə tsa ka sawji ka Rəm bələkwə ghəci, kət kətikəvay, tapə ghəci ta cə'wə Yesəw,

⁶ a kə na: «A Ndə sləkəpə, ndə ghəra sləni tsee gwərapəy. War məhəni ghəci kə ghi, məti məti vəgha ci kala mbay kafə. War ka sa ngəra'wə dalala» kə.

⁷ Ma kə Yesəw ngəci na: «Tsəgha na, ta dza dzee mbəlanti» kə.

⁸⁻⁹ Ma kə dikə tsa ka sawji tsa va na: «A Ndə sləkəpə, yənəy, məndəe ndə gar dzakə ghi tsee gha də'wə ghən tsa ghaw. Avanay sanay, a mbəzli dikə dikə ni tifa kənee, ka sləkəra. Dzəghwa yən kwərakwə na, lə ka sawji sləkee tifa. Yən kəə dīy, e ni: “Mbalaa dzəti pətsa tsa' tsa” pən kaa ndə sawji, ka dza ghəci. Aw na, “ndi” pən kaa tsahwəti, ka səəkə ghəci. E ni: “Məntəra sləni tsa' na” pən kaa ndə ghəra sləni tsee, ka məni ghəci. Gha kwərakwə kiy, ntsa dikə tsa nza gha. A cə'wəŋee, gəzəkə kwəma kwataka lə miy tsa gha kwətiŋ, ta mbəliy dza ndə ghəra sləni tsee va va zəlghwə tsa ci, ka satiy» kə.

¹⁰ Ma sa favə Yesəw kwəma gəzəkə ntsa va na, tapə ghəci mbə vəshiy dzəkən ntsa va, a kə kaa mbəzli kwasəbə va na: «Ə gəzanwəyee, ta na

navay, tsəgha na, ya mbə ghwəy ghwəy mbəzli ka *Izərayeləy, səəkee kəsay ntsaa banavə nəfə tsa ci kaa Hyala gwanay nja ndə ka məlmə tsa tepəw.

¹¹ A gəzanwəy ya, dʻaŋ dza mbəzliy səsəəkəshi dzəghwa kwa ghwəmə, lə dzəghwa kwa məkwi, ta nzəy ka zəmə shi zəmə ghəshi lə kar *Abəraham, lə *Izakə mba'a *Zhakwapə tə pətsa sləkə Hyala.

¹² Ma mbəzli nzə va niy tərati Hyala niy nza, ta nza ghəshi mbə mbəzli sləkə nay, sa dʻiti ma ghəshi fəti na, ka dza ghəshiy tsəhəshiw. Ta kihwashi dza naa dzəti ngwəla, dzəmbə kwəsli. Ma nza ghəshi wahə, ka pəpərə sli'i shi ki» kə Yesəw.

¹³ Zhəghwa ma kə kaa dikə tsa ka sawji tsa va ki na: «Mbalaa jighi, ta məntəŋa shi gəzəkə gha va dzee, sa nzana mba'a gha ndara nəfə tsa gha gwanay» kə. 'Wakəvə ndə ghəra sləni tsa ndə ka sawji tsa va va, pəlis mbəliy ghalaba ki.

*Kar Yesəw lə ka zəlghwə dʻaŋ
(Mk 1:29-34; Lk 4:38-41)*

¹⁴ Dza Yesəw pəkʷ dzay dzakə ghi tsa Piyer. Ma dzakə na na, shiy Piyer məhəni, gwərapəta ghənzə tərəŋw dalala, nja ghwə vəgha nzə.

¹⁵ 'Wakəvə Yesəw sa nata na tsəgha na, dap dapəti tə dəvə nzə. Dzəghwa nza'jəw rəniki vəgha mali va mənta ki. Dza na pəlhəm satita ka dza ta bānci shi zəmə.

¹⁶ Ma sa pəkwəta vici ki na, mba'a mbəzli ɓanakə mbəzli ghəranshi gezelekiki dfaŋ, ta mbal-antishi ghəshi. Dza Yesəw mba'a tahamti hyeler mbə vəgha shi lə gəzə kwəma mbə miy tsa ci, mba'a mbalamti mbəzli va nihwəti zəleghwer ghəngħən ghəngħən gwa'a gwa'a ki.

¹⁷ Ma mənti Yesəw kwəma va tsəgha kiy, nza kwəma gəzəkə *Ezay ndə gəzə kwəma Hyala va niy nzaa dzəghwata kwa nə na. Saa ni va: «Mba'a ɓəhwə ngirghwə tsa kən ghwəmmə, zhini mba'a ɓəhwə zəlghwə tsa kən ghwəmmə dzəkən ghən ci» kə.

Kar Yesəw lə mbəzliy dī nəw ci
(Lk 9:57-62)

¹⁸ Dza Yesəw sa nashi na mbəzliy ɓasəshi va dalala, dəzlətsəɓə ghəshi tsəbay na, mba'a gəzanshi kaa mbəzli ta səda ci, a ghəshi taŋəghəvashi dzəvəri tə kwəfa, dzəti tsa pəriɓa həlbə.

¹⁹ 'Wakəvə ndə ɓənipə *kwəma pəhəti Hyala kət, kətikəvay dzəvəgha, a kə ngəci na: «A Metər, ta nəwŋa dzee, ya pa' kwəmaɓa dza għaa dza» kə.

²⁰ Ma kə Yesəw na: «A pə għa zəzəvə kwəma wəzə di, a għa sənay, ma kənkiɗiy, a ghi tsa shi və shi mbə hidī. 'Yegwer ɓa na, lə tsa shi ghi ghəshi mə fə. Ma na nee yən Zəghwə yakə ndə ngəriy, tsee ghi tifa gar dəkətəvaree mbə kiw» kə.

²¹ Zhəghwa ma kə tsahwəti ndə mbə mbəzliy nəwvə va ngəci ɓa na: «A Ndə sləkəpə, ndara kwal e dzaa lamti dirə di, kee gha səəkə ta nəwɲa» kə.

²² Dzəghwa, ma kə Yesəw ngəci na: «War nəw pə ghaa nəwra dzam. Zlashi mbəreketi tifa, a ghəshi lala ghən tsa shi» kə.

A bərci va Yesəw ta garəti kar safə tsa dikə tsa lə kwəfa

(Mk 4:35-41; Lk 8:22-25)

²³ Dza Yesəw mba'a dzay dzəghwa kwambəwal ki, ghəshi lə mbəzli ta səɗa ci gwa'a, ka dzashi.

²⁴ Nza'jəw səpapəli 'yahə'yahə na ghati viy tərəɲw pa' ka di dzəghwa kwambəwal yam tərəɲw va bərci safə. Ma Yesəw ghalaba naci ki na, ghəci tə hi.

²⁵ Dza mbəzli ta səɗa ci va, mba'a ghəshi maɗishiy dzəvəgha, ka fərgəhə, ma kə ghəshi ngəci na: «A Ntsaa sləkəɲəy, a Ntsaa sləkəɲəy, wa mbəlītəɲəy, gwa'a ghəy» kə ghəshi.

²⁶ Nza'jəw Yesəw fərgəhəy. Ma kə kaa ngəshi na: «Tawa hazləni ghwəy tsətsə nanzəa? Mbəzliy zləɓavə ma Hyala lə nəfə tsa shi gwanay nza ghwəy» kə. Dza na pəlhəm kafəy, dza naɓ naɓ nəbətə kar safə tsa va ghəshi lə kwəfa, vantaa ghəshi kwəfəghə ghwəla. Dekəɗfekə pi mənuy.

²⁷ Ma sa nashi mbəzli ta səɗa ci shi va na, mba'a nava kwəma mananatishi maɗaɲa. Ma

kə ghəshi na: «A ya, wa tsatsa ndə kia? Ya safə lə kwəfa na ka danci fəti» kə ghəshi.

*Kar Yesəw lə ka gezlekiki bakə
(Mk 5:1-20; Lk 8:26-39)*

²⁸ Mba'a Yesəw tsəhəy pəri həlbə, tə hidfi ka Gadarene. Nza'jəw ka gezlekiki bakə tsahwəshi dzar mbə kwəlihi tifa tsəgha, bam bam ghəshi kwəmay lə Yesəw. Ka gezlekiki ghyanakə ni, ka hazləni məndi və shi dalala. Kala mbə məndiy dzar kwa kwal tsa va və shi.

²⁹ War sa nay ghəshi Yesəw tsəgha na, tapə ghəshi ta ngwəmə lala, a kə ghəshi na: «Gha gha Zəghwə Hyala tsa, ta njaa di gha lə ghəya? Ə səəkəŋa gha ta sanəy ngəra'wə ghwəla vici basə ngwəvə ghəy səəkə na?» kə ghəshi.

³⁰ Ma vəri, kərakə lə pətsa va na, mba'a garəwa ngəreder tərəŋw niy nza tifa mbə pala shi zəmə shi.

³¹ Tapə hyeler mbə ghən mbəzli va va ta cə'wə Yesəw, a kə ghəshi na: «Mba'a pə ghaa di tahantəŋəy mbə ghən mbəzli niy, ndanəy kwal a ghəy dzəmbəŋəy mbə garəwa ngəreder pəriŋa va» kə ghəshi.

³² Ma kə Yesəw ngəshi na: «Mbalam, cam, avee zlatavəŋwəy kwal» kə. Shaa, ghəshi səvəriŋi mbə ghən mbəzli bakə ni va, shəbətə ghəshi dzashi gwanashiy dzəmbə ghən ngəreder va ki. Dzəghwa ki, gəgəgəgə, ngəreder va kafəshi səəkə mə kəlan tsa va, səəkə ghəshi na'i shəkətəvashiy dzəti kwəfa. Bətə ghəshi zashi kwaba.

³³ Ma sa nashi ka makə ngəreder shi va tsəgha na, mba'a ghəshi hwəshiy dzəmbə məlmə. Mba'a ghəshi dzaa gəzanshi kaa mbəzli dzəkən shiy mənishi va gwanashi lə ngəreder, lə kwəma mananati Yesəw va kaa ka gezlekiki bakə ni va ki.

³⁴ Ma sa favə mbəzli mbə məlmə gwanashi na, mba'a ghəshi kafəshi ta dza ta nighə Yesəw. Ma sa nay ghəshi, a kə ghəshi na: «A cə'wəŋa ghəy, ɓarvaŋa tə hidī ghəy» kə ghəshi.

9

Kar Yesəw lə ntsa mətita nahwəti bəla vəgha ci

(Mk 2:1-12; Lk 5:17-26)

¹ Dza Yesəw ki, ka dzay dzəghwa kwambəwal, mba'a taŋəy səvəri tə kwəfa, ka zhəkəy dzəmbə məlmə ci.

² Dzəghwa nihwəti mbəzli mbə məlmə ci va, mba'a ghəshi ɓanakə ntsa mətī mətī vəgha tsa tə pi hēni tsa ci kaa Yesəw. Ma sa sənay Yesəw, a mbəzli va ndara nefer shi gwanashi, kə, ma kə kaa ntsa mətita bəla vəgha ci va na: «A zəghwee, ka hazləni gha ma! A *kwəma gha jikir na pəlita!» kə.

³ Sa gəzəkə Yesəw tsəghay, ma kə nihwəti *ka ɓənipə kwəma pəhəti Hyala, mbə təkə kwəma shi na: «Hyalaa sawa ntsa» kə ghəshi.

⁴ Mba'a Yesəw sənata kwəma təkə ghəshi va tsəgha na gwa'a. A kə ngəshi na: «Tawa nza ghwəy lə tətəkə kwemerəy kama ni wəzə ni mbə nefer ghwəy tsətsəa?

⁵ Nama kwøma gwøra na bølan, ndø kø ni: “A kwøma gha jikir na pølita” kø, lø ndø kø ni kaa ndø zølghwø: “Sati garøŋa a gha dzaŋa” køa?

⁶ Ma kiy, e dī ghwøy sønay, a børci vøya yøn Zøghwø yakø ndø ngøri tikø tø hidī ni, ta pølanishi jikir tsa mbøzli, pø ghwøy» kø. Dza ma kø kaa ntsa mætita bøla vøgha ci va na: «A ntsa, avee gøzaŋa sønzenva, sati madī, bø pi høni tsa gha, mbalaa jighi!» kø.

⁷ Dzøghwa ntsa va mba'a satiy, ka dzay jighi, sa mbøliy na kwøriŋ.

⁸ Ma sa nay mbøzliy basøshi tø pøtsa va gøla nava kwøma tsøgha na, dzøghwa gwa'a gwa'a nefer shi hazlønishi va kwøma va. Kø ghøshi ka fal sløn tsa Hyala sa banavø na børci kaa ndø ngøri ta mønti kwøma madanja madanja na va.

*Kar Yesøw lø Matiye
(Mk 2:13-17; Lk 5:27-32)*

⁹ Dzøghwa Yesøw mba'a bøvay tø tsava pi, ka dzay kwa kwøma. Ma ghøci mbø dza kwa kwal na, mba'a nay ndø mønzyøy mbø ciki *døwan, Matiye, kø møndi sløn tsa ci. Ma kø Yesøw ngøci na: «Sati, nøwra dzam!» kø. Mba'a Matiye tsa va satiy ka nøw.

¹⁰ Ma løy hwøm shi va kiy, mba'a kar Yesøw lø mbøzli ta sødā ci basøshi ta zømø shi zømø køghi tsa Matiye. Dzøghwa dāŋ nihwøti ka døwan lø nihwøti mbøzliy møni sløni jikir na søkøshi, jakø ghøshi ka zømø shiy lø kar Yesøw lø mbøzli ta sødā ci.

¹¹ Dza *ka Farisahi, mba'a ghèshi nashi ghèshi mbè zèmè shi zèmè jakèjakè tsègha. Ma sa nay ghèshi na, dza ghèshi ka dèw va *mbèzli ta sèdà Yesèw, a kè ghèshi na: «Wa shiy mènishi zèmè ntsa ghwèy tsa dikè tsa shi zèmè jakèjakè lè ka dèwan mba'a mbèzliy mèni slèni jikir naa?» kè ghèshi.

¹² Dzèghwa mba'a Yesèw favè kwèma shi va, ma kè kaa ngèshi na: «A mbèzli ni, sèèkee nashi mbèzli kwèriṅ kwèriṅ vègha ni mbè dza va dèkwètèrèw, war ka zèlghwè na shi kee nashiy dza vè.

¹³ Ava va tsègha na kiy, yèn na neyey, ta pèla mbèzli wèzè ni sèèkè yaw, ta pèla mbèzliy mèni slèni jikir na sèèkèree. A pè ghwèy zèzètiy dzèkèn kwèmaa niy gèzèkè Hyala va mbè Zliya nzè. Ma kè niy niy: “Zhèhwèr na sa dèe ghwèy mèni kaa mbèzli, kaa na ka ghwèy slaslara dèbèkè” kè Hyala niy ni» kè Yesèw.

*Ka jakèva yèwèn kwèma bènipè Yesèw lè kwèma bènipè *ka Zhèwifèw
(Mk 2:18-22; Lk 5:33-39)*

¹⁴ Dzèghwa mbèzli ta sèdà Zhan tsa mèni *batem kaa mbèzli, mba'a ghèshi kètèghèvashiy dzèvègha Yesèw ta dèw kwèma vè, ma kè ghèshi ngèci na: «Ma ghèy lè mbèzli ka Farisahiy, kar ghèy titi nahwèti vici ta mèni sèwmay, ka cè'wè Hyala. Ma mbèzli ta sèdà gha ni na, kala mèni ma ghèshi tsègha kiy, a shiy mènishia?» kè ghèshi.

15 Ma kə Yesəw kaa ngəshi na: «A pə ghwəy favə kwəma dzee na ta gəzanwəy. Mba'a kə ndə harvə mbəzli ta zəmə gəzləbə mətəpa na ka dza mbəzli vaa nza tifəmmə ntsa va ghwəlay mbə shi di na? Ka mbə ghəshiy nzəyshi, tifəmməw. A tsahwəti vəghwə dzaa səəkəy, ma ghala pətsa dza məndiy banti ndə mətəpa kwa jipə shiy, ava ghalaba dza ghəshiy mənəi səwmay ki» kə.

16 Dza Yesəw ka zhiniy gəzanshi kwəma kwa fir ba, ma kə na: «Ndə tifa ba bəvə yar 'war'war ni ta mbəghəshiy dzəti kwəban tsa haliyəw. Sa nzanay, tələsə'wə dza tsa yəwən tsa vaa mbahəhwə tsa haliy va. Mba'a kwal dzaa mətəhəy dzəti.

17 A ghwəy sənay, ndə tifa ka 'yaghwa tay tsa njəmnjəm tsa dzəghwa ghwəlpə hali hali naw. Ma sa dza tay tsa vaa madiy ta pəshiy, ta wənəhəta dza ghwəlpə vaa dza. Mba'a tay dzaa shəkəy dzəti hidi gəm. Shi dza məndiy mənivə lə ghwəlpə va tifa ghwəla kiw. A ghwəy sənay wəzə, dzəghwa yəwən ghwəlpə ka məndiy 'yaghwa tay tsa njəmnjəm tsa. Ma tsəgha kiy, ka dza ghwəlpə vaa pəslita ta yidamti tayəw» kə.*

*Kar Yesəw lə tsahwəti ntsa dikə tsa mbə *ka Zhəwifə, mba'a nahwəti mali səkwa miymiy kwa*

9:15 9:15 22:2; 25:10; Zhḡ 2:1-12; 3:29; ShiZhḡ 19:7 * 9:17
 9:17 Ka Izərayeləy, dzəghwa ghwəlpə yəwən na ka ghəshiy i tay tsa njəmnjəm tsa. Ni shi ghwəlpipiy, tə hwətəbə niy mənishi ghəshi, va tsəgha ka ghəshiy slikwəshi ghəshi kə halishi, sa ka tay tsa njəmnjəm tsa madi ta pəslita kwa shi.

*hwər nzə**(Mk 5:21-43; Lk 8:40-56)*

¹⁸ Ma Yesəw mbə gəzə kwəma va kaa mbəzli va ki na, dzəghwa ndəs tsahwəti ntsa dikə tsa mbə mbəzli ka Zhəwifə səkəy dzəvəgha. Dza na tsəfəkwə, tsəfəkwəy kwa kwəma ci. Ma kə ngəci na: «Kəətitera, zhee mətita na sənənva, səkə a gha fanakən dəvə gha, a ghənzə zhakatita» kə.

¹⁹ «Əŋkwa» kə Yesəw. Mba'a ghəshi madfishi ghəshi lə mbəzli ta səda ci ka nəw.

²⁰⁻²¹ Dzəghwa, mba'a nahwəti mali tifa, gwərapəta ghənzə. Piya nzə mən lə bakə war mbə səkwa miymiy kwa hwər nzə. Mba'a təkəti tsəgha mbə ghən tsa nzə: «War mərshi mee kwəfaghay, ya kwataka tə kwəbaŋ tsa kən na, gwa'a, war ta mbəlira dzee» kə. Ma sa nza Yesəw mbə dza tsəgha na, dza na kət kətəghəvataa dzəvəgha, zhəkə ləy hwəm ci, kə dapə ghənzə dapay mətəni kwəbaŋ tsa ci.

²² 'Wakəvə Yesəw tsəgha tərəd, zhəghətəvay njə'wə kə kaa pətsa lə hwəm ci na, mba'a nata. Dza, ma kə ngəta na: «A zhee, ka dza her gha ma. A gha mbəliŋa tə sa ndara gha nəfə tsa gha» kə. Nza'jəw miymiy mali va va slashi tibatata.

²³ Dzəghwa Yesəw ki, ndəs tsəhəy kəghi tsa ntsa dikə tsa va mbə ka Zhəwifə. Ma dzakə na na, mba'a kəsashi mbəzli mbə tsa tsa shiy, ka hərsli wahə hərdzə nihwəti.

9:20-21 9:20 SləniTaH 15:25-27; Mt 14:36; Mk 5:27; 6:56; Lk 6:19; 8:44 **9:22 9:22** 8:13; Mk 5:34; 10:52; Lk 7:50; 8:48; 17:19; 18:42; SləniKY 3:16

²⁴ Ma kə ngəshi na: «Barəvaŋwəyəm tikə, ləvərim pəriḃa, mətita zha naw, hiy bəhwə na gwa'a tsəgha» kə.

Ma sa favə mbəzli kwəma gəzəkə na va tsəgha na, njasa pə'wə na kwəma ci ghəshiy nighə.

²⁵ Dza mbəzli mba'a ghəshi səvərishi tə ngwəla tsəgha. Ma sa səvərishi məndi na, mba'a Yesəw dzəmbəy mbə ciki tsa nza mbəri zha va mbə. Dza na tasl kəsəvə tə dəvə nzə, mba'a zha va satita.

²⁶ Dzəghwa nava kwəma ki mba'a dzamtəvata pa' tə pətsa kəray ghala hidfi va gwa'a gwa'a.

Yesəw lə ghwəlefesli bakə

²⁷ Dza Yesəw ki mba'a madiy tə tsava pi ta dzay. Ma ghəci kwa kwal mbə dza na, kə ghwəlefesli bakə ka nəw, ka zlaŋə kwəma, a kə ghəshi na: «A Yesəw, Jijiy mazə *Davitə, mənti zhəhwər tə ghəy» kə ghəshi. Ka nəw pəkəw kəghi.

²⁸ Ma sa tsəhəy Yesəw kəghi na, mba'a ghəshi kəsay, dza ghəshi kət ghəshi kətəghəvashiy dzəvəgha. A kə Yesəw ngəshi na: «A sənay ghwəy a bərçi vəya gar mbəlītəŋwəy, pə ghwəy na?» kə. Ma kə ghəshi na: «Yə ntsa ghəy dikə tsa, a ghəy sənay, a gha taa mbay» kə ghəshi.

²⁹ Dzəghwa Yesəw dapə dapə dapəti mətsəhi shi. A kə na: «Sa nzana mba'a ghwəy ndara nefer ghwəyəy, ta mbəlītəŋwəy dzee» kə.

³⁰ War nza'jəw tsəgha na, dīwəŋ dīwəŋ mətsəhi shi ghwənishi, ka nay pi ghəshi ki.

Mba'a Yesəw damətishi, a kə na: «Favəm wəzə, əntaa ghwəy dzaa gəzə shi məntəŋwəy ya ni kaa nihwəti mbəzli ma» kə.

³¹ Ma sa dzashi ghəshi na, mbə ghəshiy zhiniy mbələy shi manamtishi Yesəw va ghwələw. Dza ghəshi ka gəzə nəwər tsa Yesəw dzar tə hidfi va gwa'a gwa'a nashi.

Yesəw lə ntsa pəhəta ghani ci

³² Ma sa dzashi mbəzli va na, mba'a nihwəti mbəzli bəkə tsahwəti ndə kaa Yesəw. Kala mbay ma gəzə kwəma ghəci, sa pəhanti *hil ghani ci.

³³ Dzəghwa Yesəw ki mba'a tihəkəvəri hil tsa va mbə ntsa va. Nza'jəw ntsa va ghati gəzə kwəma. Ma mbəzli daŋ ni va basəshi tə pətsa vay. Ka mananshi maɗaŋa nava kwəma ki. A kə ghəshi na: «A nana kwəma kia! Kay, səəkə ndə nashi gəla ni tsətsə ni ni shiy mənishi mbə ka *Izərayel ghala nza məndi teepəw!» kə ghəshi.

³⁴ Ma kə *ka Farisahi na: «Waa, mazə tsa mbə hyeler bānci na bərçi titihə na va nihwəti hyeler səvəri mbə ghən mbəzli li shi» kə ghəshi.

Yesəw lə vərəm ndə ngəri tsa basəy

³⁵ Dza Yesəw mba'a kafəy ka təwrə dzar mbə məlməhi dikə dikə ni lə ni jəw jəw ni gwa'a gwa'a. Ka bānanshi shiy kaa mbəzli mbə *ciki basəva tsa ka Zhəwifə. Ka gəzə Yəwən kwəma wəzə naa dzəkən njasa dza Hyalaa sləkə mbəzli. Mba'a mbələnti mbəzli gwərapə gwərapəshi ni lə vədevəer gwa'a.

³⁶ Sa nə na, nighə kə kaa mbəzli basə basə ni va tə pətsa va daf̄ ni na, tapə hwər tsa ci ta zhanci ta mbəzli va ki. Sa nzana mba'a mbəzli va niy dalishi gwa'a gwa'a, mba'a hazləni kəəsəvəshi nja tenkesli kama ntsaa ndəghwəshi tifa.

³⁷ Ma kə kwa fir kaa mbəzli ta səfa ci na: «A mbəzlee, daf̄ shi zəmə nakamtəvashi kwamti ngar na, daw mbəzli ta basəshi səkə tə vəhə jighi.

³⁸ Ghənzə tsəghay, cə'wə pə ghwəy cə'wə ndə za tsa va, a ghəci mətəhə ghwəni nihwəti mbəzli dzəm̄ti, ta mananci shi ci vaa səkə» kə.

10

Kar Yesəw lə mbəzli ta səfa ci va mən̄ lə bakə ni, lə njasa ghwənanashi na

(Mk 3:13-19; 6:7-13; Lk 6:12-16; 9:1-6)

¹ Ma tə nahwəti viciy, mba'a Yesəw harvə mbəzli ta səfa ci va mən̄ lə bakə ni. Dza na mba'a banavəshi bərci ta tihə hyeler səvəri mbə ghən mbəzli, lə ta mbəli mbəzli va nihwəti zəleghwer, lə ta mbəli vədəvəder gwa'a.

² Avanashi slənedemer *ka kwal Yesəw va mən̄ lə bakə ni: Kwatan̄ay, Shiman̄w, ntsa nə məndi Piyer, kə məndi slən tsa ci, ghəshi lə Andərə, zəmbəghəy. Kar Zhakə ghəshi lə zəmbəghəy Zhan̄, ndərəzhi Zhebede ghəshi bakanashi.

³ Mba'a kar Fəlipə lə Bartelemi, Təmasə lə Matiye ndə *dəwan. Zhakə zəghwə Alfe, lə Tade,

⁴ mba'a Shimanɔw ndə pərslə ta hidfi shi, ghəshi lə Zhəwdasə Isəkariyətə, ntsaa ngati dafa ta Yesəw.

⁵ Dzəghwa Yesəw mba'a ghwənashi ka kwal ci va mənɔ lə bakə ni, ta dza va mbəzli ki. Ma kə kaa ngəshi ghəshi dzaa madfi na: «Əntaa ghwəy dzaa dzəti hidfi *mbəzliy kamaa ka Zhəwifə ma. Əntaa ghwəy dzaa dzəmbə məlməhi tə hidfi mbəzli ka *Samari bə ma.

⁶ Mbalam va ka *Izərayel, nja tenkesliy zashi na ghəshi.

⁷ Gazanshim kwa kwal ghwəy mbə dza: “Ndəkwə ndəkwə na Hyala ta səəkə ta sləkə mbəzli” pə ghwəy ngəshi.

⁸ Mbəlim ka zəlghwə, zhinim mbəzliy bəkwəshi sati mbə məti, mbəlim mbəzli nza dərna ti shi, ka titihə hyeler səvəri mbə ghən mbəzli. War njasa kwəməvə ghwəy va bərçi mbəli mbəzli tə gəməy, tsəgha pə ghwəy kəti mbəzli, əntaa ghwəy dəw shiy ma.

⁹ Ma ghwəy madfi ta dza vay, əntaa ghwəy bə ya tsahi mbəzə, ya gəna nzə, ta faghwa kwa zlipa ghwəy ma.

¹⁰ Əntaa ghwəy bə mbəl tsa ka ghwəy dza ta wə li ma, əntaa ghwəy bə za kwəbənər bakə, ya kwakwahə tsa ghwəy, ya gəta ghwəy nzə ta dəvə ma. Va sa nzanay, mba'a kə ndəə ghəra sləni na, a təbə məndiy nganci shi zəmə mbə sləni ghəra na va.

¹¹ Mbalam, ma sa ka ghwəy tsəhənɔwəy mbə məlmə dikə na, ya mbə na jəw nay, pəlam ghi

10:5 10:5-15 Lk 10:4-12 **10:5 10:5** Lk 10:33 **10:6 10:6** Zher 50:6; Mt 15:24; SləniKY 13:46 **10:7 10:7** 4:17 **10:10 10:10** 1Kwər 9:14; 1Tim 5:18

tsa ntsaa dzaa zləbavə ka'wəŋwəy bekir dəvə kəghi tsa ci. Mba'a ghwəy nzəyŋwəy kəyfa, pa' fəca ka ghwəy kafəŋwəy ta dzaŋwəy.

¹² Ma ghala pətsa ka ghwəy dzakə ghi tsa dzakə ghwəy gwa'ay, gəzə tə ghwəy kaa mbəzli kəyfa: “Zərkə kə məndi kəghi tsa!” pə ghwəy taa ni.

¹³ War mba'a kə mbəzli kə ghi tsa va va zləbavə yashi tsa ghwəy va lə vəshiy, ka nza yashi tsa ghwəy va gəməy ti shiw. Ma kala zləbati kə ghəshi na, ka dza zərkə tsa gəzanshi ghwəy vaa nza kən shi ghwəlaw.

¹⁴ Mba'a pə ghwəy dzaŋwəy dzəmbə məlmə, kala zləba ka'wəŋwəy məndi, kala fa ma kwəma gəzə ghwəyəy, səvəriŋwəyəm mbə nava məlmə, ka dzaŋwəy, mba'a ghwəy batamti kwərbi tə shidshid ghwəy. Ma tsəgha kiy, a mbəzli mbə məlmə va dzaa sənata, njasa mənti ghəshi *kwəma jikir na kaa ngəŋwəy.

¹⁵ A gəzaŋwəy ya, ta na navay, tsəgha na, fəca vici dza Hyalaa basə ngwəvəə dzəkən mbəzliy, tərəŋwəba ngwəvə kən mbəzliy zləba ma kwəma ghwəy va dza naa nza, kən na mbəzli jikir jikir ni va mbə məlməhi *Sədəm lə *Gwəmər» kə Yesəw.

*Njasa dza məndiy sa ngəra'wə kaa mbəzliy nəw Yesəw *Kəristəw
(Mk 13:9-13; Lk 21:12-17)*

¹⁶ Zhini ma kə Yesəw kaa mbəzli ta səfa ci fa na: «Favə tə ghwəy, ava ghwəniy ghwəniŋwəy

ya ta dzaa dzəmbə mbəzli ghyanakə ni, nja tenkesli ka ndə vaa kambə mbə jipəjipə dəghwava jezlhi. Ma kiy, ka mbəzli tsəhwəli tsəhwəli ni pə ghwəy məninqwəy, nja shishi, kala pəla ma kwəma tə mbəzli, njasa ka ghərpəpə vaa nza.

¹⁷ Ndəghwəm ghən tsa ghwəy wəzə, sa nzanay, ta kəkəsənwəy dza məndiy dzaa dzəti pi ngwəvə. Ka didi'wənwəy taa nza lə kwərpə mbə *ciki basəva tsa ka Zhəwifə.

¹⁸ Ta kəkəsənwəy dza məndiy dzaa dzəghwa kwəma mbəzli dikə dikə ni, ghəshi lə mezhizhə gwa'a sa zləbavə ghwəy kwəmee. Ghalaba kiy ta ndəgha fəti dza ghwəy dzaa dzəkənee kwa kwəma shi lə kwa kwəma *mbəzliy kamaa ka Zhəwifə.

¹⁹ Ghala pətsa dza məndiy kasatənwəy tə ngwəvə va kiy, əntaa ghwəy dzaa tsətsəva, ka təkə na: “Njaa dza ghəy ni kaa kwəma ka ghəy gəzə kia?” pə ghwəy ma. Ma fəcavay ta səkəta dza kwəma dza ghwəy gəzanshiy dzəghwa miy tsa ghwəy.

²⁰ Səkə mbə zəzə kwəma ghwəy dza naa səkəw. Safə tsa Dənwəy dza naa gəzə kwəma va mbə ghwəy.

²¹ Ghala vəghwə tsa vay, ka nihwəti mbəzli dza na, ka nga dafa ta ngwarmbəghəshi ta mbə məndiy bəkwəshi. Zhini tsəgha didihi dzaa mənə lə ndərazhi shi kwərakwə ba. Ka ndərazhi

10:17 10:17-22 24:9-14; Mk 13:9-13; Lk 21:12-19; Zhj 16:1-4
10:17 10:17 SləniKY 5:40; 2Kwər 11:24 **10:18 10:18** SləniKY
 24:1-26 **10:19 10:19-20** Lk 12:11-12 **10:21 10:21** Mishe 7:6;
 Mt 10:35; Lk 12:52-53

dza na, ka zhini ghən kaa mbəzliy yakəshi diba ki, ka bəshi kaa nihwəti mbəzli ta bəkwəshi.

²² Mbəzli gwanashiy ka dza ghəshiy dī mətse ghwəy, tə sa nəwra ghwəyəw. Ma ntsaa dzaa jihəkəvay kala zlay nəwra ghəci pa' tə vici məti ciy, ta mbəliti tsava ndə dza Hyala.

²³ Mba'a kə məndi ghati saɲwəy ngəra'wə mbə nahwəti məlməy, hwəɲwəyəm səvəri mbə nava məlməə dzəmbə nahwəti. A gəzaɲwəy ya, ta na navay, tsəgha na, ka dza ghwəy hati nəw məlməhi tə hidī ka *Izərayel gwanashi, dza ghwəy nayma, ndəs yən səəkəra, yən Zəghwə yakə ndə ngəriw.

²⁴ A ghwəy sənay kiy, ka mbə ndə bəni shiy taɲəti ntsaa bananci shiy tə sənashi shiyəw. Ka mbə ndə ghəra sləniy taɲəti ntsa ghəranci na sləni tə dikəw.

²⁵ Ə ka ntsa bananci məndi shiy zləbavə sə'wa kwəma, ma nza ghəci nza nja ntsaa bananci shiy. Tsəgha ndə ghəra sləni zləbavə sə'wa kwəma, nza ghəci nza nja ntsa ghəranci na va sləni ba. Əhətim, yən ndə ghi sana kiy, a məndi fatəra slən tsa mazə hyeler, Belzhebəl, kə məndi. Tsəgha kə kiy, kala tərəɲwəba ghwəy ghwəy mbəzli kəghi tsee məndi dzaa tsəərə shəkəna?» kə Yesəw.

Ka hazləni ghwəy va ndə ngəri ma, va Hyala pə ghwəy hazləni

(Lk 12:2-9)

²⁶ Ma kə Yesəw diba na: «A gəzaɲwəy ya,

10:22 10:22 5:11; Zhɲ 15:18 **10:23 10:23** 16:28; SləniKY 8:1

10:24 10:24-25 Lk 6:40; Zhɲ 13:16; 15:20 **10:25 10:25** 9:34

10:26 10:26 Mk 4:22; Lk 8:17

əntaa ghwəy hazləni va mbəzli ma. Ya wa kwəma mbəmbə na gwa'ay, ta dzəti ngwəla dza na. Ya wa kwəma dza məndiy ghələhwə gəzə nzəy, ta sənata dza məndi.

²⁷ Ma kwəma ghələvəŋwəy ya gəzə nzə mbə kwəliiy, cikəvərim kwəma va tə ngwəla havəghwə kaa mbəzli gwa'a. Ya dəhwə dəhwə gəzəŋwəy ya kwəma mba'a ghwəy favəy, garəŋwəyəm mə dəl pi, a ghwəy zlapə gəzə kwəma va nza mbəzli mbəə favə.

²⁸ Ka hazləni ghwəy va mbəzliiy dzaa mbay pəəsliti vəgha ghwəy ma, ma na nashiy, ka mbə ghəshiy pəəsliti piy tsa ndəw. Hazlənim va Hyala ghənzə sa dzaa mbay pəəsliti vəgha ndə, ka zamti lə piy tsa ndəta gwa'a, ka ndəghambə mbə ghwə.

²⁹ A ghwəy sənay, a ndə mbəə pavə 'yegwer tiytiyihi bakə tə dala kwətiŋ, va jəw jəw tsa shi bay. Ma ya tsəgha ghəshi jəw jəwəy, ka tərəy dzəti hidī ya kwətiŋ kala zləbavə dəŋwəy Hyalaw.

³⁰ Ma ghwəy kwərakwə kiy, ya shəti mbə ghən ghwəy gwanashi na, mbəra mbəra na ghəshi, kwətiŋ kwətiŋ tsa shi gwa'a va Hyala.

³¹ Njana nzana tsəgha kiy, ka hazləni ghwəy teepə ma. A ghwəy nay, ya njaa na 'yegwer dəŋ tsa shiy, ka zamti ghən Hyala ti shi ya kwətiŋəw, hanaba ghwəy, ghwəy ke ngəri ki ka na zəzə maa dzəkən ghwəy na» kə Yesəw.

³² Ma kə Yesəw dība na: «A gəzəŋwəy yay, ya wa ntsaa dzaa ni “Ndə nəw Yesəw nzee nee” kə,

kwa kwəma mbəzliy, yən kwərakwə na, ta gəzə dzee kwa kwəma Dirə mə ghwəmə: “Tsee ndə na tsatsa” pən.

³³ Ma ntsaa dza vaa ni: “Sənay ndee Yesəw neyew” kə kwa kwəma mbəzliy, ava tsəgha dzee ni: “Sənay tsava ndə yaw” pən, ta nza kwa kwəma Dirə mə ghwəmə kwərakwə» kə Yesəw.

Həərəva na sa bəkə Yesəw dzəghwa jipə mbəzli

(Lk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Ma kə Yesəw na: «Ma bərkə ghwəy səəkə tsee tsaa dzəti hidfi na, zərkəə bəkəe nə ghwəy na? Am awə, səəkəree ta nza zərkə kwa jipə mbəzliw. War pa jaka na sa bəkəe dzəghwa jipə mbəzli.

³⁵ A səəkəree ta həərəvəri kar zəghwə ghəshi lə dəy, ta həərəvəri zha ghəshi lə mbəghəta, ta həərəvəri makwa ghəshi lə shəta kəghi.

³⁶ A gəzanwəy ya, ma ntsaa nəw kwal tsa yay, ka jaka ci dza mbəzli kəghi tsa ciy nza.

³⁷ Ma ntsaa diti dība dəy lə mbəghəy kaa ngəray, mənīy na gar nəwraw. Ya ntsaa diti dība ndərazhi ci kaa ngəray, mənīy na gar nəwraw.

³⁸ Kala kafəy kə ndə ta nəwra mba'a zləbavə lə mətītay, ka nza na ka ntseyew.

³⁹ A gəzanwəy ya, ma ntsaa dī mbəliti piy tsa ci tikə tə hidfiy, ta zamti piy tsa ci dza na va Hyala.

10:33 10:33 Mk 8:38; Lk 9:26; 2Tim 2:12 **10:34 10:34** Lk 2:14
10:35 10:35-36 Mishe 7:6 **10:35 10:35** 10:21; 24:10; Mk 13:12;
Lk 21:16 **10:37 10:37** Nəw 13:7-10; 33:9; Mt 19:29; Mk 10:29;
Lk 18:29 **10:38 10:38-39** 16:24-25; Mk 8:34-35; Lk 9:23-24; Zhñ
12:25-26

Ma ntsaa zamti piy tsa ci ta nəwray, ta kwəməvə piy tsa ci dza na va Hyala» kə Yesəw.

Ta kwəməvə zhəmə dza gha va Hyala, tə mbərkə sləni mənti gha

(Mk 9:41; Lk 10:16)

⁴⁰ Zhini ma kə Yesəw ɓa na: «Ma ntsaa ka'wətəŋwəy lə nəfə kwətɪŋəy, yən na sa ka'wəti na va. Ntsaa ka'wətəra va ɓa na, Dirə tsa ghwənara va na sa ka'wəti na kwərakwə.

⁴¹ Ntsaa ka'wəti *ndə gəzə kwəma Hyala lə nəfə kwətɪŋ, sa nza ntsa ka'wəti na va ka ndə gəzə kwəma Hyalay, ta kwəməvə zhəmə dza na, nja ndə gəzə kwəma Hyala tsa va kwərakwə. Ntsaa ka'wəti ntsa slar tsa kwa kwəma Hyala lə nəfə kwətɪŋ, sa nzanaa ntsa slar tsa va Hyalay, ta kwəməvə zhəmə dza na nja ntsa slar tsa va ka'wəti na kwərakwə.

⁴² Ya wa ntsaa tivə yam sa rəniki niy ɓanavəshi kaa ntsa kwa tsa ci kwal tsa mbə mbəzli ta səɗee, sa nza ntsa tanavə na va yam ka ntsa ta səɗee kəy, a gəzaŋwəy ya ta na navay, tsəgha na, ta kwəməvə zhəmə ci dza ntsa va» kə Yesəw.

11

¹ Dzəghwa Yesəw mba'a kəramti ɓananshi shiy kaa mbəzli ta səɗa ci va mən lə bakə ni ki. Ma sa kəɗamtishi na na, mba'a kafəy tə tsava pi, ka dzay ta ɓananshi shiy lə ta gəzə kwəma Hyala kaa mbəzli dzar mbə məlməhi tə hidfi va.

*Gəzə kwəmaa dzəkən Zhaŋ tsaa mənipə
batem

(Lk 7:18-35)

² Ma ghala pətsa va na, Zhaŋ tsaa mənipə batem kəli kəli kwa fərshina. Dza na mba'a favə gaka sləni ghəra *Kəristəw ki. 'Wakəvə na, bəŋ ghwənashi nihwəti mbəzli mbə mbəzli ta səfa ci va Yesəw.

³ A kə ngəshi na: «Mbalam dəwtəram kwəma va ntsa va, ma pə ghwəy ngəciy: “Waa gha na ntsa ndəghə ghəy va dzaa səkə ta naa? Naa a ghəy ndəghə tsahwəti ndə na? kə Zhaŋ” pə ghwəy ngəci» kə.

⁴ Mba'a mbəzli va dzaa dəwti kwəma va va Yesəw tsəgha. Ma kə Yesəw kaa zləbanshi na: «Mbalam, a ghwəy gəzanci kwəma favə ghwəy sana, lə shi nashi ghwəy lə mətəhi ghwəy gwa'a kaa Zhaŋ.

⁵ A ghwəy nay, a mətəhi ghwələfesli ghwənishi, mbə nay pi ghəshi, vədəvəder na, ka dza, mba'a ka dərna mbəlishi. Dza mba'a slimim mədeŋesli ghwənishi, mbə favə kwəma ghəshi. Mbəzliy niy bəkwəshi na, ka zhakatishi mbə məti, zhini mba'a Yəwən kwəma wəzə na tsəhəta kwa slimim mbəzli ka cicikwə.

⁶ Vəshi na ta ntsaa zhəghavəra ma hwəm, sa səkəra mee dzəghwa ma ci» kə kaa ngəshi. Dzəghwa mbəzli ghwənikə Zhaŋ va ki, ka dzashi.

⁷ Ma sa dzashi ghəshi ki na, tapə Yesəw mbə gəzə kwəma Zhaŋ kaa ləkəw ndə ngəri tsaa basəy va tifa ki, a kə na: «Sa dzaŋwəy ghwəy vaa dzəti

gamba ta nighə Zhanəy, a ntsaa niy dza ghwəy ta nighə tay? Ta nighə dzəvəti kwəfəghə safə niy dza ghwəy nanzə ɓa na?

⁸ Wa na ntsaa dza ghwəy va ta nighə kia? A ghəy dzaa nay ndə lə kwəbejerəy gwəramti wəzə kən ghən ci, niy nə ghwəy nanzə ɓa na? Ta na mbəzliy dza lə kwəbejerəy gwəramtiy, war dzar kəy mezhizhə ka gəla niva mbəzliy nzəy nzəy tsa shi.

⁹ Əy, war wa na ntsaa dza ghwəy va ta nighə kia? A ghəy dzaa nighəti *ndə gəzə kwəma Hyala niy nə ghwəy nanzə ɓay? Yan tsəgha na, ndə gəzə kwəma Hyala na Zhan katanj. Ghəciy, aa tanjəti nihwəti ka gəzə kwəma Hyala.

¹⁰ Sa nzanay, Zhan na ntsaa niy dza vaa 'wara kwal, saa niy tsasliti məndi va kwəmaa dzəkən kwa Zliya Hyala. Ma kə Hyala kaa kwəma gəzəkə naa dzəkənəy:

Avee taa ghwənəghə ndə kwal tsee,
a ghəci 'watəŋa kwal,
nza ghəci gwəmantəŋa
kwal tsa dza ghaa dza kwa, kə.

¹¹ Ə gəzanwəy ya, ta na navay, tsəgha na, ndə tifa tə hidī mbə mbəzli yakəghwa məndi kwa hwər baw, ka yəməva lə Zhan ndə məni batem tsa vaw. Ya tsəgha nzə kiy, ya wa ntsa gəməy tsa zləbavə kwəmee ta sləkə yay, dikəɓa ghəci na kaa Zhanj.

¹² Sa ghava na tə vəghwə tsaa gha Zhanj gəzəpə kwəma Hyala pa' tə vəghwə tsa ndatsə tsay, lə bərqi mbə tərəŋw gəzəva kwəma sləkə tsa dza

Hyala ta sləkə mbəzli. Dzəghwa tərəṅw mbəzli jahambəvashi lə bərci mbə pəla kwal, ta nza mbə mbəzli dza Hyala vaa sləkə.

¹³ Ka gəzə kwəma Hyala gwanashi, lə zliya *kwəma pəhəti Hyala gwa'ay, a ghəshi gəzəkə kwəmaa dzəkən sləkə tsa dza Hyala vaa sləkə mbəzli, pa' tə vəghwə tsa tsahwə Zhaṅ ti.

¹⁴ E mbay gəzə sana, ghwəy gar dzaa zləba kwəma yay, Zhaṅ tsay, ghəci na *Eli tsa niy gəzəkə məndi va mbə Zliya Hyala, ta zhəkə dza na, kə məndi, pən.

¹⁵ Fə tə ghwəy ghən ta kwəma gəzaṅwəy ya na wəzə. Niy nza məhərliy fə ghən ta kwəma va ghwəy.

¹⁶ Ə gəzaṅwəy yay, mbəzli mbə vəghwə tsa ndatsə tsay yəmyəm na ghəshi lə ndərazhiy basətəvashi va tə bəghə ta tsabana, dzəghwa ka 'waṅanshi 'waṅə nihwəti kaa nihwəti, ma kə ghəshi na:

¹⁷ “Tawa məni ghwəy tsəgha shəka? Mba'a ghwəmmə basəmmə ta tsə, tapə ghəy ta viyṅwəy sherey a ghwəy tsə pə ghəy na, a tsə ghwəyəw. Ənkwa pə ghəy, zhini ka 'waṅwəy cəm civə ghəy na, a zləba ghwəyəw!” kə ghəshi.

¹⁸ Tsəgha nza ghwəy nja ndərazhi va. Ndəs səkəy Zhaṅ, dzəghwa na mbə nzəy tsa ciy, kala zəmə shi wəzə ni, kala sa ma tay ghəci. Dzəghwa ma pə ghwəy na: “A, waa ndə gazlaka na tsatsa ndə” pə ghwəy, kala zləba kwəma ci ghwəy.

11:14 11:14 1Mezh 17:1; Mala 3:23; Mt 17:12-13; Mk 9:13 **11:15**
11:15 13:9, 43; Mk 4:9, 23; 7:16; Lk 8:8; 14:35 **11:18 11:18-19**
 9:14; Mk 2:18; Lk 5:33

19 Ma sa sækereë yæn Zøghwø yakə ndə ngəri nee ki na, dzee ka zəmə shi zəmə, ka sa tay. Zhini ma pə ghwøy ba na: “Wøyəw, ndə hwər na tsatsa ndə. War shi zəmə lə tay na na ci kwəma sənata na gwa'a tsəgha. Ka kəsə madigaa dzəti ka *dəwan, lə dzar tə ka badaway gəmgəm ni” pə ghwøy. Kala zləba ma kwəmee ghwøy ba. Əy ma ki ya tsəgha nzəy, war mbə civa na sənata kwəma Hyala səvəri mbə sləni ghəra ghəy lə Zhanj» kə Yesəw.

*Ngəra'wə tsaa dzaa dzəkən mbəzliy zləba ma kwəma Yesəw
(Lk 10:13-15)*

20 Dzəghwa Yesəw tapə ta nabə mbəzli mbə məlməhi gwəra naa mənəhwə sləni madəna madəna na mbə shi, sa nzana, kala dī zhəghanti nzəy tsa shi mbəzli dzar mbə məlməhi va kwa kwəma Hyala, ma kə na:

21 «Ghwøy ghwøy mbəzli mbə məlmə Kwərazinj, lə ghwøy ghwøy mbəzli mbə məlmə Betəsayda, a ngəra'wə taa nza kən ghwøy. Sa nzana, mbə məlmə Tir lə mbə məlmə Shidanjw pən niy mənəhwə shi madəna madəna ni ni mənəhwee mbə ghwøy nzay, ci mbəzli mbəba tsəfəkwəshi, ka tsati titihwə, ka zhəghanti nzəy tsa shi kwa kwəma Hyala va kwəma shi jikir na nza.

22 Va tsəgha nə ya sanay: Fəca vici dza Hyalaa basə ngwəvəə dzəkən mbəzli na, tərəjwəba na ghwøy ngwəvə dza naa nza kən na mbəzli mbə məlmə Tir lə mbəzli mbə məlmə Shidanjw, pən.

²³ Ghwøy ghwøy mbözli mbø mөлmө Kaper-nahwөm kiy, mbözli dza mөndiy kafashi dzөta ghwөmө nza ghөy na ghөy ki, nө ghwөy na. Nava tiba teepөw. Ta dzөghwa dza ghwөy pa' tө pөtsa nza mbөreketi. Sa nzana, war mbө mbözli mbө mөлmө *Sөdөm pөн niy mөнөhwө kwөma mađaņa mөнөhwee na mbө ghwөy nzay, ci mbözli va zhөghanti nzөy tsa shi kwa kwөma Hyala nza. Ka dza Hyalaa ndamti mөлmө shi va nzaw, ci ghөnzө ghwөлata pa' ndatsө nza.

²⁴ Va tsөgha nө yaa ni sana ngөňwөyөy: Ma fөca dza vici basө ngwөvө kөđi tsa hidiy mөнivay, tөrөňwөba na ghwөy ngwөvө dza naa nza kaa na mbözli mbө mөлmө Sөdөm pөн» kө.

*Sөkөm dzөvөghee e бөňwөy dөkөva
(Lk 10:21-22)*

²⁵ Zhөghwa tapө Yesөw ta zhiniy gөzө kwөma diba, a kө na: «A Dirө tsa slөkө ghwөmө lө hidі, 'wөsa nө ya ngөņa. Sa nzana, ma kwөmaa niy mbөлөy gha va mbözliy sөнata kwөma, ghөshi lө ka mөhөrliy, a gha canakөvөrishi kaa mbözli daw daw ni tө sөнata kwөma.

²⁶ A Di, a faljee, sa nzana tsөgha gha đi» kө.

²⁷ Ma kө Yesөw kaa mbözli ki na: «Mbө dөvee fambө Dirө shiy gwanashi. Ndө tiba mba'a sөнara kala war Dirөw. Ndө tiba mba'a sөнay Dirө, kala war yөн yөн Zөghwө ci, mba'a ntsa nө ya, e đi canati Dirө pөнөw.

11:23 11:23 Ezay 14:13, 15 **11:24 11:24** 10:15; Lk 10:12 **11:25 11:25** Ezay 29:14; 1Kwөр 1:18-29 **11:27 11:27** 28:18; Zhң 1:18; 3:35; 10:15; 13:3; 17:2

28 Sæøkəm dzəvəghee gwanəŋwəy, ghwəy mbəzliy dalinwəy ni va shi shəndəkə ni, e bəbantəŋwəyshi, nza ghwəy dəkəva vəghee.

29 Zləbavəram, e nza ka Ndə sləkəŋwəy, nzee bəniŋwəy ni ya shiy. Sa nzanay, ntsa kwəd nəfə tsa nzee, ka kəli ghən tsee yaw. Mba'a pə ghwəy səəkəŋwəy dzəvəgha yay, ta kwəməvə dəkəva dza ghwəy ta ghən tsa ghwəy.

30 Sa dza naa nza, kwəma dzee gəzəŋwəy mənī nzəy, kwəma bəlaŋ dza naa nza va ghwəy. Ma nə ya shi dzee bəniŋwəy na, ka dza ghəshiy taŋətəŋwəy bərciw» kə Yesəw.

12

*Gəzə kwəmaa dzəkən *vici dəkəva ka Zhəwifə (Mk 2:23-28; Lk 6:1-5)*

1 Ma tə nahwəti vici ləy hwəm kwəma va, ge'i lə *vici dəkəva ka Zhəwifə na, mba'a kar Yesəw madishi lə *mbəzli ta səfa ci. Dza ghəshi ka taŋə dzar mbə vəh alkamari. Ka ghəranshi ma kaa mbəzli ta səfa Yesəw. Dzəghwa tapə ghəshi dzəmbəshi mbə slərbə alkamari va tsəgha, ka mbəliy dzəghwa miy shi, ka pərə.

2 Mba'a *ka Farisahi nashi. Ma kə ghəshi Kaa Yesəw ki na: «A nava dzəmbəshi mbəzli ta səfa gha ni, mbə mənī shi makəmmə *kwəma pəhəti Hyala va mənishi fəca vici dəkəva kia?» kə ghəshi.

3 Ma kə Yesəw ngəshi na: «Waa səəkə ghwəy jangəhwə kwəmaa niy mənī kar *Davitə va

ghøshi læ mbøzli kwasøbø kwa Zliya Hyala bay sa? Tø nahwøti vici sa niy ghøratishi may,

⁴ tøhwø, niy dzømbøy naa dzømbø *ciki Hyala, dza na, høn bøvø peñ tsa ka møndiy ta Hyala li, mba'a ghøshi zømøhwø læ mbøzliy niy nza kwasøbø. Ya tsøgha niy ðanavøshi ma kwøma pøhøti Hyala kwal kaa kar Davitø læ mbøzli kwasøbø va ta zømø peñ tsa va, war kwataka *ka ta Hyala shiy niy nza kwal vø shi ta zømøy, niy nabøti Davitø Hyalaw.

⁵ Naa kala sækø ghwøy jangøhwø nahwøti kwøma mbø zliya kwøma pøhøti Hyalaa dzøkøn gøla kwøma va diba na? Ya *ka ta Hyalay, mbø ghøra sløni mbø ciki Hyala ka ghøshiy nza, ya føca vici døkøva. Nøwti kwøma pøhøti Hyala dzar kwa vici døkøva ghøshi tsøgha kiw. Ya tsøgha nzø ða na, ka ðanshi føti Hyalaw.

⁶ E gøzanwøy sana, yøn tsa nay ghwøy tsay, e tanamti ciki Hyala.

⁷ Føti ghøn ghwøy ta kwøma nø Hyala vaa ni: Høhøøni shiy ta taray, ka tøðara niva shiyøw. Møni zhøhwør ta nihwøti mbøzli na kwøma ðee, køw.

War mba'a pø ghwøy føti ghøn ti nzay, ka dza ghwøy bø føti kaa mbøzli kama føti vø shi tsøtsø nzaw.

⁸ Sønay tø ghwøy kiy, yøn sløkø na vici døkøva, yøn Zøghwø yakø ndø ngøri» kø.

*Yesøw læ ntsa møti møti døvø tsa
(Mk 3:1-6; Lk 6:6-11)*

⁹ Dza Yesəw mba'a mađiy tə pətsa va, ka dzay dzəmbə *ciki ɓasəva tsa ka Zhəwifə.

¹⁰ Ma sa dzəmbəy na na, mba'a kəsay tsahwəti ndə mbəba, məti məti dəvə ci. 'Wakəvə *ka Farisahi va, tapə ta dəw kwəma va Yesəw, sa dɪ ghəshi ngali kwəmaa dzəkən ta mbə ghəshiy ɓanci fəti. Ma kə ghəshi ngəci na: «Ndammə kwal tsaa mbəli ndə *kwəma pəhəti Hyala fəca vici dəkəva ta naa, naa njaa?» kə ghəshi.

¹¹ Ma kə Yesəw ngəshi na: «Mba'a kə təmbəkə va ndə mbə ghwəy kwətɪŋəy, dza təmbəkə tsa ci va mba'a tərəy dzəghwa kə'wə fəca vici dəkəva na, ka dza ntsa vaa dza ta ɓəə səəmə sa?

¹² Hanaba ndə ngəri ki ka məndi zlay nə ghwəy, mba'a ghwəy sənay, diməba tə ndə ngəri na tərəŋw kən saa dza səda, pə ghwəy shəkəna. Ta na kwəma pəhəti Hyalay, ka damə ndə na ta mənɪ wəzə fəca vici dəkəvaw?» kə Yesəw.

¹³ Ma kə Yesəw kaa ntsa məti məti dəvə tsa va tsəgha ki na: «A ntsa, tədi dəvə gha va!» kə. Dzəghwa ntsa va, mba'a təditi sa ci, kwərɪŋ dəvə ci va mbəlita tsəgha, njasa nza nahwəti dəvə ci.

¹⁴ Ma sa nata ka Farisahi nava kwəma na, mba'a ghəshi səvərishiy ɓasəti ghən tsa shi, ka sləka kwəma kwa jipə shi, njasa dza ghəshiy mbay pəəsliti Yesəw.

Yesəw na Ntsa tivə Hyala ta ghəranta sləni

¹⁵ Ma ləy hwəm jəw ki na, mba'a Yesəw zləwanjəvə kwəma sləkahwə ghəshi vaa dzəkən. Sa zləwanjəvə na na, dza na kaf kafəy tə tsava pi, ka dzay. Dza mbəzli tərəŋw, mba'a ghəshi

kafəshi tə səøbə ci, ka nəw. Dzəghwa na mba'a mbalamti ni gwərapə gwərapəshi ni mbəzli mbə shi gwanashi.

¹⁶ Sa mbəlantishi na, ma kə kaa ngəshi na: «Ka gəzə kwəma kənee ghwəy ma. Əntaa mbəzli dzaa sənara» kə.

¹⁷ Ma mənishi shi va tsəghay, ta mbə kwəmaa niy gəzəkə *Ezay ndə gəzə kwəma Hyala va niy nzaa dzəghwata kwa. Ma kə niy niy:

¹⁸ A kə Hyalay: «Avanay tsee ndə ghəradfa sləni tsa tivee.

Tsee ntsa dfee, ka vəshee ti tərənjw.

Ta fanambə Safə tsee dzee mbə nəfə tsa ci, ma nza ghəci canshi njasa dzee sla ngwəvə lə kwal tsa nzə

kaa hwəlfə mbəzli tə hidī gwanashi.

¹⁹ Ka dza naa ya miy ghəshi lə ndəw,

ka dza naa ngwəmə lalaw,

ka dza naa gəzə kwemer dzar kwa kwaləw,

²⁰ ka dza naa kərnəmti bəli dzəvətīy gwərshitaw, ka dza naa kərnī shirkwamti ghwəə dī mətita kwa gərkəwaw.

War tsəgha dza naa mənī pa' tə vici dza məndiy gha sənay,

lə kwal tsa nzə na kwəmaa niy mənī na va, kə məndi.

²¹ Dzəghwa ya namaba hwəlfə

mbəzli tə hidī gwa'a taa nza ki na,

war ta kwəma ci ghəshi dzaa fə ghən» kə Hyala, kə niy ni.

Dza kwa pøtsa sækø børci tihø Yesøw hyeler li shi

(Mk 3:20-30; Lk 11:14-23)

²² Dzøghwa møndi ki mba'am pømanakø tsahwøti ndø kaa Yesøw tifa: Ghwølfø ghøci, zhini ßa na, kala mbø ghøciy gøzø kwøma, sa niy mananci *hil. Dzøghwa Yesøw kaa ntsa va, kwøriñ mbølantì, ka gøzø kwøma ghøci, ka nighø pi wøzø.

²³ 'Wakøvø nava madanña kwøma, mba'a søøvøri møhørlì løkw ndø ngøri tsaasø va tø pøtsa va tsøgha ki. Dzøghwa ma kø ghøshi na: «Aya, jijiy mazø *Davitø tsa va na sasa børci?» kø ghøshi.

²⁴ Ma kø *ka Farisahi nashi ki sa favø ghøshi gøzø kwøma va na: «A mbøzli ni, ma ntsa nay ghwøy tsay, Belzhebøl, mazø tsa mbø hyeler ßanci na børci va ta tihø nihwøti hyeler søvøri mbø ghøn mbøzli li shi» kø ghøshi.

²⁵ Ma na Yesøw naci ki na, gwa'a gwa'a ghøci sønata kwøma mbø ghøn shi. Dzøghwa ma kø kaa ngøshi na: «A mbøzli ni, tawa zøzø ghwøy gøla kwøma tsøgha na tay? A ghwøy sønay mba'a kø mbøzli dikø dikø ni zømø hidì dzømbøshi mbø pa jaka kwa jipø tsa shiy, ta zamti ghøn tsa shi dza ghøshi. Mba'a kø mbøzli mbø mølmø kwøtiñ na, ya mbøzli køghi tsa kwøtiñ tsa pa jaka kwa jipø tsa shiy, ta ndanivørivashi dza ghøshi.

²⁶ Mba'a kø *ndø jaka tsa Hyala zhiniy dzømbøy mbø ßanci børci kaa ndø, ta tihø

nihwəti mbəzli ci hyeler sana kiy, jaka ghəci pa lə ghən tsa ci tsəgha ɓasa. Ta ndanivərivay dza mazə tsa ci va ghalaba ki.

²⁷ Mba'a pən tihə hyeler lə bərɓi ndara Belzhebəl kiy, ya nihwəti mbəzli ghwəy va tihə hyeler va na, wa ntsaa ɓanshi ni shi va bərɓi kia? Sləni ghəra mbəzli ghwəy vay, ti ghwəy sənata a fəti va ghwəy pə ghwəy, mbə kwəma gəzəkə ghwəy na.

²⁸ Ma na nee na katanj nay, lə bərɓi *Safə tsa Hyala dēwdew tsa tihee hyeler səvəri mbə mbəzli. Ma dī kwəma nata ghwəy na cinwəyəy, waa na Hyala ghati sləkənjwəy, dī naa gəzə.

²⁹ Ya dzakə ghi tsa ndə bərɓi kiy, ndə tifa mba'a dzaa dzakəy ta pa shi ci ɓəlanəw. War ndə pəhati na ndə bərɓi tsa va tə zə'wə kwatanjata, dza ndəə mbay pa shi kəghi tsa ci.

³⁰ A na neyey, ma ntsaa ni, ghwəm na lə gha na yaw kəy, ndə mbəz tsee na tsava ndə. Ntsaa kəətira ma mbə sləni yay, slənee vaa lifi na.

³¹ Ava va tsəgha nə ya kaa ngənjwəy, ya namaɓa hwəlfə *kwəma jikir naa mən̄ti ndə ngəri, ya njaa tsəərəti na Hyalay, a Hyala dzaa pələta kwəma ci va jikir na gwa'a mbə nəfə tsa nzə. Ma na ntsaa gəzakən kwəma sawaa dzəkən Safə tsa Hyala dēwdew tsay, ka pələta kwəma tsava ndə jikir na Hyala mbə nəfə tsa nzə tɛpəw!

³² Mba'a kə ndə gəzakən kwəma hwəvə hwəvə naa dzəkənee, yən Zəghwə yakə ndə ngəriy, ta pəlay dza Hyala mbə nəfə tsa nzə. War

dza ndə mba'a gəzakən kwəma hwəvə hwəvə naa dzəkən Safə tsa Hyala dewdew tsa kiy, ka dza Hyalaa pəlay jikir tsa tsava ndə mbə nəfə tsa nzə ya pa' hwəmbaw, ya sənzenva, ya ka na nza ghwəla naci kiw!» kə Yesəw.

Tə kwəma gəzə na səvəri mbə miy tsa ci ka məndiy sənay ntsa wəzə tsa, lə ntsa jikir tsa (Lk 6:43-45)

³³ Ma kə Yesəw kaa nahwəti kwəma kwa fir ɓa na: «Mba'a kə ndəə ɗi ngəliviə ya fə wəzə nay, dənɗw fə wəzə na dza ndəə ngwəbəti kwərakwə. Mba'a kə ndə ngwəbəti dənɗw fə gəmgəm nay, ya fə gəmgəm na dza ndəə ngəli kwərakwə. Sa nzanay, tə ya nzə ka məndiy sənata dənɗw fə wəzə na.

³⁴ Ghwəy ghwəy *ka Farisahiy, nja kwara jigəzlihi ndərəm ghwəy. Va tsəgha mbay ma ghwəy gəzə na wəzə na kwəma səvəri mbə miy tsa ghwəy. Sa nzanay, war kwəma təkəti ndə mbə nəfə tsa ci na sa ka miy tsa ciy gəzəə səvəri.

³⁵ Ma ntsa wəzə tsay, shi mbə nəfə tsa ci va wəzə tsa ka naa gəzəə səvəri. Ma tsa gəmgəm tsa ndə na, shi mbə nəfə tsa ci va gəmgəm ni ghəciy gəzəə səvəri kwərakwə.

³⁶ Fəca vici dza Hyalaa ɓasə ngwəvəə dzəkən mbəzli, e gəzanwəyəy, ta ɗəw kwəma dza naa dza va mbəzli gwanashiy dzəkən kwemerəy niy gəgəzəhwə ghəshi gəmgəm ni ghalaa nza ghəshi tə hidfi.

³⁷ War ge'i ge'i lə kwəma gəzəhwə gha dza Hyalaa slaŋa ngwəvə gha. Ta gəzaŋa dza na nda fəti va gha, nda kala fəti va gha» kə Yesəw.

**Ka Farisahi lə ka bənipə shiy dəw a Yesəw mananatishi shi maɖaŋa maɖaŋa ni*

(Mk 8:11-12; Lk 11:29-32)

³⁸ Dza nihwəti *ka bənipə kwəma pəhəti Hyala, ghəshi lə nihwəti ka Farisahi, tapə ta dəw kwəma va Yesəw, a kə ghəshi na: «A Metər, a ghəy dī ghaa mənti shi maɖaŋa maɖaŋa ni kwətɪŋ kwa kwəma ghəy» kə ghəshi.

³⁹ A kə Yesəw ki na: «Ma ghwəy ghwəy mbəzli mbə vəghwə tsa ndatsə tsay, mbəzli jikirkir ni nza ghwəy, ka dī fəti ghwəy va Hyalaw. “Mənti shi maɖaŋa maɖaŋa ni” pə ghwəy kaa ngəra. Na nee nee kiy, nihwəti shi maɖaŋa maɖaŋa ni dzee məntəŋwəy tɪbaw. Mək na shi maɖaŋa maɖaŋa ni va niy mənəhwə Hyala, lə *Zhəwnasə ndə gəzə kwəma Hyala.

⁴⁰ Sa nzanay, war njasa niy mənti Zhəwnasə va vici mahkan, lə vərđi mahkan kwa hwər tsa kəlɪpə dikə nay, war tsəgha dzee mənəhwə vici lə vərđi yən Zəghwə yakə ndə ngəri kwa kwəli kwərakwə.

⁴¹ A gəzaŋwəy yay, fəca vici dza Hyalaa məni ngwəvəə dzəkən mbəzliy, ta səkə dza mbəzli mbə məlmə ka *Ninivə dzəti ngwəvə ghəshi lə mbəzli mbə vəghwə tsa ndatsə tsa. Ta kəsəyshi dza ghəshi tə ngwəvə. Ghəshi na nashi sa niy favə ghəshi gəzə kwəma Hyalaa dzəkən jikir

12:38 12:38-39 16:1-4; Mk 8:11-12 **12:38 12:38** Zhj 6:30; 1Kwər 1:22 **12:40 12:40** Zhəwnasə 2:1; Mt 27:63 **12:41 12:41** Zhəwnasə 3:5

tša shi va Zhəwnasəy, a ghəshi niy tsati titihwə kaa Hyala, ka zhəghanti nzəy tša shi. Dzəghwa ghwəy na ghwəy kiy, kala dī fa kwəmee ghwəy. Yən sa dikə tša kən Zhəwnasə ngar ki.

⁴² Zhini bay, ta səkə dza mazə maliy niy səkəta va tə hidī ka Sabaa dzəti ngwəvə, ghəshi lə mbəzli mbə vəghwə tša ndatsə tša. Ta kəsəyshi dza na tə ngwəvə sa nzana, mba'a niy səkəta tə hidīy gwəramti kərakə, war ta favə kwəma gəzə mazə *Saləmanjw, sa nzana tərənəw ghəci sənata kwəma. Dzəghwa ghwəy na ghwəy ki na, kala dī zləba kwəmee ghwəy. Yən sa dikə tša kən Saləmanjw ngar ki» kə Yesəw.

*Njasa ka gazlakaa mətəshəvaa dzəmbə ndə
(Lk 11:24-26)*

⁴³ Ma kə Yesəw ba na: «Mba'a kə gazlaka niy nza mbə ghən ndə, dza mba'a səvəritay, a ka naa dza dza, ka təwrə dzar mbə gamba ta pala pətsa dza naa mbay dəkətəvata ti. Ma sa ka na dza kala kwəmavə pi ghənzəy

⁴⁴ ka na dza na: “Ma ghənzə tsəgha kiy, wəzəba zharee naa zhəmbə ciki tsee va səvəridəe mbə” kə dzaa ni. Ma sa ka na zhəghəkəvataa zhəmbə na, mba'a kəsəy ciki tša va gwəma gwəma wəzə, papa dəwdəw, kala ndə mbə.

⁴⁵ Sa ka gazlaka va nay pətsa mbəba tsəgha kiy, mba'a dzaa hakakə nihwəti gezləkiy tanəti tə mənī ndərəm, mbərfən, ta nzəy mbə ciki tša va kwasəbə. Sa ka ghəshi səkə ki na shirbītə dzashiy dzəmbə ntsa va gwanashi. Dzəghwa

tərənɔw gazlaka dzaa mətəhəta va ntsa va, taŋ na kwataŋa va. Ava war tsəgha dza kwəma kən ghwəy nza ghwəy mbəzli ndatsə ni jikirkir kwəma ni kwərakwə ki» kə.

Mbəzliy nəw kwəma Hyalay, niva mbəzli na ngwarməhiy, lə mbəghəy Yesəw

(Mk 3:31-35; Lk 8:19-21)

⁴⁶ Ma Yesəw mbə gəzə kwəma kaa ləkw ndə ngəri tsaə bəşəy tə pətsa va ki na, mba'a kar mbəghəy ghəshi lə ngwarməhiy səəkəshiy garəshi tə ngwəla. Ka dī gəzanci kwəma ghəshi kaa Yesəw.

⁴⁷ Ma sa nashi məndi na, mba'a tsahwəti ndə dzaa gəzanci kaa Yesəw, ma kə na: «A Metər, ava kar məŋa, lə ngwarməhiŋa pəriβa tə ngwəla mbə dəwŋa, ta gəzaŋa kwəma» kə.

⁴⁸ Dzəghwa ma kə Yesəw kaa zləbanci na: «Kadiw e citəŋa nee mərə, lə ngwarməhira» kə.

⁴⁹ Dzəghwa na ci cati dəvə tə *mbəzli ta səfa ci. A kə na: «Avanashi mbəzli niy, ghəshi na nee mərə, lə ni ya ngwarməhira.

⁵⁰ Sa nzanay: Ya wa ntsaa məni kwəma dī Dirə tsa mə ghwəməy, ghəci na tsee zəmərə lə nee zhamərə, lə mərə, gwa'a tsəgha» kə.

13

Bəli fir lə kwəma ndə sləka ha

(Mk 4:1-9; Lk 8:4-8)

¹ Ma fəcava ki na, mba'a Yesəw səvəriy kəghi, mba'a dzaa nzəyəy miy kwəfa kwa həl Galile.

² Dza mbəzli mba'a ghəshi basəkəvashiy dzəvəgha dalala. Ma sa nashi na mbəzli dānshi tsəgha na, dza na mba'a dzay dzəghwa kwambəwal nzəyəy. Dzəghwa mbəzliy basəshi va, mba'a ghəshi gagarəshi miy kwəfa va ki.

³ Dza na ka gazanshi kwemer ghəngghən ghəngghən kaa mbəzli dzar kwa fir kwa fir, ma kə na: «Tə nahwəti viciy, mba'a tsahwəti ndə za niy madiy ta dza ta sləka ha ci.

⁴ Ma ghəci mbə kihwə ha va ki na, dzəghwa pəriŋ, nahwəti ha pəpəriŋətəa dzəghwa kwal. Dza 'yegwer mba'a ghəshi səkəə iməhwə nava.

⁵ Dza nahwəti mba'a pəpəriŋətəa dzəti kwərhə, war ghwəla na, nza'jəw ghənzə pəsəta, sa nzana, kala hidī kən dāŋ.

⁶ Ma war sa satita vici ka ndipə na, nza'jəw ha va ghwəlita ki. Sa kama hidī kən dāŋ gar tsəhəvə hililijə ghənzə.

⁷ Dza nahwəti dīfa mba'a pəpəriŋətə dzəghwa mbə tekesli. Ma sa pəsəta na na, mba'a tekesli kəlīshiy dzəkən. Kala bərēci və gar kəli ghwəla.

⁸ Ma dzəghwa nahwəti nanzə ki na, mba'a mətə tə hidī wəzə ni, dza na mba'a pəsəta, ka kəlita wəzə. Sa madi na ta fə ghən na, dikə dikə nahwəti fəti, bahwə bahwə nahwəti, nahwəti ba na ge'i ge'i» kə.

⁹ Zhini ma kə fa na: «Ma ntsa nza sləmə vəy, fə tə ghəci ghən ta kwəma va wəzə» kə.

Sa wana gəzə Yesəw kwəma kaa mbəzli kwa fira?

(Mk 4:8-12; Lk 8:9-10)

¹⁰ Dzəghwa *mbəzli ta səda Yesəw mba'a ghəshi kətəghəvashiy dzəvəgha, tapə ghəshi ta dəw kwəma və, a kə ghəshi na: «A nava nzana war kwa fir kwa fir ghaa dī gəzanshi kwəmaa?» kə ghəshi.

¹¹ Ma kə Yesəw ngəshi na: «Na na ghwəyəy, a Hyala ndaŋwəy məhərli ta sənay njasa dza naa sləkə mbəzli nzo. Ma na mbəzli kiy, kwəmavə kwal tsa va ghəshiw.

¹² Sa nzanay, ntsa nza nihwəti shiy və na, ta mətəhanavə nihwəti shiy dzam, nza ghəshi mbəə mətəhəva və daŋ tərəŋw. Ma na ntsa kama shiy vəy, ta zhini dza məndiy tsaləhwə ya niy nza va jəw ni shiy və.

¹³ Ava va tsəgha nza na war dzar kwa fir yən dī gəzanshi kwəma. Sa nzanay, mba'a mətəhi və shi ta nay pi na, a ka nay pi ghəshiw. Mbə favə kwəma slimim shi na, zhini ka favə kwəma fa ghəshi va ghəshiw, tsəgha.

¹⁴ Ma mbə kwəma shi va tsəgha na kiy, kwəmaa niy gəzəkə *Ezay ndə gəzə kwəma Hyala va mbəradzə na sava faghwa ghəshi gəra'i kwa. Sa niy nə na va:

Ma ghwəyəy,

mbə favə kwəma ghwəy dzaa nza lə slimim
ghwəy ngar na,

a ka dza ghwəy favə shi dī kwəma vaa gəzəw.

Mbə nighə pi ghwəy dzaa nza lə mətəhi ghwəy
ngar na,

a ka dza ghwəy nashi shiyəw.

15 Sa nzanay, kwəmaa tsə'wə mbə nefer mbəzli ni tifa ya jəwəw.

Nə'wə nə'wə na na'way ghəshi slimim shi, vantaa ghəshi dzaa zləwanəvə kwəma.

Dzəghwa, disl disl disl ghəshi kakalay mətəshi shi

vantaa ghəshi dzaa nashi shiy.

Mba'a ghəshi mənti nefer shi caslakə caslakə

vantaa kwəmee tsə'wə mbə nefer shi.

Ma mənti ghəshi kwəma va tsəghay,

va nəghətaa ghəshi zhəghəvaa zhiyəə zhəvəghee,

ta mbalamtishee, nə ghəshi, kə Hyala,

kə niy ni.

16 Ma na na ghwəy ghwəy mbəzli ta səfəe kiy, vəshi na tə ghwəy. Sa nzana, mbə nay pi ghwəy lə mətəshi ghwəy, dzəghwa mbə favə kwəma ghwəy lə slimim ghwəy na ghwəy.

17 E gəzanwəyee, ta na navay, tsəgha na, ka gəzə kwəma Hyala dən, mba'a mbəzliy nəw Hyala dən səəkə na mbə maw nashi shi nashi mətəshi ghwəy ni sana. Kalaa niy kwəmavə nashi ghəshi, mbə maw fa kwəma favə ghwəy na sənənva ghəshi niy nza na, a kwəmavə fa nzo ghəshiw» kə.

Njasa ka kwəma Hyalaa dzəmbə nefer mbəzli (Mk 4:13-20; Lk 8:11-15)

18 Zhini ma kə Yesəw difa na: «Əy ma kiy, favəm bazhə tsa kwəma dī fir tsa bəlee va lə ndə sləka haa gəzə.

¹⁹ Avanaŷ, fa' dza nihwəti mbəzliŷ favə gəzə kwəmaa dzəkən njasa dza Hyalaa sləkə mbəzli, dzəghwa kala dza ghəshiy favə sləkər tsa kwəma va. Ka *ndə jaka tsa Hyala səəkəŷ, zəkəwə jəw banti kwəma va mbə nəfə shi. Niva mbəzliŷ, yəmyəm ghəshi lə kwal tsa pəriŷətə hwəlfə ha vaa dzəghwa.

²⁰ Nəfə tsa nihwəti mbəzli ba na, yəmyəm na lə kwərhə tsa pəriŷətə nahwəti ha vaa dzəti. Sa ka ghəshiy favə kwəma Hyala na, zəkəwə jəw ghəshiy zləbavə lə vəshi.

²¹ Zhini difa na, ka nzay nza ghəshi lə kwəma va mbə nəfə tsa shi, sa mbay ma kwəma vaa tsəhə hililiŷə wəzə wəzə mbə shiw. War nə ma ngəra'wə ndəs kə kəsashi, ya ə ghəzlishi məndi tə mbərkə kwəma Hyala na, ka ghəshi dza nza'jəw, mbərəkə ghəshi zlata nəw kwəma Hyala tsəgha ki.

²² Nəfə tsa nihwəti mbəzli difa na, yəmyəm na lə pətsa nza tekesli va ti dzəghwata nahwəti ha va mbə. Gəla niva mbəzli bay, sa ka ghəshiy favə kwəma Hyala na, mba'a ghəshi zləbavə. Ka ghəshi dza difa na, mba'a ghəshi dzəmbəshi mbə zəzə kwəma tə hidfi, ka məni mətəsə ta shi tə hidfi ni ngədipə. Ma sa ka shi va təhay nəfə tsa shi ki na, ka ghəshi dza mba'a ghəshi makəti kwəma Hyala va kəli, lə va ghəra sləni mbə nefer mbəzli va.

²³ Ma nəfə tsa nihwəti mbəzli nashi kiy, yəmyəm na lə hidfi wəzə ni va dzəmbəta nahwəti ha mbə shi. Ma na gəla niva mbəzli nashi kiy, sa ka ghəshiy favə kwəma Hyala na,

kar ghəshiy fəti ghən ti wəzə. Ka ghəshi dza na, ka ghəra sləni Hyala wəzə. Nihwəti mbə shi na tərəŋw ghəshi jahambəvashi mbə, nihwəti na, bərəkə, ma nihwəti ɓa na ge'i ge'i. Tsəgha» kə.

Bəli fir dzəkən hwəlfə ha wəzə na, lə ka girfi

²⁴ Zhəghwa Yesəw difa, mba'a ɓəlanakəshi tsahwəti fir, ma kə na: «Ma sləkə tsa sləkə Hyala mbəzliy, ghala mbə lə kwəma dzee na ta gəzəŋwəyəw: Tsəŋw niy tsəŋwəti tsahwəti ndə hwəlfə ha wəzə naa dzəti za ci.

²⁵ Ma tə nahwəti vərđi, mbəzli tə hi na, mba'a ndə jaka tsa ci səkəkə tsəŋwanambə ka girfiy dzəmbə ha ci va, ka dzay.

²⁶ Mba'a ka girfi va pəpəsəshi kwasəbə ha va, ka kəli yəmyəm li. Ma sa madita ha ta pasə na, dza ka girfi ka pasə kwərakwə.

²⁷ Ma sa səkəkə gwəlaa ghəranci sləni kaa ntsa vaa nashi tsəgha na, dza ghəshi mba'a ghəshi dzaa gəzanci kaa ndə za tsa va, a kə ghəshi ngəci na: “A ntsa ghəy dikə tsa, wa hwəlfə ha sa niy tsəŋwəti gha va tə za gha va sham tsəy? Əy, war njaa zhəkə na, zhini ka girfiy təzlishi dzar mbə shiki?” kə ghəshi.

²⁸ Ma kə ndə za tsa va na: “Waa ntsaa ɗi ma mətsee tsəŋwambəshi na” kə. Ma kə gwəla va na: “Ghənzə tsəgha na, zləɓati gha, a ghəy dza ta tadamtishi tsəna?” kə ghəshi.

²⁹ Ma kə ndə za tsa va na: “Əhəŋ, sana sənzənva, war mba'a pə ghwəy tidfishiy, a ghwəy dzaa karəhwə lə ha ta.

³⁰ Va tsəgha kiy, wəzəba zlashi ghwəy na, a ghəshi nakə gwanashi pa' tə vəghwə tsa dza məndiy sla ha ti. Ma ghalaba ki na, ma nzee gəzanshi kaa mbəzliy dzaa sla ha. Ma pən taa ni ngəshi na: Slantim ka girfi, a ghwəy pəhətishi, nza ghwəy ndamtishi lə ghwə. Ma na ha yay, paghəram jighiy dzəghwa tamə, pən dzaa ni" kə» kə Yesəw.

Bəli fir lə kwəma cizlə gwəbiri
(Mk 4:30-32; Lk 13:18-19)

³¹ Zhəghwa Yesəw diba mba'a bəlanakəshi tsahwəti fir, ma kə na: «Ma na sləkə tsa sləkə Hyala mbəzli dibay, yəm na lə kwəma cizlə gwəbiri ka ndə vaa bəvə, mba'a ndə tsənjwətishi kwa tsa ci.

³² Ghəshi na cizləy gwəramti jəw jəw mbə hwəlfə shi ka ndə ngəriy tsənjwə gwa'a gwa'a. Ma sa ka ghəshi pəsəshi kiy, ka ghəshi dza na, ka kəli dikə tərəjw, taŋ fəhi gwanashi ni. Pa' ka səkə 'yegwer ghəngəhən ghəngəhən lala ghyeghyer shi mə» kə.

*Bəli fir lə kwəma *is*
(Lk 13:20-21)

³³ Dza Yesəw mba'a bəlanakəshi tsahwəti fir diba, ma kə na: «Sləkə tsa sləkə Hyala mbəzli nzə dibay, yəmyəm na lə is tsa ka mali vaa tivə jəwə, mba'a tambə mbə ghwəpə gar kiləw bakə mətəkə cifəti, ka gha nighə na, pifpirif ghənzə pəkəməvata gwanata» kə.

*Sa wana gəzə Yesəw kwəma war lə fira?
(Mk 4:33-34)*

³⁴ Ava tsəgha gəzanamti Yesəw kwemer va kaa mbəzliy basəshi va gwanashi, war dzar kwa fir. Nahwəti kwəma tība mba'a gəzanakəshi kala dzar kwa firiw.

³⁵ Ma gəzə na kwəma va tsəghay, war ta mbə ghənzəə dzəghwata kwa kwəmaa niy gəzəkə ndə Hyala va niy nza. Ma kə niy niy: «Ma kə Hyalay:

Yənəy, kwa fir dzee gəzanshi kwəma kaa mbəzli. Ta canatishi shiy niy nza mbəmbə ni ghala ngatee ghwəmə lə hidfi dzee, kə» kə niy ni.

Bazhə tsa kwəma dī Yesəw gəzə lə fir tsa bəli na va lə ka girfi

³⁶ Dzəghwa Yesəw ki, mba'a zlashi mbəzliy basəshi va tərəŋw ni, mba'a dzay dzakə ghi ghəshi lə mbəzli ta səfa ci. Dza mbəzli ta səfa ci va kət ghəshi kətəghəvashiy dzəvəgha, a kə ghəshi ngəci na: «A Metər, citəŋəy bazhə tsa kwəma dī ghaa gəzə lə fir tsa bəlikə gha va lə ka girfiy təzlishi mbə ha shi» kə ghəshi.

³⁷ Ma kə Yesəw ngəshi na: «A dī naa gəzəy: Ma ndə za tsa tsanwati hwəlfə ha wəzə na va tə za ciy, ghəci nzee, yən yən Zəghwə yakə ndə ngəri.

³⁸ Ma zay, ghəshi na hidfi nza ghwəmə ni ti shi. Hwəlfə ha wəzə na va na, mbəzli sləkə Hyala ghəshi. Ma ka girfi nashi ki na, mbəzli mbə dəvə *ndə jaka tsa Hyala niva.

39 Ma ntsaa dī ma mətsee va sækəə tsanwambəra ka girfi mbə hee na, ghəci na ndə jaka tsa Hyala. Vici dza məndiy sla ha ti kiy, ghənzə na vici basə ngwəwə fəca dza hidiy kədi. Ma gwəla ka sla ha va ki na, ghəshi na ka kwal Hyala ki.

40 War njasa ka məndi vaa təranti ka girfi səvəri mbə ha, mba'am ndamtishi lə ghwə məndi mbə sla hay, war tsəgha dza məndiy məni fəca dza hidiy kədi.

41 Mba'a dzee ghwənashi ka kwalee, yən yən Zəghwə yakə ndə ngəri. Ka ghəshi dzay, mba'a ghəshi iməkəvəri hwəlfə mbəzliy shikə nihwəti mbəzli vaa dzəmbə məni *kwəma jikir na, ghəshi lə mbəzliy məni shi jikirkir ni gwanashi səvəri mbə mbəzli sləkə Hyala.

42 Ka ghəshi dza na mba'a ghəshi shakambəshi mbə ghwə ngad ngad ngad na, nza ghəshi tihwəni mbə, ka pəpərə sli'i shi.

43 Ma na mbəzliy dī fəti ta məni na dī Hyala kwəma nashi kiy, war mbərə dza ghəshi mbərə ghalaba, ghəy ghəy ghəy ndəba vici, tə pətsa sləkə dəshi tsa mə ghwəmə. Fə tə ghwəy ghən ta kwəma gəzee va wəzə, niy nza məhərli va ghwəy» kə.

Bəli fir dzəkən shi mbəmbə ni nza dimə ti shi, mba'a dzəkən tsahi mbəzə

44 Zhini ma kə Yesəw ba na: «Ma sləkə tsa sləkə Hyala mbəzliy nzəy, ghala mbə lə kwəma shiy nza va mbəmbə ni mbə vəh, tərənw dimə ti

13:40 13:40 7:19; Zhj 15:6 13:41 13:41 24:31; Mk 13:27

13:42 13:42 8:12 13:43 13:43 Dani 12:3; KaSlaNgw 5:31; Mt

11:15 13:44 13:44 Flp 3:7-14

shiw. Mba'a tsahwæti ndø sækøø kəsashi. Ma sa nashi na na, tərəŋw ghæci vəshiy, mba'a zhiniy gwəmati mbəliy shi va wəzø. Dza na mba'a dzaa dʒəlamti shi və gwanashi, ta sækø ta pahwə vəh tsa va, va ndø vəh tsa va.

⁴⁵ Ma sløkø tsa sløkø Hyala mbəzli nzø difay, ghala mbø lə kwəma ndø zhəghø døvø tsaa nza va, ka pala tsahi mbəzø ta pa shiw.

⁴⁶ Ma sa kwəmovə na niy gwəramti na, dza na mba'a dʒəlamti shi və gwanashi, ta sækø ta pahwə tsahi mbəzø va» kə Yesəw.

Bəli fir lə kwəma zləkwo

⁴⁷ Zhini ma kə Yesəw ʒa na: «Ma sløkø tsa sløkø Hyala mbəzli difay, ghala mbø lə kwəma zləkwo tsa ka mbəzliy kəəsø kərpi vaa bəzlaghwa kwa kwəfa, ta ka ya nimaba kərpi liw. Mba'a kərpi dzəghwashi ghəngħən ghəngħən dāŋ tərəŋw.

⁴⁸ Dzəghwa ghəshi sa təhəy na na, mba'a ghəshi mbahəkəməø dzəti həlbə. Mba'a ghəshi shəkəkəməø kərpi kwa zləkwo, dza tas ghəshi nzøyshi, ka tərashi. Dza ghəshi kaa ni wəzø wəzø ni kərpi, fəyik fəyik ghəshi bazlaghwashi kwa ghwanin shi. Dzəghwa kaa niy kama wəzø ni, mba'a ghəshi shashakamtishi.

⁴⁹ Ava tsəgha dza naa məniva fəca dza hidiy kədi ki. Təhwə dza ka kwal Hyalaa sækøshi. Sa ghəshi sækø na, mba'a ghəshi tihəvəri mbəzliy mənī kwəma wəzø na, lə niy mənī *kwəma jikir na.

⁵⁰ Ka ghəshi dza na, mba'a ghəshi shakambə ni jikirkir ni va mbəzliy dzəmbə ghwəø tsə ngad

ngad ngad na. Ma nza ghøshi titihwøni, ka pøpøre sli'i shi mbø ghwø va ghalaba ki» kø.

Kwa kørni kwøma Yesøw dzækøn slækøpø tsa Hyala

⁵¹ Ma kø Yesøw kaa mbøzli ta søfa ci ki na: «Favø kwemer gøzøkee va ghwøy gwanashi na?» kø. Ma kø ghøshi ngøci na: «Yø, a ghøy favøshi» kø ghøshi.

⁵² Ma kø Yesøw ngøshi ki na: «Va tsøgha na kiy, ya wa ndø bønipø kwøma tsaa zløbavø Hyalaa slækøy, ta mbay dza naa bønipø *kwøma pøhøti Hyala mbøradzø, mba'a yøwøn kwøma bøninqwøy ya na sana» kø.

Kar Yesøw lø mbøzli mbø mølmø Nazaretø (Mk 6:1-6; Lk 4:16-30)

⁵³ Dza Yesøw sa køfiy na lø bøli firhi va kaa mbøzli gwa'a, mba'a bøvay tø tsava pi,

⁵⁴ ka dzay dzømbø mølmø Nazaretø køli na va mbø. Dza na tøhwø dzømbøy mbø *ciki basøva tsa ka Zhøwifø. Sa dzømbøy na na, dza na ka bananshi shiy kaa mbøzli mbøba. Ma mbøzli tø pøtsa va gwanashi ki na, war hahashi ghøshi hashishi va gøla nava kwøma. Tapø ghøshi dzømbøshi mbø gøzø kwøma, ma kø ghøshi na: «A mbøzli ni, søkø kwøma kwømavø na gøla na ci na sønata kwøma tsøtsøa? Kwøma kwømakø na nici ni børci ta møni shi madanja madanja ni ni tsøtsøa?»

⁵⁵ Ghøci zøghwø ndø føfi shøghwø tsa va, Marøy mbøghøyøy yakø nanzø sa. Kar Zhakø

lə *Zhezhefə mba'a Shimanɔw mba'a Zhəwdə ngwarməhiy yakə məndi li shi sham sa.

⁵⁶ Ya ngwarməhiyəy mi'i nzə na, tikə ghəshi mbə ghwəmmə sana nanzə sa. War kwəma kwəməvə na nici ni bərçi məni na shini li shia?» kə ghəshi.

⁵⁷ 'Wakəvə gəla təkə kwəma tsəgha na va, mba'a makətishi ta zləba kwəma Yesəw. Ma kə Yesəw ngəshi naci ki na: «A katanəy, a məndiy fə bamaa dzəti *ndə gəzə kwəma Hyala, ya pa' kwəmafa. Ma mbə məlmə yakə məndi lə kəghi tsa yakə məndiy, ka fə bama məndiy dzətiw» kə.

⁵⁸ Ma sa nzana kala dī banavə nefer shi mbəzli mbə məlmə Nazaretə ki na, kəray jəwə tsətsə Yesəw mənəhwə kwəma maɖaɔa maɖaɔa na mbə məlmə va gwa'a tsəgha.

14

*Məti Zhaɔ tsaə mənipə *batem*

(Mk 6:14-29; Lk 9:7-9)

¹ Ma ghala pətsa va ki na, mba'a *Erədə mazə tsa tə hidī ka Galile favə ghəpə tsa kwəma Yesəw.

² Ma sa favə na, ma kə kaa ka ghəra sləni ci na: «Ma Yesəw tsa gəzə məndi va kwəma ciy, Zhaɔ tsaə mənipə batem va na, ə zhəkəməy na kwa kwəli, va tsəgha nza bərçi və ta məni shi maɖaɔa maɖaɔa ni va tsəgha» kə.

³⁻⁴ Ma gəzə Erədə kwəma va tsəghay, sa zəzəvə na shiy niy mənti na lə Zhaɔ na. Ghala pətsa vay, ə niy bələhwə na mali Fəlipə, zədəy. Erədiyadə, kə məndi kaa slən tsa mali va. Sa

niy bələhwə nay, ma kə Zhanj niy ni kaa ngəci na: «Kwal va gha kwa kwəma Hyala ta bəli mali zədənja va bələhwə ghaw» kə niy ni kaa ngəci. Ma sa niy gəzanakə Zhanj kwəma va tsəgha na, dza Erədə mba'a niy tsaghwa kwa dən̄w, mba'a faghwa kwa fərshina.

⁵ Mbə dī paslamti Zhanj ghəci niy nza na, ka ghəranci hazləni niy nza va mbəzli. Sa nzana mba'a mbəzli gwanashi niy bəti Zhanj ka *ndə gəzə kwəma Hyala.

⁶ Ma sa niy bərkəta viciy niy yakə məndi mazə Erədə ti na, dza na mba'a niy tati shiy. Kə mba'a niy hakakə mbəzli ta zəmə shiy fəcava ki. Mba'a zha Erədiyadə niy səəkəə tsəti tsə kwa kwəma mbəzliy niy nza va tiba harkə na gwanashi. Mba'a tsə va təbanati kaa mazə Erədə tərən̄w.

⁷ Dzəghwa na tə mbərkə ta tsə va, hwa' hwa', zəmanakə fəla kaa zha va. Ma kə niy ni ngəta na: «Ya wa shi dəw gha vəyay, ta ndanashi dzee» kə niy ni.

⁸ Sa niy gəzəkə na tsəgha na, dza zha va del niy dzata, mba'a niy dzaa kəsata mbəghəta. Ma kə niy ni kaa ngəta na: «Wa shi kee dəw va mazəa mə?» kə niy ni kaa ngəta. Ma kə mbəghəta niy ni ngəta na: «Mbala, ma pə gha kaa ngəciy: Slaghwara ghən tsa Zhanj ndə mən̄ipə batem kwa tasaw, pə gha ngəci» kə niy ni. Dzəghwa zha va mba'a niy səəkətaa dəwhwə tsəgha va mazə ki.

⁹ Ma sa niy dəw zha va shi va tsəgha na, kwəshay vəgha mazə niy mənta va nava kwəma.

Ka zhanci ghənzə niy nza mbə nəfə tsa ci tərəŋw ngar na, a niy mbay naa zhiniy bashamti, sa nzana mba'a niy mbəlitiy zəmanakə fəla kwa kwəma mbəzliy niy bəsəshi va kiw. Dza na niy nza tsəgha ki na, bəŋ niy ghwənay ndə sawji ta mananta kwəma dəw na va.

¹⁰ A kə niy ni ngəci na: «Mbalaa dzəghwa fərshina a gha dzaa kəsəvə Zhaŋ tsa mənipə batem va, nza gha slanakəvə ghən tsa ci kaa zha na» kə niy ni.

¹¹ Mba'a ntsa va niy dzaa kəsəvə Zhaŋ, piyəŋ slahwə ghən ti. Mba'a niy faghwa ghən tsa va kwa tasaw, mba'a niy səkəkə banavə kaa zha va, mba'a zha va niy bəvəə, mba'a niy dzaa banavə kaa mbəghəta.

¹² Dzəghwa mba'a mbəzli ta səda Zhaŋ niy favə bar tsa va ki. Ma sa favə ghəshi na, mba'a ghəshi niy səkəkə bəvə mbəri tsa Zhaŋ, mba'a ghəshi dzaa lamti. Sa niy lamti ghəshi na, mba'a ghəshi niy dzaa slanati kwəmaa niy mənta va gwa'a kaa Yesəw. Ava tsəgha niy mətiiy Zhaŋ ndə mənii batem.

Yesəw lə mbəzli bələkəwə bələkəwə cifə mətəkə

(Mk 6:30-44; Lk 9:10, 17; Zhŋ 6:1-14)

¹³ Ma sa favə Yesəw kwəma gəzəkə *Erədə va ki na, dza na mba'a bərvay tə pətsa va, ka dzay dzəghwa kwambəwal ta dzay dzəmbə gamba, ta dzaa nzəyəy kwətiiy vəgha bəla. Dzəghwa nza'jəw mbəzli favə kwəma dza ci va. Mba'a mbəzli madfishi səkəkə dzar mbə məlməhi

ghønghøn ghønghøn, war ka nøw dzøy vøgha hølbe vøgha hølbe lø shidshid shi.

14 Ma sa tsøhøy Yesøw tø pøtsa bøkøti na va ki na, mba'a sømøy kwa kwambøwal. Sa nø na tsa' kə na, mbøzli basø basø tø pøtsa va ðaŋ. Tapø hwør tsa ci ta zhanci ta mbøzli va ki, mba'a mbalamti ni gwørapø gwørapøshi ni va zøleghwer mbø shi.

15 Ma sa mønta tihwer na, mba'a *mbøzli ta søða Yesøw kætøghøvashiy dzøvøgha. Ma kə ghøshi ngøci na: «A Metør, sana sənzønva kiy, a vici dzata, mbø gamba pøtsa. Va tsøgha nø ghøy wözøba ðanavø gha kwal kaa mbøzli ni, a ghøshi dzashi ta papa shi zømø shi dzar mbø mølmøhi, pø ghøy» kə ghøshi.

16 Ma kə Yesøw ngøshi na: «Sa wana ka møndi gøzanshi dzashia? Banshim shi zømø dø'wø ghøn tsa ghwøy, a ghøshi zømøshi» kə.

17 Ma kə ghøshi ngøci na: «Sana sənzønvay, kwataka peŋ cifø dövø, mba'a kørpi bakøshi na shi tikø va ghøy gwa'a tsøgha» kə ghøshi.

18 Ma kə Yesøw na: «Ndakashim tikø na ghwøy» kə. Dzøghwa mba'a møndi ðanakøvøshi.

19 Ma sa ðanakøvøshi møndi na, dza na mba'a gøzanshi kaa mbøzli va, a ghøshi nzøyshi mønzyø. Dza na høŋ ðøvø peŋ tsa cifø tsa va, mba'a kørpi bakø ni va ta dövø ci, mba'a kafata kwøma ciy dzøta ghwømə, ka mananta 'wøsa kaa Hyala ta shi zømø va. Ma sa mananati na 'wøsa kaa Hyala na, dza na mba'a ngangavøri

peŋ tsa va, mba'a ðanavə kaa mbəzli ta səða ci, a ghəshi tahanshi kaa mbəzli ðaŋ ni va.

²⁰ Mba'a mbəzli va zəməhwə shi va gwanashi, bəhə, bəhə, bəhə ghəshi, mba'a mbəvəli tərə. Dza mbəzli ta səða ci va, ðasə, ðasə, ghəshi ðasəti mbəvəli va, gyadə gyadə ghwani məŋ lə bakə.

²¹ Mbə mbəzliy zəməhwə shiy va bəhə bəhə ghəshiy, a zhər mənti gar bələkwə bələkwə cifə mətsəkə, mbərəkəshi mi'i lə ndərazhi.

*Njasa dza Yesəw lə səða ci dzar tə ghən yam
(Mk 6:45-52; Zhŋ 6:15-21)*

²² War ghwəla, ləy hwəm kwəma va ki, ma kə Yesəw kaa *mbəzli ta səða ci na: «Ləghwam dzəghwa kwambəwal, a ghwəy 'wati kwal dzəvəriy dzəti həlbə. Kala kərnee səkwəti mbəzli ghəshiy dzashi» kə. Mba'a mbəzli ta səða ci va dzəghwashi, ka dzashi.

²³ Ma sa səkwamti Yesəw mbəzli ka dzashi ghəshi ki na, dza na mba'a dzəməy mə kəlaŋ kwətiy, ta cə'wə. Pa' ka mənta vərđi war ghəci məba kwətiy.

²⁴ Ma ghalaba ki na, mbəzli ta səða ci kətivə dzaa dzashi kərakə lə həlbə. Dza safə ka viy səəkəə dzəmbə kwəma shi, ka gwanəzə kwambəwal yam.

²⁵ Ma tə kwa baka wa ngələkə na, mba'a Yesəw dzətiy tə ghən yam, ka dza dzar ti shi lə səða ci ta kəsashi mbəzli ta səða ci.

²⁶ Ma sa nay mbəzli ta səða ci va ghəciy dza dzar tə ghən yam lə səða na, mba'a her shi

dzashi tərəŋw. Ma kə ghəshi na: «Aya, anay *hil dāŋəmmə» kə ghəshi. Ka ngwəmə lala ghəshi va hazləni.

²⁷ War ghwəla tsəgha ki na, mba'a Yesəw ghati gəzanshi kwəma, a kə na: «Waa yən na, ə kə her ghwəy dzəghwashi, ka hazləni ghwəy ma!» kə.

²⁸ Ma sa gəzəkə Yesəw tsəgha, ma kə Piyer ngəci na: «A Ndə sləkəpə, ndata gha na katanəy, gəzara e dzar lə sədeə tə yam vaa dzəvəgha gha kwərakwə» kə.

²⁹ Ma kə Yesəw ngəci na: «Sar» kə. Dza Piyer fakatsa'wə madiy səmə kwa kwambəwal, ka dza ghəci tə ghən yam va lə səfa ciy dzar dzəvəgha Yesəw ki.

³⁰ Zhini sa nay na safə mbə viy na, mba'a hazləni ghati ghərançi tifa. War ghwəla tsəgha na, sədakwə Piyer ghati yipəvaa dzəghwa kwəfa. Dzəghwa na tapə ta ngwəmə lala, a kə na «A Ndə sləkəpə, mbəlītəra» kə.

³¹ Dzəghwa nza'jəw Yesəw vələnəvə dəvə ciy ka'wəti. Ma kə kaa ngəci sa ka'wəkəmmə na na: «A Piyer ndara nəfə tsa gha gha gwanayəw. Tawa mənti gha ghən tsa gha bakə bakəa?» kə.

³² Ləy hwəm ki na, mba'a ghəshi dzashiy dzəghwa kwambəwal bakanashi. Dzəghwa gar safə tsa va garəti viy.

³³ Dzəghwa niy nza kwa kwambəwal shi ni mbəzli ta səfa Yesəw gwanashi, tsəfəkwə tsəfəkwə tsəfəkwə ghəshi tsəfəkwəshi, ka pəra'wanci dividivi shi kaa Yesəw. Ma kə ghəshi

na: «Wa Zəghwə Hyala nza gha katar» kə ghəshi.

*Yesəw lə ka zəlghwə tə hidfi ka *Zhenezaretə
(Mk 6:53-56)*

³⁴ Ma sa taŋamti ghəshi kwəfa va na, mba'a ghəshi tsəhəshi tə hidfi ka Zhenezaretə.

³⁵ War sa tsəhəshi ghəshi na, mba'a mbəzli tə hidfi va sənivə Yesəw. Nza'jəw, zləŋ məlmə, ghəshi gəzamti səəkə tsa Yesəw kaa mbəzli tə hidfi va. Mba'a ghəshi bəsanakə ka zəlghwə ngəci ki.

³⁶ Tapə ghəshi ta cə'wə Yesəw, a ghəci bənavəshi kwal tsaa dapəvə ya kwataka mətsəni kwəbaŋ tsa kən ghən ci. Ya tsamaba ndə zəlghwə tsaa ndəŋway ki na, mba'a mbəliy kwəriŋ.

15

*Kwəma jiji *ka Zhəwifə
(Mk 7:1-13)*

¹ Dza *ka Farisahi ghəshi lə *mbəzliy bənipə kwəma pəhəti Hyala, mba'a ghəshi səəkəshi mbə məlmə Zherəwzalem dzəvəgha Yesəw. Dza ghəshi ka dəw kwəma və,

² a kə ghəshi na: «A Metər, a kwəma jiji ghwəmmə gəzəkə, ka ndə gha zəmə shiyəy, mba'a ndə piŋamti dəvə ci, kə. Ava ghaa nashi mbəzli ta səda gha ni mbə zəmə shiy kala pi ma dəvə. Tawa nəw ma ghəshi kwəma jiji va kia?» kə ghəshi.

³ Ma kə Yesəw zləbanshi na: «Wa shiy mənishi dī ma ghwəy fəti ta kwəma pəhəti Hyala, dzaŋwəy ghwəy ta nəw war kwəma jijihinwəy na ghwəy shəka?

⁴ Njasa nzana va sənzenva, mba'a Hyala gəzəkə: “Ə pə ghaa ha'wə tə kar dəŋa lə mənə” kə. Zhini ma kə ɓa na: “Ya wa ntsaa tsəərəti dəy ya mbəghəyəy, mba'a mənɗi paslamti tsava ndə” kə dība.

⁵ Ma pə ghwəy na ghwəy ki, mbə kwəma ɓənɪpə ghwəy na: “War nə ma ndə kaa dəy, ya kaa mbəghəy: A dī, a mə, ma shiy niy nza vəya gar ɓəŋwəyshee ta kəətiŋwəyəy, kaa Hyala ɓəhwəshee, kəy, ya kala zhini tsava ndəə kəəti kar dəy lə mbəghəy na, gwa'a tsəgha” pə ghwəy.

⁶ War tsəgha pəəsliti ghwəy na Hyala va kwəma pəhəti na, ta mbəə nəw na ghwəy va kwəma jiji!

⁷ Ma kwəma ghwəy ghwəy ka dakə mbəzli lə kwəma pərikə tə ngwəla niy, katan na kwəmaa niy gəzəkə *Ezay ndə gəzə kwəma Hyala vaa dzəkən ghwəy. A kə niy niy:

⁸ A kə Hyalay: “Ma mbəzli niy, war kwataka lə miy gəzə ghəshi ha'wə tsa ha'wə ghəshi tə ya gwa'a tsəgha. Ma mbə nefer shi na, kərakə kərakə ghəshi lə ya.

⁹ Gəmta na tsəfəkwə tsəfəkwə ghəshi va kwa kwəmee, sa nzanay, war kwəma jiji shi gwa'a tsəgha na shi ɓananshi ghəshi kaa mbəzli,

njasa nzanaa kwōmee ghōshi zhōghōti” kō Hyala,
kō Ezay niy ni» kō Yesōw.

*Shiy dzaa yadāmti ndō kwa kwōma Hyala
(Mk 7:14-23)*

¹⁰ Dzōghwa Yesōw mba'a harvō mbōzliy bāsēshi va. Ma kō kaa ngōshi na: «Fam kwōma dēe na gōzō, nza ghwōy fō ghōn ti.

¹¹ Ma na shi zōmōhwō ndō dzōghwa hwēr ciy, ka mbay ghōshiy yadāmti ndō kwa kwōma Hyalaw. Naa sōvērī kwōma mbō miy tsa ci na saa yidī ndō kwa kwōma Hyala» kō.

¹² Dzōghwa mbōzli ta sōdā ci kōt ghōshi kōtōghōvashiy dzōvōgha Yesōw. A kō ghōshi ngōci na: «Sōnay gha tōrōjw satiy nōfō tsa *ka Farisahi va kwōma gōzōkō gha va tsōgha na, pō gha tsōna?» kō ghōshi.

¹³ Ma kō Yesōw kaa zlēbānshi na: «Nay ghwōy tsōy, ya tsamābā dōjw fō na, kala Dirō tsa mō ghwōmō kō ngwōbōtiy, war tōdī tōdī dza naa nza.

¹⁴ Zlāshim lō kwōma shi. Ghwōlēfesliy can-shi kwal kaa nihwōti ghwōlēfesli na ghōshi. A ghwōy sōnay, war mba'a kō ghwōlfō kōsō tsāhwōti ghwōlfō tō dōvō ci, ta canci kwalōy, ta shikōshi dza ghōshiy dzōghwa kō'wō bakanavashi» kō Yesōw.

¹⁵ Dzōghwa ma kō Piyer ngōci na: «A Mētēr, citōjōy bazhō tsa kwōma dī fir tsa vaa gōzō» kō.

16 Ma kə Yesəw ngəci na: «Waa lə ghwəyŋwəyshi mbə ma naa favə kwəma kwərakwə ɓa na?»

17 Ə sənay ma ghwəy, ma na shi zəməhwə ndəy, dzəghwa hwər tsa ci ka niva shiy dza, ka ndə dza na, mba'a təhəkəghwashi, pə ghwəy shəkəna?»

18 Əy ma na kwəmaa səvəri mbə miy ndə nanzə kiy, səəkə mbə nəfə tsa ndə ka navaa səəkə. Ava niva shiy na shiy dzaa laɗamti ndə kwa kwəma Hyala.

19 Sa nzanay, war səəkə mbə nəfə tsa ndə səəkə təkə *kwəma jikir na. Ma ka gha nighə na, vbəpə təkə kwəma va fambə ndə mbə pəəsli ndə, ka pəəsli mi'i mbəzli, ka məməni ghwərghwər, ka ghəli, ka təbə dzərvə dzəkən mbəzli, ka gəzə kwəma jikir naa dzəkən mbəzli.

20 Ava shiy məni ndə ka ntsa lidi lidi tsa kwa kwəma Hyala. Ma na nə jijihimmə va, mba'a kə ndə zəməhwə shiy kala pishə dəvə na, ntsa lidi lidi tsa na kwa kwəma Hyala, kə ghəshiy, tsəgha naw. Ka mbay niva shiy laɗamti ndəw» kə Yesəw.

*Kar Yesəw lə maliy səəkə tə hidfi ka *Kanana (Mk 7:24-30)*

21 Dza Yesəw mba'a ɓarvay tə tsava pi, ka dzay dzəti hidfi vəgha məlmə Tir lə məlmə Shidaŋw.

22 Ma sa tsəhəy na na, dzəghwa nahwəti mali mbə hwəlfə ka Kanana, tə hidfi va, ndəs səəkətaa dzəvəgha Yesəw. A kə ngəci na: «A Ndə sləkəpə, jijiy mazə *Davitə, titihwə mənti zhəhwər tə

ya. Gazlaka kəsəvə na zhee, war ə ghənzəə sa ngəra'wə tərənʷ tərənʷ və» kə.

²³ Dzəghwa Yesəw tərəm, nzəyəy kala zləbanta kwəma, ya kwətiŋ nzə. Mba'a mbəzli ta səda ci səəkəshiy dzəvəgha, ma kə ghəshi ngəci na: «A Metər, mananati kwəma dəw na va, a ghənzə zlamməə dzata. Sa nzanay, ka dza naa zlay nəwəmmə war tsəgha lə lala nzə vaw» kə ghəshi.

²⁴ Ma kə Yesəw zləbanshi na: «Yənəy, war kwataka ta hwəlfə ka *Izərayel, ghəshi shiy mənishi nja tənkesli zaza ni ghwənəkəra Hyala» kə.

²⁵ Ma sa favə mali va tsəgha na, səəkə na gələbə gələbəta tə shinin nzə kwa kwəma ci. Ma kə ngəci na: «A Ndə sləkəpə, titihwə kətitərə na gha» kə.

²⁶ Dzəghwa ma kə Yesəw ngəta na: «A mali na, waa wəzə na ndə bəvə shi zəmə ndərazhi, ka ndəghashi kaa kireketiw» kə. *

²⁷ Ma kə mali va na: «Yan, tsəgha na nava nanzə katan Ndə sləkəpə. Ma nanzə ya tsəgha nzəy, ya kireketi na, kar ghəshiy kwəmavə imə memiriy shikə səkwa tə tabəl tsa ndə shiy, ghəci mbə zəmə shiy» kə.

²⁸ Ma kə Yesəw kaa ngəta na: «A mali na, a gha ndara nəfə tsa gha gwanay. Nana kiy, ta məntəŋa kwəma gha va dzee njasa di nəfə tsa gha va» kə. 'Wakəvə tsəgha, nza'jəw, pəlis zha

15:24 15:24 10:6; Rm 15:8 * **15:26 15:26** Kəreketi ka ka Zhəwifə har mbəzliy kamaa ka Zhəwifə, va tsəgha niy gəzə Yesəw kwəma va tsəgha kaa mali va. **15:28 15:28** 8:13

mali va va mbəłita va gazlaka va ghala pətsa gəzə Yesəw va kwəma va.

Kar Yesəw lə ka zəlghwə dʌŋ

²⁹ Dzəghwa Yesəw mba'a mađiy tifa, ka dzay dzəməy kwəfa har məndiy kwəfa Galile. Dza na mba'a dzəməy mə tsahwəti kəlan tifa, mba'a nzəyəy mə.

³⁰ Dzəghwa mbəzli dʌŋ, mba'a ghəshi basəkəvashiy dzəvəgha, lə mbəzli gwərapə gwərapəshi ni: Vədevəder, lə ghwəlefesli, mba'a mbəzli məti məti vəgha ni, mba'a mbəzli pəhəta ghani shi mbay ma gəzə kwəma, mba'a nihwəti mbəzli mananshi zəleghwer ghəngəhən ghəngəhən ni dʌŋ. Basə ghəshi basəyshi kwa kwəma Yesəw. Dza na mba'a mbalamtishi gwa'a.

³¹ Ma sa mbalamtishi na na, mba'a nava kwəma mananatishi mađaŋa kaa mbəzli. Ma kə ghəshi na: «Kay, 'yahə'yahəy na tsatsa ndə» kə ghəshi. Sa nata ghəshi hwəlfə nava mađaŋa kwəma. Sa nzana mbə mbata gəzə kwəma mbəzliy niy pəhəta ghani shi va, mbəli mbəli mbəzli məti məti vəgha ni, mbə dza dzashi vədevəder, mbə nay pi ghwəlefesli dīwen dīwen. Dzəghwa ghəshi ki tapə ghəshi dzəmbəshi mbə fal Hyala ka *Izərayel.

Kar Yesəw lə mbəzli bələkwə bələkwə fađə mətsəkə

(Mk 8:1-10)

³² Dzəghwa Yesəw ki da' harvə mbəzli ta səfa ci, ma kə ngəshi na: «Ma mbəzli niy, dalalay

zhøra hwør tsee ti shi. Sa nzanay, kwa mahkana vici shi na sana, war ghøshi tikø vøghee, shi zømø tibaw. Sana kiy, ka ðee ghøshiy dzashi kala nganavøshi shi zømø yaw, va nøghøtaa ghøshi dzaa shikøshi, kwa kwal va ma» kø.

³³ Ma kø mbøzli ta søða ci kaa ngøci na: «Øy, kwøma ka ghwømmø pølakø shi zømø sana kwamti na gar møkanshi kaa gøla mbøzli ðañ ni ni tsøtsø kia?» kø ghøshi.

³⁴ Ma kø Yesøw ngøshi na: «Hwøm na peñ va ghwøya?» kø. Ma kø ghøshi na: «Mbørføñ na peñ va ghøy, mba'a kørpi jøw jøw ni, jøwø» kø ghøshi. «Ndakashim tikø» kø.

³⁵ Dza na mba'a gøzanshi kaa mbøzliy basøshi va, a ghøshi nzøyshy mønzyø.

³⁶ Ma sa nzøyshy ghøshi na, dza na høn bøvø peñ tsa mbørføñ tsa va, lø kørpi va ta dövø ci. Kø ka møni 'wøsa kaa Hyala. Ma sa manamti na 'wøsa na, dza na nga' nga' ngangavøri shi va gwanashi, mba'a ðanavøshi kaa mbøzli ta søða ci. Dza mbøzli ta søða ci va mba'a ghøshi bøvø shi vaa tahanavøshi kaa mbøzli va ki.

³⁷ Dzøghwa mbøzli tø pøtsa va gwanashi, zømø zømø ghøshi zømøhwø shi zømø va ki, bøhø bøhø ghøshi. Dzøghwa mba'a møndi basøti naa tørmøbø mbøvøli, gyadø gyadø ghwani mbørføñ.

³⁸ Mbø mbøzliy zømøhwø shi va vaa bøhøshiy, a zhør mønti bøløkwø bøløkwø fadø møtsøkø. Mbørekøshi kar mi'i ghøshi lø ndørazhi.

³⁹ Ma løy hwøm ki na, dzøghwa Yesøw mba'a ðanavø kwal kaa mbøzli va, ka dzashi ghøshi. Ma sa dzashi ghøshi na, mba'a dzay dzøghwa kwambøwal ka dzay dzøti hidfi ka Magadan.

16

**Ka Farisahi læ *ka Sadəsehi mbə dəw kwəma
madəŋa madəŋa na va Yesəw
(Mk 8:11-13; Lk 12:54-56)*

¹ Ma tə nahwəti vici na, mba'a ka Farisahi læ ka Sadəsehi səəkəshi va Yesəw. Ma kə ghəshi kaa Yesəw sa dī ghəshi ngali ci na: «Mənti shi madəŋa madəŋa ni kwa kwəma ghəy. Ti dza ghəy sənay səəkə va Hyala səəkə kwəma gha na katan, pə ghəy» kə ghəshi.

² Ma kə Yesəw ngəshi na: «A mbəzli ni, nata ma ghwəy ghwəmə ghəmmə vici mbə pəkəwəy, cəke' ka ghwəy sənay dīwen dza piy nza həzlimə, pə ghwəy.

³ Dzəghwa mekəshi ba, sa ka ghwəy nata ghwəmə ləvəta ngərəjəkəjəkə va kwələbi na, cəke' ka ghwəy sənay, ta nzəmə dza van ndatsə, pə ghwəy, tsəgha ghənzə. A ghwəy sənay tihəvəri shiy dzaa məniva læ nighə pətsa mə ghwəmə. Ma niy məniva shiy sənənvə mbə ghwəy na, kala sənay tihəvəri shi ghwəy.

⁴ Ma ghwəy ghwəy mbəzli mbə vəghwə tsa ndatsə tsay, mbəzli jikirkir ni nza ghwəy, ka dī fəti ghwəy va Hyalaw. “Mənti shi madəŋa madəŋa ni” pə ghwəy kaa ngəra. Na nee nee kiy, nihwəti shi madəŋa madəŋa ni dzee məntəŋwəy tībaw. Mək na shi madəŋa madəŋa ni va niy mənəhwə Hyala læ *Zhəwnasə» kə. Sa gəzanakəshi na tsəgha na, dza na mba'a zlashi tība ka dzay.

*Yesəw yəmə shi bənipə *ka Farisahi ghəshi lə
*ka Sadəsehi lə *is
(Mk 8:14-21)*

⁵ Dza kar Yesəw ghəshi lə mbəzli ta səfa ci, mba'a ghəshi kafəshiy tənəshi dzəvəri tə kwəfa vaa dzəti tsahwəti həlbə. Mba'a mbəzli ta səfa ci va niy zamti ghən ta bə peŋ.

⁶ Dzəghwa Yesəw mba'a madiy ta gəzanshi kwəma, ma kə na: «Favə ghwəy na, ndəghwə tə ghwəy ghən tsa ghwəy, va is tsa ka Farisahi va lə sa ka Sadəsehi» kə.

⁷ Ma sa favə mbəzli ta səfa ci va kwəma va tsəgha na, kə ghəshi ka gəzə kwəma kwa jipə shiy, ma kə ghəshi na: «Va sa zay ghən tsa ghwəmmə va ta bə peŋ gəzəmmə na kwəma va tsəgha bay?» kə ghəshi.

⁸ Dza Yesəw mba'a fəti ghən ta kwəma gəzə ghəshi va. Ma kə kaa ngəshi na: «A navam kia? Tawa gəzə ghwəy kwəma kwa jipə ghwəy: “Va sa bəvə ma ghwəmmə peŋ” pə ghwəya? Ndara nefer ghwəy ghwəy gwanashiw.

⁹ Wa ka təkə kwəma ghwəy mbə ghən ghwəy sa? Ə zay ghən tsa ghwəy, ta mbəzli bahay ya va gar bələkwə bələkwə cifə mətsekə ni tə nahwəti vici lə peŋ cifəy na? Ləy hwəm sa niy ngəslishi ghəshiy, ghwani hwəm niy təhay ghwəy lə kwa tərəmbəa?

¹⁰ Zhini tsəghee ngaslay mbəzli gar bələkwə bələkwə fadə mətsekə, lə peŋ mbərfəŋ dəvə, ghwani hwəm niy nza kwa tərmbə tsa niy basəti ghwəya?

¹¹ Ghala pətsa nə ya va ngəŋwəy, ndəghwəm ghən tsa ghwəy va is tsa ka Farisahi lə sa ka Sadəsehi pənəy, njaa sənay ma ghwəy, kwəma peŋ na sa dəe va gəzanwəyəw, pə ghwəya?» kə.

¹² Ma sa gəzəkə na tsəgha na, mba'a mbəzli ta səfa ci mađiy fəti ghən ta kwəma va ki. «Ma kwəma gəzə Yesəw vay, dzəkən is tsaa pəsli shiy dī naa gəzəw. Ndəghwəm ghən tsa ghwəy va shi bənipə ka Farisahi lə ka Sadəsehi, dī naa gəzə» kə ghəshi.

*Piyer gəzə: «Yesəw na *Kəristəw» kə
(Mk 8:27-30; Lk 9:18-21)*

¹³ Dzəghwa Yesəw ghəshi lə mbəzli ta səfa ci, mba'a ghəshi mađishiy dzəti nihwəti hidī, ndəkwə vəgha hidī Shezare Filipə. Ma sa tsəhəshi ghəshi na, mba'a mađiy ta dəw kwəma va *mbəzli ta səfa ci, ma kə na: «A ndə nzee ka mbəzliy ni yən Zəghwə yakə ndə ngəri baya?» kə.

¹⁴ Ma kə mbəzli ta səfa ci na: «Zhaŋ tsaa mənipə *batem nza gha, ka nihwəti mbəzliy ni. Nihwəti na: *Eli nza gha, kə ghəshi. Ma nihwəti ba na: Kala *Zhereməy pə ghay, tsahwəti ndə mbə ka gəzə kwəma Hyala nza gha, kə shi» kə ghəshi.

¹⁵ Ma kə Yesəw ngəshi na: «Ya ghwəy na ghwəy kiy, wa ndə nzee ka ghwəy nia?» kə.

¹⁶ Ma kə Shimanw Piyer na: «Ghay, Kəristəw nza gha, Ntsa tivə Hyala ta mbəli mbəzli, zhini gha Zəghwə Hyala kwa bəpə piy» kə.

17 Ma sa gəzəkə Piyer tsəgha, ma kə Yesəw ngəci na: «A Piyer, zəghwə Zhan, vəshi pə ghaa vəshi. Sa nzanay, ma kwəma katan na na gəzəkəvəri ghay, kwəmaa səəkə va ndə ngəri naw. Dirə tsa mə ghwəmə citəja na kwəma va.

18 Ma nə ya ngəja kiy: Piyer nza gha. Ma Piyer tsa vay, kəlbə dī naa gəzə. Tə kəlbə va dzee basəy mbəzliy nəwra. Ka dza bərciy nza va mətī gar mbashiw.

19 Avee taa ndaṇa shiy ghwəni miy dəgha ta dzəti pətsa sləkə Hyala mbə dəvə gha. Ma shi dza ghaa pəhəti, ta mənishi mbəzli tikə tə hidiy, tsəgha dza ghəshiy nza va Hyala mə ghwəmə kwərakwə. Ma ni dza ghaa pəhəti shiy, ka mənishi məndiw, pə gha dība na, war tsəgha dza ghəshiy nza va Hyala mə ghwəmə kwərakwə» kə.

20 Sa gəzamti na kwəma va tsəgha na, dza na mba'a makəti mbəzli ta səda ci, vantaa ghəshi dzaa gəzə kaa nihwəti mbəzli, ghəci na Kəristəw Ntsa tivə Hyala ta mbəli mbəzli, kə ghəshi.

Yesəw gəzə kwəmaa dzəkən mətī ci, lə zhakati tsa ci mbə mətī

(Mk 8:31-9:1; Lk 9:22-27)

21 Ma ge'i ghala vəghwə tsa va ki na, mba'a Yesəw ghəti gəzanshi bazhə bazhə kaa mbəzli ta səda ci, a kə kaa ngəshi na: «A nana ki, ya njaaḃay, ta dza dzee dzəmbə məlmə Zherəwzalem. Ma sa kee tsəhəray, ta sara ngəra'wə dalala dza mətīkwəkwər mbə *ka

16:18 16:18 Lk 22:32; Zhṇ 1:42; 21:15-17; Ef 2:20 **16:19 16:19**
 Lk 11:52; Mt 18:18; Zhṇ 21:15-17 **16:20 16:20** 17:9 **16:21**
16:21 17:22-23; 20:17-19; 26:2

Zhəwifə ghəshi lə mbəzli dikə dikə ni mbə *ka ta Hyala, mba'a *ka bənipə kwəma pəhəti Hyala. Ta paslantəra dza məndi. Ma sa kee mətiray, ta satira dzee mbə məti tə kwa mahkana vicee kwa kwəli» kə.

²² Ma sa favə Piyer nava kwəma na, mba'a harvə Yesəw dzəvəgha bəla. Ma kə kaa ngəci na: «A Ndə sləkəpə, əhəŋ, ka dəe nava kwəmaa kəsəŋaw. Makəti gəla na tsəgha na va kwəma Hyala va dzəkən gha» kə.

²³ 'Wakəvə Yesəw tsəgha, tərəf zhəghəghəvay dzar kwa Piyer. Ma kə ngəci na: «Kərakə pə gha lə ya, *ndə jaka tsa Hyala tsa. Ə di gha hərəda, ta tərəmbəraa dzəmbə *kwəma jikir na. Sa nzanay, na gha na hwəlfə təkə kwəmay, kwəmaa səəkə va Hyala na teepəw. Təkə kwəmaa səəkə va ndə ngəri na» kə.

²⁴ Dzəghwa ma kə kaa mbəzli ta səda ci na: «Mba'a kə ndəə di nəwray, ə kə tsava ndə zlay zəzəə dzəkən tsa ci ghən, mba'a zləbavə sa ngəra'wə, lə mətita gwa'a, ma nza ghəci nəwra.

²⁵ Sa nzana, ya wa ntsaa di mbəliti piy tsa ci tikə tə hidiy, ta zamti tsa mə ghwəmə piy tsa ci dza na. Ma ntsaa dzaa zamti piy tsa ci tikə tə hidī tə mbərkə kwəma yay, ta mbəliti tsa mə ghwəmə piy tsa ci dza na.

²⁶ Nay ghwəy na, ya shi tə hidī gwa'a gwa'aa kwəməvə ndə, mba'a piy tsa ci mə ghwəmə zayəy, shiy tifa ndəə 'wəy ti mbə kwəma va tsəghaw. Tsahwəti sə tifa teepə gar dza ndəə mbəərəti piy tsa ci ti mə ghwəmə va Hyalaw.

²⁷ E gəzanwəy yay, ta səəkə dzee yən Zəghwə yakə ndə ngəri lə shəndəkə tsa Dirə, ghəy lə ka kwal Hyala ci. Sa kee səəkəray, kee dza na mba'ee wanati zhəmə ndə, ya tsamaba ci gwa'a, war ge'i ge'i lə na ci sləni ghərahwə na mbə nzəy tsa ci tikə tə hidī.

²⁸ Ə gəzanwəyee, na navay tsəgha na, a nihwəti mbə ghwəy ghwəy mbəzli tikə niy, ka ghəshi gha bəkwə na ta nara dza ghəshi, yən Zəghwə yakə ndə ngəri, yən mbə səəkə ta məni mazə tsee» kə.

17

*Yesəw mə kəlan lə nihwəti mbəzli ta səfa ci
(Mk 9:2-13; Lk 9:28-36)*

¹ Dzəghwa sa mənta vici kwan ləy hwəm shi va na, dza Yesəw kaa kar Piyer lə Zhakə, mba'a Zhan zəmbəghəy Zhakə, pəm pəməvəshi kwasəbə ci, ka dzashiy dzəmə ghən kəlan tsa biti tsa, ta nza kwətishi məba.

² Ma sa tsəhəshi ghəshi məba na, dzəghwa Yesəw mba'a zhəghanakəshi nahwəti pa kaa mbəzli ta səfa ci va mahkan ni. Ka mbərə pətsa mbə kwəma ci ghəy ghəy ghəy, ndəba vici pə gha. Ma kwəbenjer kən ghən ci na, mba'a ghəshi zhəghəshi tezlezlezlezi, war ka baməpə.

³ Ma zhini ghəshiy nighə ba na, kar *Məyizə lə *Eli tiba mbə gəzə kwəma li.

16:27 16:27 Cem 62:13; Zhəwbə 34:11; Mt 7:23-27; 13:41; 25:31-46; Lk 13:27; Zhj 5:29; Rm 2:6; 1Kwər 3:13-15; 1Pi 1:17; 2Tim 4:14; ShiZhj 22:12 **16:28 16:28** 10:23; 24:34; Mk 9:1; 13:30; Lk 9:27; 21:32 **17:1 17:1** 5:1 **17:2 17:2-8** 2Pi 1:16-18; ShiZhj 1:16

⁴ Ma kə Piyer kaa Yesəw tsəgha ki na: «A Ndə sləkəpə, jəw na wəzə ghwəmmə nzəyəmmə tə pətsaw. Mba'a pə gha zləbatiy, kadiw e danjəti ceker mahkan, kwətiŋ tsa gha, mba'a tsa Məyizə, mba'a tsa Eli» kə.

⁵ Ma war ghəci ghwəlay mbə kərnɪ gəzə kwəma gəzə na vaa səkwa tsəgha na, dzəghwa zləlahə, kwələbi səəkəshi tə ghwəmə, ka mbərə, səəkə zhəmakə məkəkwə va kəələhwəshi. Fa ghəshi na, məli Hyala mbə gəzanshi kwəmaa dzəkən Yesəw səəkə mbə kwələbi va, ma kə na: «Favə tə ghwəy, ava ghəci na Zhəghwee dəe, tərəŋw yən vəshi ti, fam kwəma və» kə.

⁶ Ma sa favə *mbəzli ta səda Yesəw va mahkan ni məli va tsəgha na, mba'a ghəshi hazlənishi tərəŋw. Tsəfəkwə tsəfəkwə ghəshi tsəfəkwəshi, nzəŋw nzəŋw kwəma shi mbə hidɪ.

⁷ Dza Yesəw, kət kətəghəvay dzəvəgha shi, mba'a dapashi. Ma kə ngəshi na: «Satiŋwəyəm məgarə, ka dza her ghwəy ma» kə.

⁸ Dzəghwa mbəzli ta səda ci va kafə, ghəshi kafata kwəma shi. Ma sa nə ghəshi njə'wə kə ghəshi na, nay ndə ghəshi tɪba ghwəlaw. War Yesəw kwətiy. Mba'a ghəshi madishi ta səkwashi mə kəlan ki.

⁹ Ma kə Yesəw ngəshi ghəshi mbə səkwa səəkə mə kəlan tsa va na: «Ma shi nashi ghwəy ni mənishiy, əntaa ghwəy taa gəzəshi ya kaa tsamaba ndə di ma. Ndəghətim, pa' tə vici dzee zhakatira mbə mətɪ, yən Zəghwə yakə ndə ngəri» kə.

¹⁰ Dzəghwa mbəzli ta səda ci va ka dəw kwəma və, a kə ghəshi na: «A Metər, sa wana niy nə *mbəzliy bənipə kwəma pəhəti Hyala na: “Pərba Eli dza naa səəkəy, ka *Kəristəw gha səəkə” kə ghəshia?» kə ghəshi.

¹¹ Ma kə Yesəw zləbanshi na: «Yan tsəgha na nava nanzə, katanə na. Eli dza naa 'wa kwal səəkə, ta gəzanshi zhəghə nefer shi kaa mbəzli ta nəw kwəma Hyala.

¹² Ma ki e gəzanwəyəy, a Eli 'wakə kwal səəkəy ghala mbəradzəy. Dzəghwa mbəzli na, kala sənivə ghəshi. Mba'a ghəshi mənti *kwəma jikir na li njasa dī ghəshi. Njasa sanamiy ghəshi va ngəra'wəy, tsəgha dza ghəshi ta samiyra, yən Zəghwə yakə ndə ngəri kwərakwə» kə.

¹³ Ma sa gəzəkə na kwəma va tsəgha na, mba'a mbəzli ta səda ci va fəti ghən tsəgha, dzəkən Zhan tsaa mənipə *batem gəzə na kwəma va, kə ghəshi.

*Yesəw lə zəghwə nza bashakə və
(Mk 9:14-29; Lk 9:37-43)*

¹⁴ Dzəghwa kar Yesəw lə *mbəzli ta səda ci ki mba'a ghəshi tsəhəshi vəgha mbəzli dən ni. Dza tsahwəti ndə mba'a madiy, ka səəkə dzəvəgha Yesəw. Səəkə na gələbə gələbəy tə shinin ci kwa səda Yesəw.

¹⁵ Ma kə na: «A Ndə sləkəpə, mənti zhəhwər ta zəghwee ghəci gwərapəy va zəlghwə bashakə, war mbə sa ngəra'wə ghəci və tərənəw. Dan

səda ci səəkə zəlghwə tsa va mbə ndəghaa dzəti ghwə, lə dzəmbə yam.

¹⁶ Dzəghwa mba'ee niy pəmanakəshi kaa mbəzli ta səda gha na, shaŋ ghəshi shaŋay mbəli ci» kə.

¹⁷ Ma sa gəzəkə ntsa va tsəgha, ma kə Yesəw kaa mbəzli na: «Mata ghwəy ghwəy mbəzli mbə vəghwə tsa ndatsə tsa gəmgəm niy, banavə nefer ghwəy ghwəy kaa Hyalaw. Pa' hwəm di ghwəy yən nzəyra lə ghwəy kia? Pa' hwəm dzee nza mbə sə'wa kwəma ghwəy diba kia? Bəram zəghwə vaa sar tikə» kə

¹⁸ Dza mba'a məndi banakə zəghwə va. Sa bəkəm na, mba'a gəzanakə kwəma lə bərzi kaa bashakə tsa va tərəŋw tərəŋw a ghəci səvəriy mbə zəghwə va. Dzəghwa nza'jəw bashakə tsa vaa səvəriy mbə zəghwə va ki. Pəlis ghəci mbəliy tibata kwəriŋ.

¹⁹ Ma sa nata *mbəzli ta səda Yesəw kwəma va mənta tsəgha na, dza ghəshi, kət ghəshi kətəghəvashiy dzəvəgha Yesəw. Ma kə ghəshi ngəci na: «Wa shiy mənishi niy mbə ma ghəy təhəkəvəri bashakə tsa va na ghəya?» kə ghəshi.

²⁰ Ma kə Yesəw ngəshi na: «Waa banavə nefer ghwəy ghwəy gwanashi kaa Hyalaw, va tsəgha mbay ma ghwəy təhəkəvəri. Ə gəzaŋwəy ya, ta na navay, tsəgha na, war mba'a pə ghwəy banavə nəfə tsa ghwəy kaa Hyala ya jəwə tsətsə nja cizlə gwəbiriy, ta mbay dza ghwəy ni, ya kaa dəlagwa na sana: “Tədəmtəvaŋa tikə, mbalaa dzarba!” pə ghwəy, ka na dza na, mba'a bərvata.

Ma tsəgha kiy, nihwəti shiy tifa mba'a dzaa zhəntəjwəy ghən tepəw. [

²¹ Ma gəla bashakə tsay, ka mbay məndiy təhəkəvəri mbə ndə, kala lə məni səwmay mba'a cə'wə Hyalaw» kə.]

Yesəw zhiniy gəzəpə kwəmaa dzəkən məti ci, lə zhakati tsa ci mbə məti ba (Mk 9:30-32; Lk 9:43-45)

²² Ma tə nahwəti vici sa basəshi kar Yesəw ghəshi lə mbəzli ta səfa ci gwanashi tə hidī ka Galile na, dza na tapə ta gəzanshi kwəma, a kə na: «Ma yən yən Zəghwə yakə ndə ngəriy, ta kəsəvəra dza məndi mba'am fambəra mbə dəvə mbəzli.

²³ Ka mbəzli va dza na, mba'a ghəshi paslantəra. Ma sa kee mətiray, tə kwa mahkana vicee kwa kwəli na ta zhakatira dzee mbə məti» kə. Ma sa favə mbəzli ta səfa ci gəla nava kwəma tsəgha na, gwa'a, kwəshay vəgha shi mənta tsəgha.

*Gəzə kwəmaa dzəkən tsəhə ghən mbə *ciki Hyala*

²⁴ Dza kar Yesəw lə mbəzli ta səfa ci mba'a ghəshi səəkəshiy dzəmbə məlmə Kaper-nahwəm. Ma sa səəkəshi ghəshi na, mba'a mbəzliy tsəhə ghən va mbəzli mbə ciki Hyala səəkəshiy dzəvəgha Piyer. Ma kə ghəshi ngəci na: «A Piyer, kar ntsa ghwəy tsa dikə tsaa tsəhə ghən tsa mbə ciki Hyala sa?» kə ghəshi.

²⁵ Ma kə Piyer na: «Yaŋ, kar naa tsəhə» kə. Ma Piyer mbə dzəkə ghi na, mba'a Yesəw 'wati

dəw kwəma və pərba ghəci, ma kə ngəci na: «A Piyer, njaa na va gha tay? Va nima mbəzli ka mezhizhə tə hidiy tsəhə ghən tay? Va ka səkə səkə ta naa, naa va ka ya ya?» kə.

²⁶ Ma kə Piyer na: «Va ka səkə səkə ka ghəshiy tsəhə» kə. Ma kə Yesəw na: «Ghənzə tsəgha na, ka tsəhə ghən ka ya na nashi ba na?»

²⁷ Əy, ma ki ya tsəgha nzə, vantaa nefer ka tsəhə ghən va taa satiy, mbala bəvə gwəvben, a gha dzaa dzəməy kwəfa, ta kəəsə kərpi. Ma kəlipə dza ghaa 'wa kəsəvəy, nza gha bəvəə ghwənamti miy tsa nzə. Sa ka gha ghwənamtiy, ta kəsəy səlay dza gha mbəba. Nza gha bəvəə, nza gha dzaa banavəshi. Mək dza naa nzaa dzəti tsee ghən lə dzəti tsa gha gwa'a» kə.

18

Tsama ndə gwəra na dikə mbə mbəzli sləkə Hyalaa?

(Mk 9:33-37; Lk 9:46-48)

¹ Ghala pətsa va ki na, dza *mbəzli ta səfa Yesəw mba'a ghəshi kətəghəvashiy dzəvəgha Yesəw. Ka dəw kwəma ghəshi və, ma kə ghəshi na: «A Metər, tsama ndə na ntsaa gwəra dikə mbə mbəzli sləkə Hyala tay?» kə ghəshi.

² Dzəghwa Yesəw da' haray zəghwə jəwə tifa, mba'a garəy kwa kwəma shi.

³ A kə ngəshi na: «A gəzanwəy ya, ta na navay, tsəgha na, kala zhəghəti ghən tsa ghwəy pə

ghwøy nja ndërazhi jëw jëw niy, ka dza ghwøy mbë tsëhëwøy mbë mbëzli slëkë Hyalaw.

⁴ Ntsaa dzaa zhëghëti ghën tsa ci jëwë nja zëghwë nay, ghëci dza naa gwëra dikë mbë mbëzli slëkë Hyala.

⁵ Ya wa ntsaa dzaa ka'wëti zëghwë jëwë nja sasa të mbërkë kwëma yay, yën dë'wë ghën tsee na sa ka'wëti na va tsëgha» kë.

*Gëzë kwëmaa dzëkën shiy hëerë ndë, ta mëni *kwëma jikir na*
(Mk 9:42-48; Lk 17:1-2)

⁶ Ma kë Yesëw bë na: «Ya wa ntsaa dzaa mënti shiy ngëdë mbëzliy tëhëshi ma ni ndara nefer shi, dza mba'a ghëshi shikëshiy dzëmbë mëni kwëma jikir nay, a ngëra'wë taa nza kë tsava ndë. Wëzëba pëhanaghwa mëndi vëna kwa wëri ci, mba'am tsëkwati të hwër kwëfa, mba'a mëtiy dza naa favë kë kwëmaa dzaa nza kë.

⁷ Kataj nanzë kiy mbëzliyay, mbë kwëma na mbëzli të hidë. Va sa nzanay, ya hwëmba nzë na, war lë shiy hëerëpë dzëmbë mëni kwëma jikir na na tifa. Ta na niva shiyëy, ka bashi nza ghëshi tifa ya hwëmbaw. Ma nanzë kiy, a ngëra'wë dzaa nza tërëjw kë ntsaa dza vaa titëvay ta mëni shiy ngëdë mbëzliy dzëmbë kwëma jikir na» kë.

⁸ Ma kë kwa fir na: «War mba'a kë dëvë gha, ya nahwëti sëda ghaa fëjaa dzëmbë mëni kwëma jikir nay, sla pë gha slanti, a gha ndëghamti kërakë. Sa nzanay, wëzëba kwëmavë gha piy tsa slar tsa va Hyala, lë dëvë

gha kwətiŋ na, ya lə səfa kwətiŋ na, kən na dza mēndiy ndəghambəŋa mbə ghwəə kədi ma, lə shi gha bakanashi.

⁹ Mba'a kə nahwəti mətse ghaa ngədiŋaa dzəmbə mēni kwəma jikir nay, lamti kwa ghən gha, a gha ndəghamti kərakə. Sa nzanay, wəzəba kwəməvə gha piy tsa slar tsa va Hyala, lə mətse kwətiŋ na, kən na dza mēndiy ndəghaŋaa dzəmbə ghwəə kədi ma, lə mətsehi gha bakanashi» kə Yesəw.

Bəli fir lə təmbəkə tsaa niy zay, mba'a ndə pəlavə sa ci

(Lk 15:3-7)

¹⁰ Ma kə Yesəw kaa mbəzli ta səfa ci diba na: «Mēni tə ghwəy məhərli, vantaa ghwəy dzaa fə ndərəə dzəti tsahwəti ya kwətiŋ mbə mbəzli daw daw bərce ni. A gəzanwəyee, mbə ndəghwəshi na ka kwal Hyalahi shi kwa kwəma Dirə tsa mə ghwəmə ya hwəmba nzə.

¹¹ [Sa nzana, yən yən Zəghwə yakə ndə ngəriy, ta mbəli niy zashi mbəzli səəkəree tikə tə hidī.]

¹² A nə yay, njaa na va ghwəya? Ya ndə nza mba'a tenkesli ci və bələkwə, dza tsahwəti mba'a zay kwətiŋ mbə shi na, nza zlashi ni məslidə mətsekə məslidəti ni va tībashi ni mə dāl pi, ka dzay ta pala tsaa zay va kwətiŋ tsa sa?

¹³ E gəzanwəy ya, ta na navay, tsəgha na, ma sa ka na dza, mba'a kəsay sa ciy, tərənw dza naa vəshiy, ta təmbəkə tsa ci va kwətiŋ tsa. Tərənwfə ti kaa ni daf ni va niy zashi ma.

14 Ava tsəgha dī ma Dəŋwəy Hyala mə ghwəmə tsahwətiy zay ya kwətiŋ ta mbəzli daw daw bərçi ni va nəwvə kwəma ci ki» kə.

*Kwəma ka ndə məni, ghəci kə nay zəmbəghəy mbə məni *kwəma jikir na*

15 Zhini ma kə dība na: «Mba'a kə zəmənə tsa mbə nəw Yesəw məntənə *kwəma jikir nay, mbala harvə a gha gəzanci dzəkən kwəma va, ghwəy bakə bakəŋwəy li. Ma sa ka na dza mba'a yivə, “Tsəgha na katan, vəya na fəti” kəy, a gha zhəghəkəə dzəghwa kwal Hyala tsəgha.

16 Ma mba'a kə kala dī fəti ta kwəma gəzanci gha vay, mbala harvə, ya ndə kwətiŋ, ya mbəzli bakə kwasəbə gha. Nza ghwəy zhiniy gəzanci kwəma li shi. A ghənzə mbəə nza nja kwəma gəzəkə Zliya Hyala va. Sa nə na va: “Mba'a kə kwəma dzətita dzəti ngwəvəy, mbəzli bakə, ya mahkan kə dzaa ndəghakə fəti kwətiŋ naa dzəkən kwəma va, ka məndi gha zləba” kə.

17 Ma sa ka na dī ma fəti ta na dza niva va mbəzliy gəzə kwəma bay, basəŋwəyəm lə mbəzliy nəw Yesəw, a ghwəy gəzanci. Kala dza kəə dī fəti ta kwəma dza basəva tsa mbəzliy nəw Yesəw gəzanci dība kiy, mba'a gha zlay, ka nighə war lə mətə. Njasa nza naa ndə ta mbəri lə nja ndə *dəwan gha bəti ghalaba.

18 E gəzəŋwəy na katan nay, mba'a pə ghwəy pəhəti shiy, ta mənishi mbəzli tikə tə hidiy, tsəgha dza ghəshiy nza va Hyala mə ghwəmə

kwərakwə. Ma ni pəhəti ghwəy, ka mənishi məndiw, pə ghwəy dība na, tsəgha dza ghəshiy nza va Hyala mə ghwəmə kwərakwə.

¹⁹ Zhini ba, e gəzanwəyəy, war dzəghwa mbəzli bakə mbə ghwəy tə hidi, mba'a ghəshi yəməti miy tsa shi kwətiŋ ta kwəma di ghəshi dəw mbə cə'wəy, ta banavəshi shi dəw ghəshi va dza Dirə tsa mə ghwəmə.

²⁰ Va sa nzanay, war tə pətsa basəshi mbəzli va gar bakə, ya mahkan mbə slən tseyey, war tifa nzee mbə shi» kə.

Bəli fir lə kwəma tsahwəti ndə ghəra sləni tsa di ma pəli ndə mbə nəfə ci

²¹ 'Wakəvə Piyer mba'a kətəghəvay dzəvəgha Yesəw, ka dəw kwəma və, ma kə na: «A Ndə sləkəpə, ya zəmərə dza, mba'a bəliti mənira *kwəma jikir na, war ka mənira, war ka mənira, gar dən səday, gar hwəm sədee təbə na yən pəlanay kwəma jikir na mənira na va mbə nəfə tsee tay? Gar mbərfəŋ sədee ta naa, naa njaa?» kə.

²² Ma kə Yesəw kaa zləbanci na: «Əŋ, əhəŋ, gar mbərfəŋ səda dza naa nza gwa'a tsəghaw, mbərfəŋ mətəkə, gar mbərfəŋ səda ghaa pəlay mbə nəfə gha.

²³ Vanda taa gəzanə kwəma va njasa məniva na mbə mbəzli sləkə Hyala. Yəm na lə kwəma tsahwəti mazə, lə ka ghəra sləni ci, mba'a niy banavəshi gəna kaa mbəzli va ta sləni. Dza na tə nahwəti vici na, mba'a harashi mbəzli va ta bəlanati gəna ci ghəra ghəshi sləni li.

²⁴ Dzəghwa sa ghati na bəla gəna va na, mba'a məndi pəmanakə tsahwəti ntsa nza gəna ci və gar mələyanw dfaŋ.

²⁵ Ma ntsa va na, shiy və gar wati gəna vaw. Dəghwa ma kə ntsa ghəranci na va sləni na: “Ma ghənzə tsəghay, wəzəba dza məndiy pamti səkəm na tə ntsa, ghəshi lə mali ci, lə ndərazhi ci, mba'a ni ci shi və gwanashi. Ghalabay, aa dzaa mbay watəra təm tsee va” kə.

²⁶ Ma sa gəzəkə ntsa va tsəgha na, dza zal tsa va, gələb gələbəy tə shinin ci kwa səda ndə gəna tsa ghəranci na va sləni, ka cə'wə və. Ma kə na: “A ntsee dikə tsa, titihwə, yan pə gha na gha, kadiw ndəghətəra. Ta wavəŋa sa gha dzee dza gwanata” kə.

²⁷ Dzəghwa ntsa ghəranci na va sləni mba'a zhəti hwər ti, mba'a pəlay mbə nəfə ci, mbərəkə zlatanavə gəna va gwanata.

²⁸ Ma dzəghwa ndə sləni tsa pəlay məndi va sa səvəriy na tə ngwəla na, bəgəm ghəshi lə tsahwəti ntsa ka ghəshiy ghəra sləni li. Ma ntsa va na mba'a niy bəvə təm və, gar mbəl bələkwə kwətiŋ. Dza na tasl kəsəti ntsa va ta na ci va gəna, ka mətserdi ta wəri tsa ci. Ma kə ngəci na: “Ə pə gha wavəra gənee va sənzənva” kə.

²⁹ Dzəghwa tsava ndə sləni kwərakwə ki, gələbə gələbəy tə shinin ci kwa kwəma ci. Ka cə'wə və, a kə na: “A ntsee, titihwə yan pə gha na gha kadiw ndəghətəra. Ta wavəŋa gəna gha va dzee” kə.

³⁰ “Awə, war sənzənva dəe ghaa wavəra see” kə. Dza na, na naci mba'a dzaa kalaghwa ntsa

va kwa fərshina, pa' fəca vici dza naa wanavə gəna ci va.

³¹ Ma sa nata nihwəti mbəzli ka sləniy tərmbə kwəmaa mənta va tsəgha na, mba'a nəfə tsa shi satiy tərəŋw tərəŋw dzəkən ntsaa zhəhwər ma va. Dza ghəshi cəke' ghəshi dzaa slanakə kwəma va kaa ntsa ghəranci ghəshi va sləni.

³² Sa favə ndə gəna tsa ghəranci ghəshi va sləni ki na, dza na da' ghəci haray ndə ghəra sləni ndə ndərəm tsa va. A kə ngəci na: “A ta gha gha tsatsa ndəy, ndə ndərəm ndə nza gha. A gha nay, sa pəra'wəra gha dəvəy, gwanata zlatanəe gənee va niy nza va gha.

³³ Sana kiy, a gha niy təbəə mənti zhəhwər ta ntsa nza ghwəy tsa li kwa zərə kwətiŋ na, njasa məntəŋee va kwərakwə” kə kaa ngəci.

³⁴ Dza na tərəŋw ghəci bəti nəfəə dzəkən ntsa va, tə mbərkə kwəma mənti na va. Mba'a kəsaghwa kwa fərshina, nza ghəci nza kwa kwərakwə, pa' fəca vici dza naa wanamti na ci va gəna gwanata» kə Yesəw.

³⁵ Zhini ma kə Yesəw dība ki na: «Favə tə ghwəy! Kala dza pə ghwəy pəli mbəzli mbə nəfə tsa ghwəy lə nəfə kwətiŋ, ghəshi kə məntəŋwəy kwəma jikir nay, ava war tsəgha dza Dirə tsa mə ghwəməə mənīŋwəy kwərakwə ki, njasa mənti ndə gəna tsa va va kaa ndə ghəra sləni tsa ci va» kə.

19

Yesəw bəniyə kwəmaa dzəkən təhəva tsa kar

*zal læ mali ci**(Mk 10:1-12)*

¹ Ma sa kədamti Yesəw bəni shi va kaa mbəzli ki na, dza na mba'a bərvay tə hidi ka Galile, ka dzay dzəti hidi ka Zhəwde, pəri na pəriba bəla həl Zhərdenj.

² Mba'a mbəzli dən nəwvə. Dza na mba'a mbalamtishi gwanashi va zəleghwer shi.

³ Dzəghwa *ka Farisahi, mba'a ghəshi səkəshiy dzəvəgha Yesəw ta dəw kwəma və, ta nighə kwəma ci, ma kə ghəshi ngəci na: «Banavə kwal *kwəma pəhəti *Məyizə kaa ndə ta tihə mali ci, ghənzə kə mananati kwəma ya namaba na?» kə ghəshi.

⁴ Ma kə Yesəw na: «Njaa na kwəma gəzəkə məndi mbə zliyaa dzəkən kwəma vaa, səkə ghwəy jangəhwə sa? Ma kəy: “Kwa tanj tanjəy, nga' ngati Hyala zal ghəshi læ mali” kə.

⁵ Dzəghwa, a kə diba na: “Ava va tsəgha dza zal bərvay vəgha kar dəy læ mbəghəy, nza ghəshi dzaa jakəshi læ mali ci. Ma nza ghəshi bakanashi mənishi ka vəgha kwətinj” kə.

⁶ Mba'a kə tsəgha kiy, mbəzli bakə na ghəshi ghwəla kiw, vəgha kwətinj na sa shi. Ghənzə tsəgha kiy, əntaa ndə ngəri təhəvəri shi jakəti Hyala ma» kə Yesəw.

⁷ Ma sa favə ka Farisahi tsəgha, ma kə ghəshi na: «Yanj, ya sa nzana tsəghay, tawa nə Məyizə, mba'a kə ndəə dfi tihə mali ciy, a kwal va ndə, tsaslanavə ma ndə zliya kaa ngəta ta dəvə nzə, kə shiki?» kə ghəshi.

⁸ Ma kə Yesəw na: «Wa ma kwəma bəŋwəy Məyizə kwal ti ta tihə mi'i ghwəy ghwəy lə zliyay, sa nzana caslakə ghen tsa ghwəy, kala zləba dī fəti ghwəy ta nəw kwəmaa gəzəkəvata na. Ma ghala kwatanatay, niy nza gəla nava kwəma tiba tepəw.

⁹ Na nee nee e gəzanwəyəy: War mba'a kə ndə təhamti mali ci, kala mənti ghwərghwər ghenzə, dza mba'a bəvə nahwəti maliy, a ntsa va mənti ghwərghwər» kə Yesəw.

¹⁰ Ma sa favə mbəzli ta səfa ci kwəma va tsəgha, ma kə ghəshi na: «Əy, ma ghenzə tsəgha, war tsəgha kə kwəma kən nzəy tsa kar zal lə mali na, wəzəba maw ma məndiy bəva na» kə ghəshi.

¹¹ Ma kə Yesəw na: «Ma gəla nana kwəmay, mbəzli gwa'a dza naa mbay favəw. War mbəzli ghwənanamtishi Hyala məhərli shi, na shiy dzaa mbay favə.

¹² Ta na nava e gəzanwəyəy, shiy ghəngghən ghəngghən na shiy makə zhər va bə mi'i. Nihwəti zhərəy, ghala yakəshi məndi na məti məti kwala shi, va tsəgha bə ma ghəshi mi'i. Nihwəti na, va sa nzana mba'a məndi tsa'wamtishi, nihwəti ba na, kala dī bəva ghəshi, sa dī ghəshi ghəra sləni kaa Hyala lə nəfə tsa shi kwətiŋ, nza Hyala sləkə mbəzli tikə tə hidī. Ma ntsaa dī zləbavə kwəma vay, nza ghəci zləba» kə Yesəw.

*Yesəw lə ndərazhi jəw jəw ni
(Mk 10:13-16; Lk 18:15-17)*

¹³ Dzəghwa nihwəti mbəzli mba'a ghəshi banakə ndərazhi kaa Yesəw, a ghəci fakən dividivi ci kən shi, ta cə'wə Hyala ti shi, dza *mbəzli ta səda Yesəw, ka makə mbəzli va.

¹⁴ Ma kə Yesəw sa nashi na ghəshiy makəshi na: «Ka makəshi ghwəy ma, zlashim ndərazhi jəw jəw ni va, a ghəshi sar dzəvəghee. Sa nzanay, gəla mbəzli nja ghəshi na shi sləkə Hyala» kə.

¹⁵ Dza na mba'a fanakənshi dividivi ci, ta təfanshi miy. Ləy hwəm ki na mba'a barvay tə tsava pi, ka dzay.

*Kwəmaa dzəkən ndə shiy tsa tərəjw tsa
(Mk 10:17-31; Lk 18:18-30)*

¹⁶ Ma tə nahwəti vici na, ndəs tsahwəti ndə səəkəy dzəvəgha Yesəw. A kə ngəci na: «A Metər, wa shi dzee mən̄ti wəzə ni kee kwəməvə piy tsaa kədi ma tay?» kə.

¹⁷ Ma kə Yesəw ngəci na: «A nava dəw gha kwəma wəzə na, ta mən̄i vəya? Ma ntsa wəzə tsay war Hyala na kwətita. Mba'a pə ghaa di kwəməvə piy tsaa kədi may, nəw pə ghaa nəw kwəma gəzəkə *kwəma pəhəti Hyala» kə Yesəw.

¹⁸ Ma kə ntsa va kaa Yesəw na: «Gəla nama hwəlfə kwəma pəhəti Hyala kee nəw kia?» kə. Ma kə Yesəw ngəci na: «Saa ni vay, ka pəəsli ndə gha ma, ka pəla mali ndə gha ma, ka ghəli gha ma, ka təbə dzərvə ghaa dzəkən ndə ma,

¹⁹ ə pə ghaa ha'wə tə kar dən̄a lə mən̄a, ka di nihwəti mbəzli gwanashi njasa di gha va ghən tsa gha kwərakwə, kə» kə Yesəw.

20 Ma sa favə mægəla ndə shiy tsa va kwəma va, ma kə na: «A Metər shi bəlakə gha niy, gwanashi nəwamtishee. Nana kiy wa shi kee zhiniy məni diba kia?» kə.

21 «Mba'a pə ghaa dī mənija ka ntsaa kərkamti kwəmay, mbala pamti səkəm tə shi va gha, a gha tahanavəshi gəna va kaa ka ndərma, nza gha səkə ta nəwra. Ma ghalaba kiy, ta kwəmavə shiy gwəramti dza gha mə ghwəmə» kə Yesəw ngəci.

22 War sa favə ntsa va kwəma gəzəkə Yesəw va tsəgha na, ka zhanci nəfə tsa ci tərəŋw. Dza na ka dzay lə nəfə lə nəfə, sa nzana ndə shiy tsa tərəŋw tsa ghəci.

23 Dzəghwa ma kə Yesəw kaa mbəzli ta səfa ci ki na: «E gəzaŋwəy ya, ta na navay, tsəgha na, ngahə na va ndə shiy ta tsəhə ghəci tə pətsa sləkə Hyala.

24 Vanta nahwəti kwəma gəzaŋwəyee diba: Bəlaŋba ngaləwba dza naa dzəvərta kwa kwal batal cisli shiy, kən dzəti pətsa sləkə Hyala va ndə shiy» kə.

25 Ma sa favə mbəzli ta səfa ci nava kwəma na, mba'a səvəri məhərli shi. Tapə ghəshi dzəmbəshi mbə dəfəw kwa jipə shi, a kə ghəshi na: «Əy war tsəgha kə kiy, wa ntsaa dza vaa mbəliy kia?» kə ghəshi.

26 Dzəghwa Yesəw naci, tsa' nighətishi. A kə kaa ngəshi na: «Kwəma vay, ka mbay mbəzliy məntiw, ma na Hyala nanzə kiy, aa mənti. Sa

nzanay, shiy tibiaa tañanati bərçi kaa Hyalaw» kə.

²⁷ A kə Piyer ngəci na: «A Ndə sləkəpə, ghəy sana kiy, avanay gwa'a gwa'a zlashi ghəy shi ghəy mba'a ghəy nəwvəŋa. Ya sa nzana tsəgha kiy, zhəmə njaa na dza ghəy kwəməvə na ghəy kia?» kə.

²⁸ Ma kə Yesəw ngəshi na: «Ə gəzaŋwəy ya, ta na navay, tsəgha na, fəca vici dza Hyalaa mənti yəwən hidiy, ta nzəy dzee, yən Zəghwə yakə ndə ngəri kwa gəzli mazə difədibə na. Ma fəca vay, ghwəy ghwəy mbəzli mən lə bakə ni ni nəwvəra na, ta nzəy dza ghwəy dza kwərakwə kwa gəzli gəzli mezhizhə mən lə bakə. Nza ghwəy sla ngwəvəə dzəkən mbəzli mbə takəhi mən lə bakə ni va mbə hwəlfə ka *Izərayel.

²⁹ E gəzaŋwəyəy, ya wa ntsaa zlay ghi tsa ci, ya ngwarməhiyəy zhər lə ghyehi gwa'a, ya kar dəy lə mbəghəy, ya ndərazhi yakə na, mba'a veher ci gwa'a, war ta ghəradə sləniy, kwa kwəma jəw na ta kwəməvə shi ci va dza na tsəgha, gar bələkwə səda. Zhini mba'a dzaa kwəməvə piy tsa kədi ma difa.

³⁰ Mbəzli dən mbə ka 'wa kwəma kaa mbəzli sanay, ka mbəzli ləy hwəm dza ghəshiy zhəghəshi. Ma ni ləy hwəm mbəzli sana na, mba'a ghəshi zhəghəshi ka mbəzliy 'wa kwəma kaa mbəzli» kə Yesəw.

20

Bəli fir lə kwəma mbəzli ka sləni harvə ndə ta

19:28 19:28 25:31; Lk 22:30; 1Kwər 6:2; ShiZhy 3:21 19:29
19:29 10:37 19:30 19:30 20:16; Mk 10:31; Lk 13:30

ghøra sløni mbø za ci

¹ Dzøghwa ma kə Yesəw ƒa na: «Avee dzaa gəzanwəy shi yəməva sləkə tsa sləkə Hyala mbəzli li shi» kə. Ma kə na: «Yəmyəm na lə kwəma tsahwəti ndə za niy madiy na mekəshi mekəshi, ta pala ka sløni ta ghəranci sløni mbø za ci.

² Dza na mba'a kwəmavə mbəzli. Ma sa kwəmavəshi na na, “Mbəl mbəl dza ghaa wanəy mbø vøghwə, njasa ka məndi vaa wa ndimndim kaa ka sløni” kə mbəzli va ngəci, “tsəgha na, e zləbavə wanwəy tsəgha” kə kaa nghəshi. Sa sləkamti ghəshi na, dza na mba'a pəmashiy dzəmbə za ci ta ghøra sløni ghəshi ki.

³ Zhini ndə za tsa va ƒa, mba'a zhəkəvəriy ta pala nihwəti mbəzli ge'i lə tsahi məslidə. Ma dza na na, nihwəti mbəzli garə garə dzar tə ləwma gəmshi, kala shi məni ghəshi tifa.

⁴ Ma sa nashi na, a kə kaa ngəshi na: “A mbəzli ni, ndim dzamməm, a ghwəy dzaa ghəradə sløni mbø zee kwərakwə. E taa wavəjwəy zhəmə ghwəy njasa dza naa təbə” kə.

⁵ Tsəgha na, kə mbəzli va, ka madī tsəgha ta ghəranci sløni ci va. Zhini na difa, mba'a zhəkəvəriy ge'i ge'i vici kwa ghən. Səvəri na na, mba'a kəsashi nihwəti mbəzli gəm shi difa. Dza na mba'a zhiniy pəmashiy dzəmbə za ci va. Zhini na difa, mba'a zhəkəvəriy ge'i ge'i lə tsahi mahkan, mba'a zhiniy kəsashi nihwəti mbəzli ƒa, mba'a pəmashiy dzəmbə za ci va.

⁶ Zhøghwa na difa ki, mba'a zhəkəvəriy ge'i lə tsahi cifə. Dza na mba'a kəsashi nihwəti mbəzli garə garə tə ləwma difa, war gəmshi kala shi

məni ghəshi tifa. Ma sa nashi na na, dza na tapə ta dəw kwəma və shi, ma kə na: “Wa navam, vəghwə ghwəy tikə gəmɲwəy kala sləni ghəra ghwəy tifa shəka?” kə ngəshi.

⁷ Ma kə mbəzli va na: “Waa ndə tibiaa dəwhwəɲəy ta sləniw, va tsəgha vəghwə ghəy tifa tsəgha” kə ghəshi. Ma kə ndə za tsa va na: “Ndim dzamməm a ghwəy dzaa ghərafa sləni mbə zee” kə. Mba'a mbəzli va nəwvə ta ghəraci sləni ci va.

⁸ Dzəghwa vici ki mba'a pəkwəta. Sa pəkwəta vici na, dza ndə za tsa va, da' harvə ntsaa ghəraci sləni kəghi tsa ci. A kə kaa ngəci na: “Harkə mbəzliy ghəra sləni va, a gha wanshi gəna tə sləni shi. Kaa mbəzliy kəray vaa dza ta sləni pə gha taa gha wa shiy, nza gha kəray tə niy 'wa vaa ghəra sləni va” kə.

⁹ Dzəghwa ka sləni va mba'a ghəshi basəshi ki. Tapə məndi mbə wanshi gəna shi. Dza niy kəray va mbəzliy dza ta sləni ge'i ge'i lə tsahi cifə, təhwə ghəshi səkəshi, mba'a məndi wanatishi gəna shi. Ya wa ndə mbə shi na, mbəl mbəl məndi wanavə.

¹⁰ Dzəghwa niy 'wa vaa dza ta sləni mbəzli ghala mekəshi, ndəs ghəshi səkəshi. Ma kə ghən tsa shi na: “Daɲ dza ghəy kwəmavə shiy ka taɲəti mbəzli ni ghəy niy vəghwə mbə sləni basa” kə. Ma dzəghwa məndi na, mbəl mbəl məndi wanavəshi kwərakwə.

¹¹ Ma sa bəvə ghəshi gəna va mba'a ghəshi nata na, tapə ghəshi ta ngwəzliməə dzəkən ndə za tsa va,

12 a kə ghəshi na: “Shi ka wa na gəla ni məntəŋəy gha ni shiy shəkəa ntsa ghəy dikə tsa? Mbəzli niy, ghəshi kəray naa səəkə ta sləni, war ler kwətɪŋshi ghərahwə ghəshi sləni gwa'a tsəgha. Na na ghəy kiy, ghala mekəshi 'wati ghəy sləni, vəghwamti ghəy mbə vici vici vici, war ə viciy ndindinəy, kwəp kwəp ghəy dalantəvanəy. Njaa njaa ka gha wanəy gəna yəmyəm li shi kia?” kə ghəshi.

13 Dzəghwa ma kə ndə za tsa va kaa zləbanci kaa tsahwəti ndə mbə shi kwətɪŋ na: “A madiga, a madiga, na na yay, ngədītəŋa yaw. Niy 'wa ghaa ghəradfa sləniy, a ghwəm niy sləkamti kwəma, mba'a gha niy zləbavə yən bəŋa mbəl tə vəghwə tsa gha mbə sləni.

14 Njanaa niy sləkati ghwəm tsəghay, ə pə ghaa bə zhəmə gha, a gha dzaa jighi. Wa yən dī na wanavə shiy tsəgha kaa ntsaa kəray vaa səəkə ta sləni yəmyəm lə gha.

15 Ə nzana kala kwal vəya ta mənī shi dəe lə gənee ki shəkəna? Naa ə ghəraŋa hərəhə sa mənēe wəzə hwər na pən?” kə» kə Yesəw.

16 Zhəghwa, ma kə Yesəw ki na: «Ava war tsəgha dza naa nza kwərakwə ki, ni ləy hwəm shi ni mbəzliy, ka mbəzli tə kwəma dza ghəshiy zhəghəshi. Ma ni tə kwəma mbəzli na, ka mbəzli ləy hwəm ghəshi taa zhəghəshi» kə Yesəw.

Yesəw zhiniy gəzə kwəmaa dzəkən məti ci, lə dzəkən zhakati tsa ci mbə məti kwa mahkana səda

(Mk 10:32-34; Lk 18:31-34)

17 Dzəghwa Yesəw mba'a kafəy ka dzay dzəmbə məlmə Zherəwzalem. Ma ghəci mbə kwal na, dza na mba'a harvə mbəzli ta səfa ci va mən lə bakə ni ja' ja' vəgha bəla. Kə ka gəzanshi kwəma, ghəci mbə dza li shi, a kə na:

18 «Favə tə ghwəy, e gəzanwəy kwəma: Avanammə mbə kwal sana ta dzəmə məlmə Zherəwzaleməy, mbəba dza mbəzli ta fambəra, yən yən Zəghwə yakə ndə ngəriy dzəmbə dəvə mbəzli dikə dikə ni mbə *ka ta Hyala, ghəshi lə *mbəzliy bənipə kwəma pəhəti Hyala. Ka ghəshi dza na mba'a ghəshi basakəndə ngwəvəwə pəəslira.

19 Mba'a ghəshi dzaa fambəra mbə dəvə *mbəzliy kamaa ka Zhəwifə. Ka ghəshi dza na, ka tsəərəfə, ka də'wəra lə kwərpə. Ma ləy hwəm ki na, ka ghəshi dza danwə danwavəghara vəgha tsəm, mba'ee dzaa mətira. Ma sa kee mətiray, ta zhakatira dzee dza mbə mətī tə kwa mahkana vici» kə.

*Yesəw ghəshi lə mbəghəshi kar Zhakə lə Zhanj
(Mk 10:35-45)*

20 Dza mali Zhebēde kət kətikəvataa dzəvəgha Yesəw ghəshi lə ndərazhi nžə, kar Zhakə lə Zhanj. Dza na tsəfəkwə tsəfəkwəta kwa kwəma Yesəw, ta cə'wə kwəma və.

21 Ma kə Yesəw ngəta na: «A shi dī gha vəya?» kə. Ma kə mali va na: «Ghala vəghwə tsa dza ghaa nza mbə sləkə mbəzliy, nza gha bəvə ndərazhee ni, ta nžəy vəgha gha, mba'a tsahwəti

tə kwa bəzəmə gha, mba'a tsahwəti tə kwa zlefi gha. Ghənzə na kwəma dəe ghaa zləbavə» kə.

²² Ma kə Yesəw ngəshi na: «Ma ghwəyəy, sənashi shi dəw ghwəy ni ghwəyəw. A pənəy, ka dza ghwəy mbay sə'wati ngəra'wə tsa dzee tsa ta sa na?» kə. «Ta mbay dza ghəy sə'wati» kə ghəshi.

²³ Ma kə Yesəw na: «Yaŋ, tsəghaa nava nanzə katan. Ta sa ngəra'wə tsa dzee va ta sa dza ghwəy kwərakwə. Ə na na nzana kiy, yən dza naa bərkə na, tsatsa ndə dza naa nza tə kwa bəzəmee, tsatsa tə kwa zlebee pənəw. War mbəzli gwəmanatishi Dirə va pətsa va kaa ngəshiy, ghəshi dza naa nzəy ti» kə.

²⁴ Ma sa favə niy tərmbə va mən ni *mbəzli ta səfa Yesəw kwəma va na, gha ghəshi ghati bə nəfəə dzəkən kar Zhakə ghəshi lə Zhaŋ.

²⁵ Dzəghwa Yesəw ki mba'a basayshi gwanashi. Ma kə ngəshi na: «A mbəzlee, a ghwəy sənay, mezhizhə tə hidiy, lə gwəlan sləkə ghəshi mbəzli. Mbəzli dikə dikə ni kən shi kwərakwə bə na, ka mənəi kwəma lə bərciy dzəkən shi.

²⁶ Ghwəy ta na tsa ghwəy ghən na ghwəy kiy, əntaa ghwəy dzaa kəli ghən tsa ghwəy nja mbəzli va ma. [Ə gəzanwəy ya, mba'a kə ndəə dī mənəiy ka ntsa dikə tsa mbə ghwəyəy, ə kə zhəghəti ghən tsa ci ka ndə ghəranwəy sləni tsa mbə ghwəy].

²⁷ Mba'a kə ndəə dī mənəiy ka ntsaa 'wa

kwəma ngəŋwəyəy, ə kə zhəghəti ghən tsa ci ka mava tsa mbə ghwəy.

²⁸ Ava tsəgha nzee, yən Zəghwə yakə ndə ngəri sana. Sa səkəree na, nza mbəzli ghərad'a sləni səkə yaw. Ta ghəranshi sləni kaa mbəzli səkəree. Kee dza na, mba'ee zlay piy tsee, ka mətira, ta mbəərə mbəzli dāŋ, nza ghəshi kwəmavə piy tsaa kəfi ma» kə Yesəw.

*Yesəw lə ghwələfesli bakə
(Mk 10:46-52; Lk 18:35-43)*

²⁹ Dzəghwa kar Yesəw lə *mbəzli ta səda ci, mba'a ghəshi madishi ta səvərishi mbə məlmə Zherikwə. Ma ghəshi mbə səvəri na, dza mbəzli dāŋ ka nəw Yesəw.

³⁰ Ghalaba na, mba'a nihwəti ghwələfesli niy nza tifa bakə, mənəy vəgha kwal. Dzəghwa mba'a ghəshi favə gaka. Ma sa favə ghəshi gaka na, dza ghəshi ka dəw kwəmaa mənta. Ma kə məndi ngəshi na: «Wa Yesəw na saa dzar» kə məndi. Dza ghəshi tsəgha ki, ka zlapanci kwəma, a kə ghəshi na: «A Ndə sləkəpə, Jijiy mazə *Davitə, mənti zhəhwər tə ghəy» kə ghəshi.

³¹ Dzəghwa mbəzliy basəshi va, ka nabəshi, a kə ghəshi na: «A ghwələfesli ni, kalayəm miy tsa ghwəy va» kə ghəshi. Zhəghwa ghwələfesli nashi ki, mətəhə ghəshi zhiniy mətəhata zlapə

20:28 20:28 Ezay 53:12; 1Kwər 6:20; 7:23; Gal 1:4; 1Tim 2:5-6; 1Pi 1:18-19 **20:29 20:29-34** 9:27-30 **20:30 20:30-31** 1:1; 9:27; 12:23; 15:22; 21:9, 15; 22:41-46; Mk 10:47-48; 11:10; Lk 1:32, 69; 2:11; 18:38-39; Zhŋ 7:42

kwəma: «A Ndə sləkəpə, Jijiy mazə Davitə, mənti zhəhwər tə ghəy na gha» kə ghəshi.

³² 'Wakəvə Yesəw tsəgha gar garəy, dza na da' harashi, mba'a ghəshi səkəshi. Sa səkəshi ghəshi, ma kə Yesəw ngəshi na: «A shi dī ghwəy yən məntəjwəya?» kə.

³³ Ma kə ghwələfesli na: «A Ndə sləkəpə, war mərshi ma ghaa dīwenəmtəjəy mətəhi ghəy, nza ghəy nay pi, na sa dī ghəy» kə ghəshi.

³⁴ Dza Yesəw mba'a mərshi li shi, kə dapə dapə dadapashi mətəhi shi. Dzəghwa nza'jəw mətəhi zhər bakə ni va dīwenəshi tsəgha, ka mbə ghəshiy nay pi ki. Dza ghəshi ka nəw Yesəw.

21

Yesəw mbə dzəmbə məlmə Zherəwzalem
(*Mk 11:1-11; Lk 19:28-40; Zhj 12:12-19*)

¹ Ma kar Yesəw lə mbəzli ta səda ci ndəkwə ndəkwə lə məlmə Zherəwzalem na, mba'a ghəshi tsəhəshi ndəkwə lə nahwəti məlmə, Betəfazhe slən tsa nzə. Ndəkwə ghənzə vəgha kəlan tsa har məndiy kəlan *'Wəlivə. Dza Yesəw mba'a ghwənashi mbəzli bakə mbə mbəzli ta səda ci.

² A kə ngəshi na: «Mbalam dzəmbə məlmə tarba va kwa kwəma ghwəy. Sa ka ghwəy tsəhəjwəy mbəy, ta kəsata kwantəmca dza ghwəy dza pəhəpəhə tə zə'wə, ghəshi lə zəghwə nzə. Sa ghwəy dzay, nza ghwəy pəlikəvərashi.

³ Mba'a kə ndəə dəw va ghwəy: “Tawa pəlishi ghwəya?” kəy, “waa Ndə sləkəpə dəwshi na” pə ghwəy dzaa ni. Nza'jəw dza naa zlatavəjwəyshi» kə.

⁴ Ma mənishi shi va tsəghay, war ta mbə kwəmaa niy gəzəkə ndə Hyala va mbəradzə dzəghwata kwa. Ma kə niy niy:

⁵ Gəzanshim kaa mbəzli mbə məlmə *Shiyanw:
Ava Mazə tsa ghwəy səəkə,
jəwə zhəghəti ghən tsa ci, d'alle mə kwantəmca,
ma dī naa gəzəy, zəghwə kwantəmca,
kə niy ni.

⁶ Ma sa gəzanakə Yesəw kwəma va kaa mbəzli ta səd'a ci va ki na, mba'a ghəshi dzashi. Mba'a ghəshi dzaa mənti war njasa gəzanakəshi na va.

⁷ Mba'a ghəshi pəlanakəvə kwantəmca va lə zəghwə nzə va. Sa pəlikəshi ghəshi na, dza ghəshi pəli' pəli' ghəshi palati kwəbənər kən ghən shi tə hwəm kwantəmcici va. Dzəghwa Yesəw mba'a dzəməə nzəyəy ti shi.

⁸ Mba'a mbəzli niy nza tifa tərən̄w. Dzəghwa ghəshi, pəli' pəli' ghəshi pə pələnəy kwəbənər shi kwa kwal. Ka bəbəli kəslifi nihwəti, ka sləkashiy dzəghwa kwal, a ghəci dza ti shi. Ta fal, nja mazə tsa dikə tsa mənti mbəzli va shi va tsəgha.

⁹ Dzəghwa mbəzli mbə nəw Yesəw va lə niy 'wa kwal ngəci gwanashi, tapə ghəshi dzəmbəshi mbə ngwəmə lala, a kə ghəshi na:

«'Wəsa kaa Hyala,
ntsa dikə tsa na jijiy mazə *Davitə.
Təfanati miy tsa nzə Hyalaa sləkəpə
kaa ntsaa səəkəy tsa mbə slən tsa nzə.

'Wəsa kaa Hyala dikə na mə ghwəmə» kə ghəshi.

10 Ma Yesəw mbə dzəmbə məlmə Zherəwzaleməy, pəlan pəlan pəlan niy səvərishi mbəzli dzəti ngwəla. Dza ghəshi ka gəgəzə kwemer, a kə ghəshi na: «Wa slən tsa tsatsa ndə kia?» kə ghəshi.

11 Ma kə məndi ngəshi na: «Waa *ndə gəzə kwəma Hyala tsa har məndi vaa Yesəw na. Səəkə mbə məlmə Nazaretə, tə hidi ka Galile səəkə na» kə məndi.

*Kwəma Yesəw lə mbəzliy dəl shiy mbə *ciki Hyala*

(Mk 11:15-19; Lk 19:45-48; Zhḡ 2:13-22)

12 Dza Yesəw ka dzay dzəmbə ciki Hyala. Dzəmbə na na, mba'a kəsashi ka dəl shiy, lə ka pa shiy mbəba. Dza na cəke' tihəkəvərishiy dzəti ngwəla, kə dzəpə dzəpə dzədzəpamti tebelerhi mbəzliy mbəərə gəna, mba'a gəzli gəzli nzəy mbəzliy dəl kwəkwer palayhi gwa'a gwa'a.

13 Ma kə kaa ngəshi na: «Ma kə məndi mbə Zliya Hyalay: “Ciki tseyey, ciki tsa dza mbəzliy cə'wəra mbə na” kə məndi. Ma dza ghwəy na ghwəy ki na, mba'a ghwəy zhəghəti ka ləgwə ka ka ghəliy nzəy mbə» kə.

14 Dzəghwa ghwələfesli lə vədəvəder mba'a ghəshi kətəghəvashiy dzəvəgha Yesəw mbə ciki Hyala. Dza na mba'a mbalamtishi.

15 Ma sa nata mbəzli dikə dikə ni mbə *ka ta Hyala lə *ka bənipə kwəma pəhəti Hyala kwəma mənti Yesəw va madaŋa madaŋa na na, mba'a nəfə tsa shi satiy. Dzəghwa ndərazhi ka gəzə kwəma mbəba zlanzlan diba, ma kə ghəshi na: «Jijiy mazə *Davitə na ntsa dikə tsa, jijiy mazə Davitə na ntsa dikə tsa» kə ghəshi. Mba'a nəfə tsa mbəzli va zhiniy satiy diba.

16 Ma kə ghəshi kaa Yesəw ki na: «Ca ki, favə gəla shi pə'wə ghəshi va gha tsəna?» kə ghəshi. Ma kə Yesəw ngəshi na: «Yə, gwa'a gwa'a favəshee. Ə səəkə ma ghwəy jangəhwə kwəma gəzəkə Hyala va mbə zliya nzə shəkəna? Ma kəy: “Ma ghay, gwa'a gwa'a bananavəshi gha fal slən tsa gha kaa ndərazhi, lə kaa vorenje'werta gwa'a” kə» kə Yesəw.

17 Sa gəzamti na kwəma va na, dza na mba'a zlashi, ka səvəriy mbə ciki tsa va. Səvəri tsa səvəri na na, mba'a barvay mbə məlmə Zherəwzalem, ka dzay dzəmbə məlmə Betani, hi na mbəba.

*Yesəw lə dəŋw bəzakə
(Mk 11:12-14, 20-24)*

18 Ma way pi tə mekəshi na, mba'a Yesəw madiy ta zhəghəvaa zhəmbə məlmə Zherəwzalem. Ma ghəci mbə kwal na, ka ghəranci ma.

19 Dza na mba'a nay dəŋw bəzakə. Sa nay na na, kə ka kətivaa dzəvəgha, ta ngəli ya ti, ta zəmə. Tsəhə na na, kwataka kəslifi ghəci kəsashi gwa'a tsəgha, kala ya fə məba. Sa nata

na tsəgha, ma kə kaa fə va na: «Gha na na ghay fə nay, gwa'a na na gha kwəma, ka zhini ghaa yahwə ya ghwəla ka gha nzaw!» kə. War sa gəzəkə na tsəgha na, hyan dənɔw bəzakə tsa va ghwəliy.

²⁰ Ma sa nata *mbəzli ta səfa Yesəw nava kwəma na, ka mananshi madanə ghənzə. Ma kə ghəshi na: «njaa na nana kwəma tsətsə, ghwəliy dənɔw bəzakə tsa war nza'jəw tsəghaa?» kə ghəshi.

²¹ Ma kə Yesəw ngəshi na: «Ə gəzanwəy ya, ta na navay, tsəgha na, war mba'a pə ghwəy banavə nəfə tsa ghwəy kaa Hyala, kala mənti ghən tsa ghwəy ghwəy bakə bakəy, a ghwəy dzaa mbay mənti njasa məntee tsa lə fə na. Ya pa' ka tanəti na məntee nay, ta mbay dza ghwəy. Ta mbay dza ghwəy gəzə ya kaa dəlagwa: “Barvanə tə pətsa va mbalaa dzəghwa kwəfa!” pə ghwəy, ka ghwəy nighə na, dəlagwa va mənti war tsəgha.

²² War banavə ma ghwəy nefer ghwəy kaa Hyalay, ya wa shi cə'wə ghwəy na, ta kwəməvəshi dza ghwəy gwa'a» kə Yesəw.

Səəkə kwəma səəkə bərɔi ghəra Yesəw va sləni li shia?

(Mk 11:27-33; Lk 20:1-8)

²³ Dzəghwa Yesəw ka dzay dzəmbə *ciki Hyala. Sa dzəmbəy na na, dza na ka bananshi shiy kaa mbəzli. Dzəghwa mbəzli dikə dikə ni mbə *ka ta Hyala, lə mətikwəkwər *ka Zhəwifə, kət ghəshi kətəghəvəshiy dzəvəgha. Dza ghəshi ka dəw

kwøma vø, ma kø ghøshi kaa ngøci na: «A Metø, gøzanøy, kwøma søøkø ni gha ni børci ghøra gha sløni gha na li shi tay? Wa ntsaa ndaᅇa kwal ta ghøra gøla sløni naa?» kø ghøshi.

²⁴ Ma kø Yesøw ngøshi na: «Yøn kwørakwø, ta døw kwøma dzee va ghwøy kwøtiᅇ. Mba'a pø ghwøy zløbakøra kwømee vay, ma nzee gøzanwøy søøkø tø pøtsa søøkø børci ghøree va slønee na li shi.

²⁵ A nø ya kwørakwø kiy: Wa ntsaa ghwønay Zhaᅇ ta mønipø *batema? Hyala shøkønaa, naa mbøzli?» kø.

Ma sa gøzøkø Yesøw tsøgha na, dzøghwa ghøshi ka sløka kwøma kwa jipø shi, ma kø ghøshi na: «Njaa dza ghwømmøø ni kaa nana kwøma sana kia? Mba'a pø ghwømmøø ni: “Hyala ghwønay na Zhaᅇ” pø ghwømmø, “ya sa nzana Hyala ghwønay na, tawa niy zløba ma ghwøy kwøma ci shiki?” dza naa ni ngømmø.

²⁶ Mba'a pø ghwømmøø ni: “Mbøzli ghwønay na” pø ghwømmøø diᅇa na, a hazløni ghwømmøø va ni gwa'a ni mbøzli. Sa nzanay, mbøzli gwanashi sønay na, Zhaᅇ ka *ndø gøzø kwøma Hyala» kø ghøshi.

²⁷ Ma kø ghøshi kaa zløbanci ki na: «Sønay ntsaa ghwønay ghøyøw» kø ghøshi. Ma kø Yesøw ki na: «Ghønzø tsøghay, yøn kwørakwø na, ka gøzanwøyee nda kwøma søøkø børci ghøree ni sløni li shiw» kø.

Bøli fir læ kwøma ndørazhi ndø bakø

²⁸ Dza Yesəw ka nəw lə gəzə kwəma ci naci ki, ma kə na: «Avee taa bəlikənwəy fir, nza ghwəy təkəə dzəkən: A tsahwəti ndə tiba, bakə ndərazhi və. Ma kə kaa tsa dikə tsa zəghwə ci na: “A zəghwee, dzəmti dza gha ta za ndatsə” kə.

²⁹ Ma kə zəghwə va na: “A di, ka tsəhəree kwamtiw” kə. Zhini na ləy hwəm mba'a zhəghanti zəzə kwəma, pəlhəm madfiy, mba'a dzay dzəmti va, ta za.

³⁰ Dzəghwa didi tsa va mba'a dzaa gəzanci kaa tsa jəw tsa zəghwə ci, war njasa gəzanakə na va kaa tsa dikə tsa va. Ma kə tsava na: “Wa yikwa, tsəgha na, ta dza dzee di” kə. Dzəghwa na dighevə nzəyəy, kala dza.

³¹ Sana sənzenva yən kəə dəw va ghwəyəy, mbə ndərazhi bakə ni va na, tsama zəghwə na tsaa ghəranati sləni dī dəshia?» kə Yesəw. «Tsa kwa taŋa va kia» kə ghəshi. Ma kə Yesəw ki na: «Ghəci na katan. Ə gəzanwəy ya ki, ta na navay, tsəgha na: Pərbə ka *dəwan, lə mi'i mbə ghi ka ghwərghwər nashi ghwəy va dza naa tsəhəshi mbə mbəzli sləkə Hyala kən ghwəy.

³² Sa wanay: Ndəs niy səəkəy Zhaŋ tsaa mənipə *batem ta cinwəy kwal Hyala, dzəghwa ghwəy na, kala dī ghwəy zləbə na ci va kwəma. Ma ka dəwan, ghəshi lə mi'i mbə ghi ka ghwərghwər va nashi ki na, mba'a ghəshi zləbavə, ka nəw kwəma ci va. Ya tsəgha niy nashi ghwəy mbəzli va zləbavə, mba'a ghəshi tsati titihwə tsa shi kwa kwəma Hyala na, kalaa

niy di zhəghanti nefer ghwəy ghwəy na na ghwəy, ta zləba kwəma ci va» kə.

*Bəli fir lə kwəma ka sləni ka ndərəm
(Mk 12:1-12; Lk 20:9-19)*

³³ Zhini ma kə diba na: «Fam tsahwəti fir diba, a tsahwəti ndə ghi niy nza tibay, dza na ngwəbə ngwəbə ngwəbati fəhiy zəmə tə vəh tsa ci. Dza na dəzlətsəbə hayshi. Kə kaa kə'wə kwəba la' lati, ta bəsə məəli ya fəhi va kwa. Dza na mba'a ngati pi madzək tsa dza məndiy nzyə ta ndəghwə fəhi va mə. Dza na ki, mba'a pəlavə mbəzli ta ndəghwə tsa va, mba'a zlata mbə dəvə shi, mba'a dzay ta wə.

³⁴ Ma sa mənəy vəghwə tsaa ngəli ya fəhi ki na, dza ndə tsa tsa va, bəŋ ghwənashi mbəzli mbə ka sləni ci, ta dza ghəshi va mbəzliy ndəghwə tsa ci va, nza ghəshi banakə na ci bəla ya fə.

³⁵ Ma sa tsəhəshi mbəzli va na, dza mbəzliy ndəghwə tsa va nashi ki, mba'a ghəshi pəlishi ti shi, tasl ghəshi kəsəvə tsahwəti mbə shi, də'wə də'wə ghəshi də'wəti, mbəh ghəshi paslamti tsahwəti. Ma kwa mahkana ndə na, mba'a ghəshi pə'wəy lə hərəzli ka mbəri.

³⁶ Dza ndə tsa tsa va kaa nihwəti mbəzli dfaŋ tərəŋw, ka tanəti ni kwa taŋa va, mba'a ghwənəghəshi ngəshi diba. Zhəghwa war tsəgha mbəzli ka sləni kwa tsa va zhiniy sanamiy shi ngərə'wə kaa niva mbəzli diba, njasa niy sanamiy ghəshi va kaa ni kwa taŋa va mbəzli.

³⁷ Dza ndə tsa tsa va tə kwa kərnɪ, mba'a ghwənanaghəshi zəghwə ci də'wə ghən tsa ci. Ma kə mbə ghən ci na: “Sa ka ghəshi nay zəghwə yay, a ghəshi dzaa ha'wə ti” kə.

³⁸ Dza zəghwə va mba'a tsəhəy və shi ki. Ma kə mbəzliy ndəghwə tsa va kwa jipə shi, sa nay ghəshi zəghwə va na: “Yawaa, avanay ndə zəmə ghi səkəy də'wə ghən tsa ci ki. Dzammə ta kəsəvə, a ghwəmmə paslamti, nza ghwəmmə mbəərəhwə tsa ka sa ghwəmmə!” kə ghəshi.

³⁹ Dzəghwa ghəshi tasl, ghəshi dzaa kəsəti, ka mbahə səəmə kwa tsa vaa dzəti ngwəla. Sa mbahəkəmə ghəshi na, mba'a ghəshi pəəsliti» kə Yesəw.

⁴⁰ Ma sa kədamti Yesəw fir ki, ma kə kaa mbəzli va na: «Njaa dza ndə tsa tsa vaa mənɪ lə gəla mbəzliy ndəghwə tsa va tsəgha ni sa ka na səkəy?» kə.

⁴¹ Ma kə ghəshi ngəci na: «Sa ka na səkəyəy, rapə dza naa bakwamti ka ndərəm va, kala mənɪ ma zhəhwər ti shi ya jəw nzə. Ka na dza na mba'a fanambəshi tsa ci va mbə dəvə nihwəti ka ndəghwə tsaa dzaa mbay banavə na ci bəla shiy, mbə shi dza ghəshiy ngəliti, sa ka na dəwshi, ghala pətsa dza vəghwə tsaa ngəli fəhiy mənɪy» kə ghəshi.

⁴² Ma kə Yesəw ki na: «Səkə ghwəy jangəhwə kwəma gəzəkə Hyala va mbə zliya nzə sa? Ma kəy:

Ma hakwə tsaa niy ndəghamti ka ndəbə shiy vay

ghöci zhini naa zhëghöy ka hakwë tsaa gwëraa jihöti ciki.

Hjala kwa Slëkëpë tëravë na hakwë tsa vaa mënti

ka saa gwëra tsëgha nanzë ki.

Dzëghwa mbër ka kwëma madanja madanja na ghënzë mënta kwa mëtsë ghwëmmë, kë Zliya Hjala» kë Yesëw.

⁴³⁻⁴⁴ Ma kë Yesëw diba na: «Ntsaa dzaa bëti tërëë dzëti hakwë tsa vay, ta bëëlivërivay dza ntsa va. Ghëci kë tërakënvay kën ndë bë na, mba'a zlerëvëri ndë. Ava va tsëgha zhinëë gëzanwëy, ka dza ghwëy nza mbë mbëzli slëkë Hjala ghwëlaw, hwëlfë nihwëti mbëzli dza naa slëkë. Niva mbëzliy, ta dë fëti dza ghëshi ta kwëma nzë» kë Yesëw.

⁴⁵ Dzëghwa mbëzli dikë dikë ni mbë *ka ta Hjala ghëshi lë *ka Farisahi, pënjw ghëshi famti fir tsa bëli Yesëw va. Mba'a ghëshi fëti ghën: «Dzëkën ghëy bëli Yesëw fir tsa va» kë ghëshi.

⁴⁶ Tapë ghëshi mbë pëla kwal tsaa kësë Yesëw na, ka hazlëni ghëshi va nihwëti mbëzliy basëshi va. Sa nzana ka *ndë gëzë kwëma Hjala mbëzli va bëti Yesëw.

22

Bëli fir lë kwëma har mbëzli ta zëmë shiy mbë bë mali

(Lk 14:15-24)

¹ Dzëghwa Yesëw diba, ka bëlanshi tsahwëti fir kaa mbëzli, ma kë na:

² «Ma sləkə tsa sləkə Hyala mbəzli difay, ghala mbə lə kwəma dzee na ta gəzanjwəyəw: A tsahwəti mazə niy nza tifa, dza na mba'a tati shi zəmə tərəjw, ta zəməshi, mbə pəhə mali kaa zəghwə ci.

³ Ma sa gwəmantəvay na na, mba'a ghwənashi nihwəti ka sləni ci, ta haka mbəzliy niy gəzanshi na səkə ta zəmə shi va. Ma dza mbəzli haka na va nashi ki na, kala dī səkə ghəshi.

⁴ Zhini na da' harvə nihwəti ka sləni ci, ta ghwənishi ba. A kə kaa ngəshi na: “Mbalam va mbəzliy niy gəzanshee va səkə, a ghwəy harashi. E hanamti slay, lə gemim kəli kəli ni, mba'am tamti shi zəmə gwa'a, tərə na war zəməshi, səkəm, kə, pə ghwəy kaa ngəshi” kə.

⁵ Tsəgha na, kə mbəzli va, ka dzashi. Mba'a ghəshi dzaa gəzanshi kaa mbəzli va war tsəgha. Ma mbəzli haka mazə tsa va va nashi ki na, kwəmaa shashanshi tifa mbə niva shiy ya jəwəw. Mba'a ghəshi dzadzashi ta sləni shi. Ka dzay tsaa dza ta za za ci, ka dzay tsahwəti ta pala shi zhəghə dəvə ci.

⁶ Dza nihwəti niy tərmbə mbəzli, mba'a ghəshi kəəsəti ka sləni mazə va, sa' sa' ghəshi sanamiy shi ngəra'wə, mba'a ghəshi bakwamtishi.

⁷ Ma sa favə mazə tsa va kwəma va na, mba'a nəfə tsa ci satiy tərəjw. Dza na mba'a ghwənashi ka sawji ci, ta dza ghəshiy bakwamti mbəzliy bakwamti ka sləni ci va, ka ndamti lə məlmə shi ta gwa'a.

⁸ Zhini ləy hwəm ki, ma kə kaa nihwəti ka sləni ci na: “A mbəzlee, avanay sənzenva kiy,

gwa'a gwa'a niy mbəlitee tamti shi zəmə ta zəməshi mbə pəhə makwa zəghwee na. Sana kiy, mbəzliy niy haree va na, ka dza ghəshiy 'wati shi zəmə ni ghwəlaw. Sa nzanay, a ghəshi dzadzashi ta na shi sləni.

⁹ Ghənzə tsəgha kiy, ləvərim dzəti ngwəla, a ghwəy dzaa təwrə dzar mbə məlmə. Ya wa ntsa dza ghwəy kəsəyəy, nza ghwəy har səkə, ta zəmə shi zəmə ni” kə mazə tsa va.

¹⁰ Dza ka sləni ci va, mba'a ghəshi səvərishi, ka dzashiy dzəghwa kweler. Mba'a ghəshi haharashi ni kəsashi ghəshi mbəzli dzar mbə məlmə, ta zəmə shi zəmə va. Mbəzli jikir kwəma ni, lə ni wəzə ni gwanashi. Dzəghwa ki, paf ciki təhəy va mbəzli.

¹¹ Ma sa bəsəshi məndi gwa'a tsəgha na, dza mazə də'wə ghən tsa ci mba'a dzəmbəy ta nighə mbəzli harashi na ta zəmə shiy gwa'a ki. Ma dzəmbə na, sa nə na nighə kə na, kar mətə sə ci tə tsahwəti ndə. Ntsa va na, kala kwəbaŋ tsə kən ghən ci.

¹² Dza ma kə kaa ntsa va na: “A madiga, njaa 'wa ghaa səmbəŋaa dzəmbə ciki tsa kala kwəbaŋ tsə kən ghən ghaa?” Kə. Hash ntsa va hashiy, kala mbəə zləbanci kwəma kaa mazə.

¹³ Ma kə mazə tsa va kaa ka sləni ci na: “Satim, kəsəm a ghwəy pahati tə zə'wə, kwa shidshid ci, lə kwa dividivi ci gwa'a. Nza ghwəy dzaa ndəghəy pəriḃa tə ngwəla mbə kwəsli va. A ghəci wawahə, ka pərə sli'i ci pəriḃa” kə» kə Yesəw.

14 Ma sa bəlamti Yesəw fir tsa va, ma kə fa na: «Sa nzanay, dəŋ tərəŋw na mbəzli harashi Hyala, ə na na nzanay, dəŋ na ni təravə na mbəzli mbə shiw» kə.

*Tsəhə ghən kaa mazə tsaa sləkə hidī ka *Rəm gwanashi*

(Mk 12:13-17; Lk 20:20-26)

15 Dza *ka Farisahi, mba'a ghəshi dzashi, mba'a ghəshi dzaa sləkati kwəma tsəhwəli, ta mbəə ngalivə Yesəw, ta kəsəti, tə kwəma dza naa zləbakə.

16 Ma sa sləkamti ghəshi kwəma ki na, dza ghəshi, mba'a ghəshi ghwənashi nihwəti mbəzli mbə mbəzli kwasəbə shi, ghəshi lə nihwəti mbəzli mazə *Erədə ta gəzə kwəma kaa Yesəw. Ma sa tsəhəshi ghəshi vəgha Yesəw ki, ma kə ghəshi ngəci na «A Metər, a ghəy sənay kwəma katar na ka ghaa gəzə. War kwəma Hyala na sa ka ghaa bənanashi kaa mbəzli lə kwal tsa nžə. Ka hazləni gha va kwemer gəzə mbəzliw. Sa nzanay, ka nə gha, kar ntsa dikə tsa na tsatsa ndə, tsa jəw tsa na tsatsa ndə, pə gha, ka təra ghalaa dzəmbə mbəzliw.

17 Ma kwəma dī ghəy sanay, ə dī ghəy ghaa gəzanəy kwəma təkə ghaa dzəkən kwəma dza ghəy na ta gəzanə: Kwal va ghwəmmə ta tsəhanci ghən ghwəmmə kaa mazə tsaa sləkə hidī ka *Rəm gwanashi ta naa, na njaa?» kə ghəshi.

18 Ma Yesəw naci ki na, cəke' ghəci sənata kwəma shi va gəmgəm na təkəti ghəshi. Ma kə kaa zləbanshi na: «Ghwəy ghwəy mbəzliy dakə

mbəzli ni lə kwəma pərikə tə ngwəlay, tawa dī ghwəy ngalira kia?

¹⁹ Citəram gəna tsəhə məndi va ghən tsa va li di» kə. Dzəghwa ghəshi mba'a ghəshi bəvə dalaa cinti.

²⁰ Ma kə Yesəw ngəshi na: «Fəətə tə dala na na sanay, fəətə wa naa? Ya slən tsa tsaslati məndi tsa tiy, slən tsa wa naa?» kə.

²¹ Ma kə ghəshi ngəci na: «Fəətə mazə tsaa sləkə hidī ka Rəm gwanashi na, slən tsa ci sa va dība» kə ghəshi. Dzəghwa, ma kə Yesəw ki na: «Ghənzə tsəgha kiy, tsəhancim ghən tsa ci kaa mazə tsa va njasa təbə na. Ma ni Hyala shiy na, mba'a ghwəy banavə shi Hyala njasa təbə ghəshi kwərakwə» kə Yesəw.

²² Ma sa favə ghəshi kwəma zləbakə na va na, mba'a səti məhərli shi, mbərəkə ghəshi zlay, ka dzashi.

*Ta zhakati dza mbəzliy bəkwəshi mbə məti
(Mk 12:18-27; Lk 20:27-40)*

²³ A nihwəti mbəzli tifay, *ka Sadəsehi, kə məndi kaa ngəshi. Ma kə mbəzli vaa niy: «Ka zhakati mbəzliy bəkwəshi mbə mətiv» kə shiy ni. Dzəghwa fəcavata ki na, ndəs ghəshi tsəhəshi va Yesəw. Dza ghəshi ka dəw kwəma və,

²⁴ a kə ghəshi na: «A Metər, ma kə *Məyizə niy niy: “Mba'a kə ndə mətiv kala yavə zəghwə ghəci kwa mali ciy, zəmbəghəy dza naa bə mali mbəri tə mali ci va, ta mbə ghəciy yanakə hwəlfə kaa zəmbəghəy tsaa mətiv va” kə niy ni.

²⁵ A nihwəti mbəzli niy nza tifa va ghəyəy, mbərfəŋ ghəshi ka ndərazhi ndə kwətiŋ. Dzəghwa Cikwa tsa mbə shi, mba'a bəvə mali ci. Dza na mba'a mətiy kala yakə zəghwə ghəshi li.

²⁶ Sa mətiy na na, dza Zəra həŋ bəhwə mali mbəri ti. Zhini Zəra mba'a mətiy kala yakə zəghwə ghəshi lə mali va fa. Dzəghwa Takwa mba'a mbəərəhwə difa. Sar na kwərakwə mba'a mətiy, dzəghwa ndərazhi va mbərfanavashi, mbəərəvə tsava, mətiy, mbəərəvə tsava, mətiy, war tsəgha. Cəke' ghəshi hati mali va, nək tsaa yavə zəghwə kwa mbə shi.

²⁷ Ma ləy hwəm shi gwanashi ki na, dza mali va kwərakwə mba'a mətita.

²⁸ Sana sənənva kiy, avanay gwanashi bəhwə mbəzli va mali va. Fəca vici dza mbəzliy zhakati mbə məti kiy, mali tsama ndə dza naa nza mbə shi kwətiŋ kia?» kə ghəshi.

²⁹ Ma kə Yesəw kaa zləbanshi na: «Ma ghwəyəy, ka favə kwəma di kwəma vaa gəzə ghwəyəw. Sa nzanay, sənata kwəma gəzəkə Hyala mbə zliya nəzə ghwəyəw. Zhini difay, sənata bərçi Hyala ghwəyəw.

³⁰ A na mbəzliy bəkwəshi, sa ka ghəshi zhakatishi mbə məti e gəzanwəyəy, ka bə mi'i zhərəw, ka bə zhər mi'iw dza ghəshiy nza. Ghalafay, nja ka kwal Hyala va mə ghwəmə dza ghəshiy nza.

³¹ Ghənzə nja na kwəma zhakati tsa mbəzli mbə məti kiy, ə səəkə ma ghwəy jəngəhwə kwəma gəzanwəy Hyala shəkən na. Ma kəy:

³² “Yənəy Hyala kar *Abəraham, lə *Izakə

mba'a *Zhakwapə nzee” kə. Di naa gəzəy, tə ghwəməshi na mbəzliy bəkwəshi va. Sa nzanay, na na Hyala na, Hyala mbəzli bəkwə bəkwə ni naw. Hyala mbəzli tə ghwəmə mbə piy na, na nanzə» kə Yesəw.

³³ Ma sa favə mbəzliy basəshi va kwəma gəzəkə Yesəw va na, ka mananshi maɗaŋa ghənzə.

Kwəmaa gwəramti dikə mbə kwəma pəhəti Hyala

(Mk 12:28-34; Lk 10:25-28)

³⁴ Dzəghwa mba'a *ka Farisahi favə, a Yesəw kəsəy *ka Sadəsehi lə gəzə kwəma, kə məndi. Ma sa favə ghəshi na, dza ghəshi basə ghəshi basayvashi.

³⁵ Dzəghwa tsahwəti *ndə bənipə kwəma pəhəti Hyala mbə shi, ka dəw kwəma va Yesəw, sa dī na ngali ci, a kə ngəci na:

³⁶ «A Metər, nama *kwəma pəhəti Hyala gwəramti na dikə mbə Zliya nzə tay?» kə.

³⁷ Ma kə Yesəw ngəci na: «Saa ni va: “Di pə ghaa dī Hyala gha sləkəŋa, lə nəfə tsa gha gwanay, lə məhərli gha gwanata, mba'a gha banavə ghən tsa gha gwanay” kəy,

³⁸ ghənzə na kwəma gəzəkə Hyala ta məni gwəramti tə dibədibə, lə dikə gwa'a.

³⁹ Vanta nahwəti kwa baka kwəma pəhəti Hyala dibədibə na: Saa ni va: “Di nihwəti mbəzli gwanashi, njasa dī gha va ghən tsa gha kwərakwə” kə.

⁴⁰ Mbə kwəma gəzəkə na va bakə na səvərishi kar zliya kwəma pəhəti Hyala ghəshi lə zliya ka gəzə kwəma Hyala gwa'a gwa'a» kə Yesəw.

*Dikəba *Kəristəw na kaa mazə *Davitə
(Mk 12:35-37; Lk 20:41-44)*

⁴¹ Dzəghwa Yesəw tapə ta dəw kwəma va *ka Farisahi y basəshi va tə pətsa va. Ma kə na:

⁴² «A mbəzli ni, njaa ka ghwəy təkəə dzəkən Kəristəw Ntsa tivə Hyala tay? Zəghwə wa na ka ghwəy nia?» kə. Ma kə ghəshi ngəci na: «Jijiy mazə Davitə na, ka ghəy ni» kə ghəshi.

⁴³ Ma kə Yesəw ngəshi na: «Ndata tsəgha na kiy, njaa zhəkə na niy zhini mazə Davitə har Kəristəw: “Ndə sləkəra” kə, sa cinti *Safə tsa Hyalaa? A mazə Davitə niy gəzəkə, ma kə niy niy:

⁴⁴ A kə Hyala kwa sləkəpə kaa Ndə sləkəray:

“Ndi nzəyŋa tə kwa bəzəmee,
pa' fəca dzee mənti ka mbəz gha
ka mbəzli tə dəvə gha!” kə, kə niy ni.

⁴⁵ Ya sa nzana, Ndə sləkəra, kə mazə Davitə kaa har Kəristəw kiy, zhəkə dza njaa ka Kəristəw zhiniy nza ka jijiy mazə Davitə nə ghwəy kia?» kə.

⁴⁶ Ma sa gəzanakəshi Yesəw tsəgha na, tərəh ntsaa zhiniy mbay zləbanakə kwəma mbə shi. Dzəghwa ghala fəcava ki na, ndə tifa mba'a zhiniy təkə dəw nahwəti kwəma və ghwəlaw.

22:40 22:40 5:17; Rm 13:10 **22:41 22:41-46** 20:30-31 **22:44**
22:44 Cem 110:1; SləniKY 2:33-35; 1Kwər 15:27; Ebr 1:13; 8:1
22:46 22:46 Mk 12:34; Lk 20:40

23

*Ndəghwə tə ghwəy ghən tsa ghwəy va yəmə kwəma məni *ka bənipə kwəma pəhəti Hyala, ghəshi lə *ka Farisahi*

(Mk 12:38-39; Lk 11:43-46; 20:45-46)

¹ Dzəghwa, ma kə Yesəw kaa mbəzliy basəshi tə pətsa va ghəshi lə mbəzli ta səfa ci gwa'a na:

² «Kwəma pəhanavə Hyala va kaa *Məyizəy, a ghwəmmə sənay, sləni *ka bənipə kwəma pəhəti Hyala, ghəshi lə ka Farisahi na bəni nzə kaa mbəzli.

³ Njana nzana tsəghay, ə pə ghwəy dī fəti və shi, ka məni kwəma bəniŋwəy ghəshi va gwa'a. Nanzə kiy, əntaa ghwəy dzaa məni kwəma njasa məni ghəshi tepə ma. Sa nzanay, na nashi na, ka məni shi bənipə ghəshi va ghəshiw.

⁴ Ghəshi na nashiy, shiy taŋanatishi bərçi kaa mbəzli ka ghəshiy gəzanshi məni. Njasa ka məndi vaa fanaghwa shi shəndəkə ni kwa ghən ndə. Ma ghəshi də'wə ghən tsa shi na, kala dī ma kanshi dəvə kaa mbəzli ya jəw tsə tsə.

⁵ Na shi kwəma ka ghəshiy məni gwanatay, war ta mbə mbəzliy falshi gwa'a tsəgha, ka ghəshiy məni. Hwəpər tsa jəw jəw tsa va ka məndiy fə kwəma Hyala kway, dikə dikə ka ghəshi mənivə tsa shi. Ka ghəshi dza dība na, ka pəhə shiy tərəŋw tərəŋw dzar ta mətsəni kwəbənər shi.

⁶ Ya tə pətsa basəshi məndi ta zəmə shiy tsəhəshi ghəshiy, war pətsa nzəy mbəzli tə slən

va ti ka ghəshiy pala ta nzøy. Ya mbə *ciki basəva tsa ka Zhəwifə diba na, war tə kwəma ka ghəshiy di nzøy.

⁷ Jəw di ghəshi məndiy tsəfəkwə mbə səkwəshi, dzar tə ləwmaw, jəw di ghəshi məndiy harshiy mbəzli dikə dikə niw.

⁸ Na na ghwəy ghwəy mbəzli ta səfee kiy, əntaa ghwəy zləba məndiy hakanwəy, mbəzli dikə dikə ni ma. Sa nzanay, ghwəy gwanaŋwəy na, ngwarməmə mbə nəwraa gə ghwəy. Kwətinəy na tsa ghwəy ntsa dikə tsa.

⁹ Ka har ndə ghwəy “Didi” tikə tə hidfi ni ya tsamaba ma. Sa nzanay, Hyala mə ghwəmə kwətita na tsa ghwəy Didi.

¹⁰ Ka zləba ghwəy məndiy hakanwəy mezhizhə ma. Sa nzanay, kwətinəy na mazə tsa ghwəy. Ghəci na *Kəristəw Ntsa tivə Hyala.

¹¹ Tsaa gwəra dikə ndə mbə ghwəyəy, ghəci kə dzaa nza ka ndə ghəranwəy sləni.

¹² Ə gəzanwəyee: Ntsaa dzaa kəli ghən tsa ciy, ta zhəghəti dza Hyala jəwə tsətsə. Tsaa dzaa zhəghəti ghən tsa ci ndə, nja ntsa jəw tsay, tsava ndə na saa dzaa mənuy ka ntsa dikə tsa va Hyala» kə Yesəw.

*Yesəw lə *mbəzliy bənipə kwəma pəhəti Hyala, mba'a *ka Farisahi*

(Mk 12:40; Lk 11:39-42, 44, 52; 20:47)

¹³ Dzəghwa ma kə Yesəw kaa mbəzliy bənipə kwəma pəhəti Hyala, ghəshi lə ka Farisahi na: «Ghwəy ghwəy mbəzliy bənipə kwəma pəhəti

23:8 23:8 Zhj 13:13 **23:11 23:11** 20:26-27; Mk 9:35; 10:43-44; Lk 9:48; 22:26 **23:12 23:12** Cem 75:8; Mt 18:4; Lk 1:52; 14:11; 18:14

Hjala ni, mba'a ghwøy ghwøy ka Farisahi, mbə səəkə na ngəra'wəə dzəkən ghwøy. Ghwøy mbəzliy dakə mbəzli ni lə kwəma pərikə tə ngwəla. Dza ghwøy disl ghwøy kalay miy kwal tsaa dzəti pətsa sləkə Hjala va nihwəti mbəzli. A dī ghwøy dzəmbə də'wə ghən tsa ghwøyəw, a zlanay kwal ghwøy kaa niy dī dzəmbə mbəzli, a ghəshi dzəmbə faw. [

14 Ghwøy ghwøy mbəzliy bənipə kwəma pəhəti Hjala ni, mba'a ghwøy ghwøy ka Farisahi niy, mbə səəkə na ngəra'wəə dzəkən ghwøy. Ghwøy ghwøy mbəzliy dakə mbəzli ni lə kwəma pərikə tə ngwəla. Ka ghwøy dza, me' me' ghwøy pamti shiy va mi'i mbəreketi gwa'a gwa'a na, zhini ka garə, pə ghwøy ni ta cə'wə Hjala. Ka ghwøy dza na, nza' nza' nza' ghwøy nzati nza tə cə'wə va. Tə mbərkə kwəma vay, ta mənī ngwəvə dza Hjalaa dzəkən ghwøy, tan na nihwəti mbəzli.]

15 Ghwøy ghwøy mbəzliy bənipə kwəma pəhəti Hjala ni, mba'a ghwøy ghwøy ka Farisahi niy, mbə səəkə na ngəra'wəə dzəkən ghwøy. Ghwøy ghwøy mbəzliy dakə mbəzli ni lə kwəma pərikə tə ngwəla. Ka ghwøy dzay, ka dzanwəy ta tətəwrə kərakə, lə shidshid ghwøy, ka dzəy tə yam, lə kwəmbəwal. War ta dzaa pəlavə ntsaa dzaa nəw kwəma ghwøy. Ma sa ka ghwøy kwəmavə na, ka ghwøy dza mba'a ghwøy bananavəshi ghwøy va. Ka shi dza ghwøy vaa bananaghə dza na, mba'a ghəshi mənīti ka ntsaa dzaa dzəmbə ghwə, sa ka ghəshi zhəghanti məhərli ci ta mənī *kwəma jikir na tan kaa na ghwøy va.

16 Ghwøy ghwøy mbəzliy bənipə kwəma pəhəti Hyala ni, mba'a ghwøy ghwøy ka Farisahi, mbə səəkə na ngəra'wəə dzəkən ghwøy. Ghwəyəy, ghala mbə ghwøy lə ghwəlefesliy ci kwal va kaa mbəzliw. Ma pə ghwøy niy: “Mba'a kə ndə zəməkə fəla lə *ciki Hyalay, shiy tibiaa mananciw. Ma mba'a kə zəməkə fəla lə tsahi mbəzə mbə ciki tsa vay, ta kəsə dza fəla va” pə ghwøy ni.

17 Hyeler ni, ghwəlefesli ni. Pərba nima shiy na mbə shi bakə ni va nə məndi ngənwəya? Pərba tsahi mbəzə shəkənaa, naa pərba *ciki Hyala, ghəci tsaa mənti tsahi va ka shi dəwdew ni kwa kwəma Hyala? Pərba ciki Hyala na, e gəzanwəy nee ki.

18 Ma pə ghwøy ni dibay: “Mba'a kə ndə zəməkə fəla lə pətsa ka məndiy fə shiy ti ta ta Hyalay, shiy tibiaa mananciw. Ma mba'a kə ndə zəməkə fəla lə shi fanati məndi va tə pətsa va kaa Hyalay, ta kəsə dza fəla va” pə ghwøy ni.

19 Ghwəlefesli ni. Pərba nima shiy na ta shi bakə ni va nə məndi ngənwəya? Pərba shi bə məndi va kaa Hyala shəkənaa, naa pərba pətsa fanta məndi va shi va ti ghəci saa zhəghəti shi va ka shi dəwdew ni kwa kwəma Hyala? Pərba pətsa fəm va shi va ti na e gəzanwəy nee ki

20 Favə tə ghwøy e gəzanwəy: Mba'a kə ndə zəməkə fəla lə pətsa fə məndi shiy ti ta ta Hyalay, lə shi fati məndi va tə pətsa va ta gwa'a zəməkə ntsa va fəla, di naa gəzə.

21 Mba'a kə ndə zəməkə fəla lə ciki Hyalay, lə Hyalaa nzəy va mbə ciki tsa va ta gwa'a zəməkə ndə fəla li, dī naa gəzə.

22 Mba'a kə ndə zəməkə fəla lə pətsa mə ghwəməy, lə gəzli Mazə Hyala ta gwa'a, mba'a lə Hyalaa nzəy va kwa gəzli va ta gwa'a zəməkə ndə fəla li, dī naa gəzə.

23 Ghwəy ghwəy mbəzliy bənipə kwəma pəhəti Hyala ni, mba'a ghwəy ghwəy ka Farisahi niy, mbə səəkə na ngəra'wəə dzəkən ghwəy. Ghwəy ghwəy mbəzliy dakə mbəzli ni lə kwəma pərikə tə ngwəla. Ghwəy kiy, kar ghwəy bə shiy kwətiŋ mbə shiy mən ta bəshi kaa Hyala. Tsəgha ka ghwəy ti nihwəti kəslifi jəw jəw ni wəzə ni ka ghwəy ta. Ma shi gwəramti Hyalaa dī ghwəy mənī mbə kwəma pəhəti na na, kala dī mənī niva ghwəy. Shi dī ma ghwəy va mənī gwəramti Hyalaa diy, avanashi: Mənī zhəhwər ta mbəzli, mba'a mənī kwəma lə kwal tsa nzə, mba'a nəw Hyala lə nəfə kwətiŋ. Tsəgha na shi ka ghwəy mənī nza ki, kala za ma ghən ta bə shiy kwətiŋ kaa Hyala, səvəri mbə shiy mən dība.

24 Ma ghwəyəy, ghwəlefesliy ci kwal kaa nihwəti mbəzli nza ghwəy. Ka ghwəy dzay, nashi ma ghwəy məcenekwesli tə shi sa ghwəy na, mba'a ghwəy nzəlamtishi. Ma mba'a kə ngaləwba dzətita a dzəti shi na, kip ghwəy sahwe

nava. *

²⁵ Ghwøy ghwøy mbözliy ðenipø kwøma pøhøti Hyala ni, mba'a ghwøy ghwøy ka Farisahi niy, mbø søkø na ngøra'wøø dzækøn ghwøy. Ghwøy ghwøy mbözliy dakø mbözli ni læ kwøma pørikø tø ngwøla, mbalaa paf paf na nefer ghwøy va ghøli, læ va maw møni kwøma jikir na. Gwøyøy, mbözliy gwømantanti yabø devøre sa shiy tsa shi va læ kwakwa tsa shi ðewðew pørikø tø hwøm shi, mbalaa ngøryøkøjøkø na ghøshi va røða kwa hwør kwa hwør shi nza ghwøy.

²⁶ A ka Farisahi, ghwølefesli ni. Ma pø ghwøy mønti e gøzanwøyøy, pørba pøtsa kwa hwør devørehi ghwøy læ kwekwer ghwøy pø ghwøy yabanti. Ma ghalabay, ðewðew dza ghøshiy nza pa' pørikø tø hwøm shi.

²⁷ Ghwøy ghwøy mbözliy ðenipø kwøma pøhøti Hyala ni, mba'a ghwøy ghwøy ka Farisahi niy, mbø søkø na ngøra'wøø dzækøn ghwøy, ghwøy ghwøy mbözliy dakø mbözli ni læ kwøma pørikø tø ngwøla. Ghala mbø ghwøy læ kwøli ka møndi vaa hwøti tezezl na, ka mbøre kwa kwøma mbözliw. Mbalaa ma kwaba kwaba nze ki na, paf tøhøta va 'yesler læ va shi ghwabø ghwabø ni.

²⁸ Ghwøy kwørakwø kiy, war tsøgha nza ghwøy sana sønzenva. Nja mbözli wøzø wøzø ni ghwøy pøzli kwa kwøma mbözli na, mbalaa paf

* **23:24 23:24** Di kwøma vaa gøzøy: Mbözliy ðenipø kwøma pøhøti Hyala ghøshi læ ka Farisahi, ø ka ghøshiy dzashi ta cimsli nøw na jøw jøw na kwøma mbø kwøma pøhøti Hyala. Ma na ðiðøðiðø na kwøma gwøramti Hyalaa ði na, kala ði ghøshiy nøw.

23:25 23:25 Mk 7:4 **23:26 23:26** Zhj 9:40 **23:28 23:28** Lk 16:15

təhəy pətsa mbə nefer ghwəy va dakə mbəzli, lə va ndərəm gwa'a» kə Yesəw.

Yesəw gəzə ngwəvə Hyala

(Lk 11:47-51)

²⁹ Zhini ma kə Yesəw ba na: «Ghwəy ghwəy *mbəzliy bənipə kwəma pəhəti Hyala ni, mba'a ghwəy ghwəy *ka Farisahiy, mbə səəkə na ngəra'wəə dzəkən ghwəy. Ghwəy ghwəy mbəzliy dakə mbəzli ni lə kwəma pərikə tə ngwəla. A ghwəy ngangamti kwəlīhi ka gəzə kwəma Hyalaa niy bakwamti jijihəwəy mbəradzə wəzə wəzə. Mba'a ghwəy ghaslamti ni mbəzliy niy məniti kwəma di Hyala.

³⁰ Zhini ma pə ghwəy na: “Mba'a pə ghwəmmə niy nza tība ghala vəghwə tsaa niy nza jijihimmə va tə ghwəmə nzay, ka dza ghwəmmə zləba jakə miy tsa ghwəmmə li shi, ta bəkwə ka gəzə kwəma Hyala va nzaw” pə ghwəy ba!

³¹ Ma di kwəma va gəzəy, mbə gəzə kwəma ghwəy va tsəgha nay, a ghwəy sənay də'wə ghən tsa ghwəy, jijihəwəy niy bakwaməti na ka gəzə kwəma Hyala, pə ghwəy, di naa gəzə.

³² Ghənzə tsəghay, war nəw pə ghwəy nəw mənī kwəmaa niy 'watəhəwəy jijihəwəy kwal tsaa mənī nzə gwa'a tsəgha, nza ghwəy kərnəmti sləni shi.

³³ Ghwəy ghwəy mbəzliy ndərəm ni nja kwara jigəzlihi niy, njaa njaa dza ghwəy mbay waslamti ghən tsa ghwəy va ngwəvə dzəti ghwə kia?

³⁴ Ava va tsəgha, kadiwəm, favəm: Ta

ghwəniŋwəy ka gəzə kwəma Hyala, lə ka sənata kwəma, mba'a mbəzliy bəni kwəma kaa mbəzli dzee. Sa ka ghəshi səkəshiy, ka ghwəy dza na, mba'a ghwəy bakwaməti nihwəti, dzəghwa kaa nihwəti daŋwə daŋwə dzəvəgha tsəm. Ka didi'wə nihwəti lə kwərpə dzar mbə ceker basəvahi ghwəy. Ka nəwshi ta titihəshi dzar mbə məlməhi, mbə məlməhi.

³⁵ Va tsəgha ki, ma ngwəvə dza Hyala vaa slaa dzəkən mbəzli tə sa bakwaməti ghəshi mbəzli nzə va slar slar ni kwatanay, dzəkən ghwəy dza naa dza. Mbəzli ghəngħən ghəngħən bakwamti ghəshi, tə *Abel, ntsa slar tsa va Hyala gha məndiy pəəsli ndə, ka sar lə bəkəwəshi pa' tə Zakari, zəghwə Barashi. Dzar kwa jipə pətsa ka məndiy fə shiy ti, ta ta Hyala, lə *ciki Hyala niy pəəsli ghwəy tsava.

³⁶ A gəzaŋwəy ya, ta na navay, tsəgha na, ngwəvə dza Hyalaa slaa dzəkən mbəzli tə sa bakwaməti ghəshi mbəzli va gwanashiy, dzəkən ghwəy ghwəy mbəzli mbə vəghwə tsa ndatsə ni dza ngwəvə vaa dza» kə Yesəw.

Hwər tsa Yesəw mbə zhanci ta mbəzli mbə məlmə Zherəwzalem

(Lk 13:34-35)

³⁷ Dzəghwa ma kə Yesəw dzəkən mbəzli mbə məlmə Zherəwzalem na: «A mbəzli mbə məlmə Zherəwzalem, ghwəy bakwamti na ka gəzə kwəma Hyala, mba'a ghwəy pa'wamti mbəzli Hyala ghwənashi na lə hərəzli ka bakwamtishi. Daŋ sədee mbə pəla basətəŋwəy ta ndəghwəŋwəy, njasa ka kwəkəwəla vaa basambə

kwertiti nzə mbə bəkəbəkə nzəy, kala zləba ghwəy.

³⁸ Ə gəzanwəy ya, nana kiy, ta banti dəvə nzə dza Hyala tə məlmə ghwəy, war ka kwəfi dza naa mbəerəta.

³⁹ Ə gəzanwəy ya, ka zhiniy ghwəy nara ghwəla tərəw, pa' fəca dza ghwəy gəzəə dzəkənee: “Təfanati miy tsa nzə Hyala kaa ntsaa səəkə mbə slən tsa nzə, ghənzə kwa sləkəpə” pə ghwəy» kə Yesəw.

24

Ngəra'wə tsa ghəngħən ghəngħən tsa dzaa səəkə, ka hidfi għa kərə

(Mk 13:1-23; Lk 21:5-24)

¹ Dzəghwa Yesəw mba'a madiy mbə *ciki Hyala kaa səvəriy dzay. Ma ghəci mbə dzay na, mba'a mbəzli ta səda ci səəkəə kəsay. Ma kə ghəshi kaa ngəci na: «Nighətima njasa ngay ciki Hyala tsa va wəzə tsa ci» kə ghəshi.

² Ma kə Yesəw kaa ngəshi na: «Yə, e nay. Ə gəzanwəy ya, ta na navay, tsəgha na, ya tsəgha nay ghwəy ciki tsa vay, ta ba'wamti dza məndi. Ka dza ghwəy nashi hərəzli tsənəzli tsənəzli, ya kwətij ghwəlaw» kə Yesəw.

³ Ləy hwəm jəw ki na, dza Yesəw mba'a dzaa nzəyəy mə ghən kəlan tsa har məndiy «Kəlan *'Wəlivə». Dza mbəzli ta səda ci, mba'a ghəshi basəkəvashi kwətishiy dzəvəgha. Mba'a ghəshi nzəyshi ja'ja' məba. Dzəghwa mba'a ghəshi

ghakə dƒəw kwəma və, a kə ghəshi na: «A Ntsa ghəy dikə tsa, ge'i lə tsama vəghwə dza shi gəzə gha niy məniva tay? Tə wa dza məndiy sənay ndal tərə gha ta səkəw, ndal tərmbə hidī ta kədiw, kə məndi tay? Gəzanəy di» kə ghəshi.

⁴ Ma kə Yesəw ngəshi na: «Məni tə ghwəy məhərli wəzə, əntaa ghwəy dzaa zləba məndiy ngədiŋwəy ma.

⁵ Sa nzanay, dafŋ dza nihwəti mbəzliy səkə lə slən tsee. Ka ndə dzay: “Yən na *Kəristəw tsa tivə Hyala va” kə, ka tsahwəti dza dibə na “yən na” kə. Gəla mbəzli vay, mbəzli dafŋ tərəŋw dza ghəshiy ngədfiti.

⁶ Ta fa favə gaka mbəz dza ghwəy dza mbə məlməhi ndəkwə ndəkwə ni lə ghwəy. Zhini dibay, ta fa favə nəwər tsa mbəz dza ghwəy mbə məlməhi kərakə kərakə ni lə ghwəy. Ya ə dza ghwəy favə shi va tsəghay, əntaa her ghwəy taa dza ma. Ya njaay ta məniva dza gəla niva shiy tsəgha. Ya tsəgha dza shi vaa mənishiy, ka dza hidiy kədi diw.

⁷ Ka hwəhwə tsa nihwəti mbəzli dzay, ka mbəz lə hwəhwə tsa nihwəti. Ka tsahwəti mazə dza na, mba'a pəlati miy tə tsahwəti, tapə ghəshi mbə mbəz taa nza. Dzar tə nihwəti hidī ghəŋghən ghəŋghənəy, ta mənta dza ma, ka gərgərəva hidī dzar tə tsahwəti pi ghəŋghən ghəŋghən.

⁸ Shi va gwanashiy, ngərə'wə tsaa dzaa gha səkə na ghəshi, njasa ka mali vaa 'wa kemahə ta ya zəghwə na niva shiy.

9 Ka mēndi dza na, ka kəkəsəŋwəy kaa nihwəti mbəzli, ta saŋwəy ngəra'wə ghəshi, ka bəkəwəŋwəy. Hwəlfəhi mbəzli gwanashiy, ka dza ghəshiy dī mətə sə ghwəy tə sa nəwra ghwəyəw.

10 Ghala vəghwə tsa va kiy, dəŋ dza mbəzliy nəwraa zlay nəwra. Ka ghəshi dza na, ka nga dəfafa ta nihwəti, ghəshi ka ghən tsa shi, ka ndərəva kwa jipə shi.

11 Dəŋ dza ka gəzə kwəma Hyala ka dzərvə tsahwəshi. Ka ghəshi səəkə na mba'a ghəshi ngədfəhwə nihwəti mbəzli dəŋ ta nəwshi.

12 Tərəŋw dza mēni *kwəma jikir naa vəŋətə tə hidī. Ka gha nighə war va kwəma vay, mbəzli dəŋ zlay dīva kwa jipə shi.

13 Ma ntsaa dzaa jihəkəvay kala zlay nəwra ghəci pa' tə vici mətī ciy, ta mbəliti tsava ndə dza Hyala.

14 Ma sa ka mēndi gəzamti Yəwən kwəma wəzə naa dzəkən sləkə tsa dza Hyala ta sləkə mbəzli kaa mbəzli tə hidī gwanashi, ta mbə hwəlfəhi tə hidī gwanashiy favəy, ma nza hidī madī ta kədfi ki.

15 Ta nashi shi rəda rəda ni va jikirkir ni, niy gəzəkə Daniyal *ndə gəzə kwəma Hyala kwəmaa dzəkən shi kwa zliya dza ghwəy garəshi mbə *ciki Hyala, (ntsaa jangətī kwəma

24:9 24:9-14 10:17-22; Zhj 16:1-4 24:9 24:9 5:11 24:10 24:10
10:35; Lk 12:52-53 24:11 24:11 7:15 24:12 24:12 2Tim 3:1-5
24:13 24:13 ShiZhj 13:10 24:14 24:14 28:19 24:15 24:15
Dani 9:27; 11:31; 12:11

vay, favə tə ghəci wəzə). *

¹⁶ Ghalaba kiy, mbəzli tə hidfi ka Zhəwde na, hwəshi tə ghəshiy dzəmbə kəlan ta mbəə mbəlishi.

¹⁷ Mba'a kə ndə mə jəba mbə tifərəy, əntaa ghəci dzaa ni na: “Kadiw, e dzaa basəvə shi ya mbə ciki tsee” kə ma. Ə kə dzaa hwəy gwa'a tsəgha.

¹⁸ Ya kwamti dza ndəə nza mbə zay, əntaa ghəci dzaa ni: “Kadiw, e zhəghəvəaa jighi ta bəvə kwəbenəree” kə ma. Ə kə dzaa hwəy gwa'a tsəgha.

¹⁹ Ngəra'wə tərənɯw dza savaa nza fəcava kən mi'i lə hwər lə mi'i ka ndərazhi tə hwəm.

²⁰ Cə'wə pə ghwəy cə'wə Hyala əntaa bali va taa məniva ge'i ge'i lə tir tasli, lə nəghətaa dzaa nza fəca *vici dəkəva.

²¹ Sa dza naa nzay, ma ngəra'wə tsa dza vaa nza tə hidfi ge'i lə vici va na, dikəy tərənɯw dza naa nza. Səəkə gəla hwəlfə ngəra'wə tsa tsəgha tsa vaa kəsashi mbəzli ghala ngati Hyala hidfi, ka sar pa' tə vəghwə tsa ndatsəw. Ka dza naa zhiniy səəkə kən mbəzli difa ka məndi nzaw.

²² Kala sa nzana mba'a Hyala tamti dfaɯ tsa vici ngəra'wə tsa va tə mbərkə mbəzli nzə təravə nay, ka dza ndəə tərmbə tə ghwəməy nzaw. Əy ma dza na ki na, mba'a tamti dfaɯ tsa vici va tə mbərkə mbəzli nzə təravə na.

*Səəkə tsa Zəghwə yakə ndə ngəri
(Mk 13:24-31; Lk 21:25-33)*

* **24:15 24:15** Kwəma dzəghwa tikə nay, Matiye də'wə ghən tsa ci gəzə na kaa mbəzliy dzaa jangə zliya ci na. **24:17 24:17-18** Lk 17:31 **24:21 24:21** Dani 12:1; ShiZhɯ 7:14

²³ Ma sa ka vøghwø tsa va mənıyø, mba'a kə ndə taa ni ngənwø: “A mbəzli ni, anay *Kəristəw Ntsa tivə Hyala tikə” kə, ya “avaci tarba” nə nay, əntaa ghwøy zləba kwəma ci va tepə ma.

²⁴ Sa dza naa nza ghala vøghwø tsa vay, dən dza Kəristəwhi ka dzərvə lə ka gəzə kwəma Hyala ka dzərvəə tsahwəshi tə hidi. Ka ghəshi dza na, ka məməni shi madəna madəna ni tərənɔ, lə shi dimədımə ni, ta mbəə ngədi mbəzli. Mba'a kə ghəshi dzaa mbatay, ta dzəghə ngədi dza ghəshi ya mbəzli təravə Hyala.

²⁵ Ə gəzamtənɔy ya kwəma va kwaghwətsata, ta mbə ghwøy sənashi shiy dzaa mənıva.

²⁶ Mba'a kə məndi taa ni ngənwø: “Avam Kəristəw pərıba tə gamba” kə məndiy, əntaa ghwøy dzəvəri ma. Ya: “Anay tikə mbəy na” nə məndiy, əntaa ghwøy taa zləba ma.

²⁷ Sa kee səəkə, yən Zəghwə yakə ndə ngəriy, mbəzli gwanashi dza naa nara. War njasa ka wampidi van vaa dzəy tə ghwəmə, ka səəkə kwa ghwəmə pa' kwa məkwiɔ, tsəgha dza naa nza.

²⁸ A ghwøy sənay, dzəghwa tə pətsa mətishi shiyø, tıfa ka zliɔɔn ɓasəva» kə Yesəw.

²⁹ «Ləy hwəm ngərə'wə tsa va kiy, nza'jəw shərkwə dza viciy shərkwəta, ka tir dza na, mba'a zlay mbərə, ka sasərkwəhi tə ghwəmə

24:23 24:23-25 Lk 17:23-24 **24:24 24:24** 24:5; 7:15; ShiZhnj 13:13-14 **24:27 24:27** 24:30, 37; 25:31; 1Kwər 15:23; 1Tes 3:13; 4:15; 2Tes 2:1, 8; Zhk 5:7-8; 2Pi 3:4; 1Zhnj 2:28 **24:28 24:28** Zhəwbə 39:30; ShiZhnj 19:17-18 **24:29 24:29** Ezay 13:10; 34:4; Azh 2:6, 21; 2Pi 3:10, 12; ShiZhnj 6:12-14

dza na, ka shikəvaa səkwa, ka shi nza bərçi vəshi mə ghwəmə 'wakəvə na, ka kwəfəghə.

³⁰ Ghalaba kiy, a shiy dzaa tsahwəshi səkə mə ghwəmə, shiy dzaa ci səkə tsa Zəghwə yakə ndə ngəri. Ma hwehwer mbəzli tə hidī gwanashi ta nza ghala pətsa va ki na, war ə dza ghəshiy ngəngəlvə, ka tihwəni. Ka Zəghwə yakə ndə ngəri dza na, tsahwə tsahwəy war ka nay mbəzli lə mətse shi səkə mbə kwəlebi tə ghwəmə, lə bərçi və tərəjw, mba'a shəndəkə ti dība.

³¹ Ka məndi dzay, mba'am viyata təlimə dikə na tərəjw tərəjw. Sa ka məndi viyata na, ma nza ghwənashi ka kwal ci, ta dza ghəshiy basəkə mbəzli təravə na tə bəlahi tə hidī fadanavashi səkə tə pətsa kəray ghala hidī gwa'a.

³² Avee taa bəliŋwəy fir lə kwəma daskway, favə tə ghwəy shi dī na bəniŋwəy. A ghwəy sənay, mba'a kə kəslifi daskwa shikəshi, dza na mba'a dəkə nihwətiy, a vəghwə tsa dzəmti kətikəvay, pə ghwəy.

³³ Ava tsəgha na ki, war nashi ma ghwəy gəla shi bəlakəŋwəy ya va gwanashi ghati mənivay, sənay tə ghwəy ndal tərmbə Zəghwə yakə ndə ngəri ta səkəw, miy dəgha na ki, pə ghwəy.

³⁴ A gəzanwəy ya, ta na navay, tsəgha na, ka dza mbəzli mbə vəghwə tsa ndatse tsa bəkwəshi ka shi gəzanwəy ya ni gwanashi mənivaw.

³⁵ Nay ghwəy na, kar ghwəmə nata ghwəy na, ghəshi lə hidī gwa'ay, kərəp dza ghəshiy zashi.

Ma na kwømee na nanzø kiy, ka kørø naw» kø Yesøw.

War Hyala kwætita na saa sønata vici dza Yesøw zhøkø ti

(Mk 13:32-37; Lk 17:26-30, 34-36)

³⁶ Ma kø Yesøw difa na: «Ndø tifa ya kwætijn mba'a sønata vici dza shi vaa møniva tiw. Ya ka kwal Hyala, ya Zøghwø Hyala dø'wø ghøn tsa ciy, sønata ghøshiw. War Didi Hyala mø ghwømø kwætita na saa sønata vici lø ler va gwa'a.

³⁷ War njasaa niy møniva shiy va ge'i ghala vøghwø tsa *Nøwey, tsøgha dza shiy zhiniy møniva, sa ka vici dzee søkø ti yøn Zøghwø yakø ndø ngøri kætikøvata.

³⁸ Ma niy nza kwatana, ghala vøghwø tsa Nøwe va, Hyala ghwøla ta za mbøzli lø yamøy, ø niy zømø mbøzli shi zømø, ka sa sa shiy, ka bø bø mi'i. Mbøzli nza ghyehi vø shi na, ka bøshi kaa zhør, war tsøgha. Pa' føca vici dzømbø Nøwe dzømbø kwambøwal ti na, war mbø mømøni shi va ghøshi niy nza tsøgha.

³⁹ Ghalaba nashi kiy, niy shashanshi shiy ya jøwøw. War sa nighø ghøshi na, van ghati nzømø kala kørø ma. Ray pøtsa tø hidi va yam. Dza yam va kørøp ghøshi zamti mbøzli gwanashi. Njasa niy shashanshi ma shiy va kaa mbøzli vay, war tsøgha dza shiy shashanshi ma kaa mbøzli sa ka vøghwø tsa dzee søkø ti, yøn Zøghwø yakø ndø ngøri kætikøvay kwørakwø ki.

⁴⁰ Ma sa kee sækə ghala pətsa va kiy, mbəzli bakə dza naa nza tə za, ka mēndi dza na mba'am bəhwə tsahwəti, mbərəkə zlay tsahwəti tifa.

⁴¹ Ta kəsashi mi'i dza mēndi bakə kwa vəna mbə hə, ka mēndi dza na mba'am bəhwə nahwəti, mbərəkə zlata nahwəti.

⁴² Ava va tsəgha, ə pə ghwəy mēnti məhərli, sa nzanay, sənata vici dzee sækə ti yən Ndə sləkəŋwəy ghwəyəw.

⁴³ Favə tə ghwəy kwəma dəe na gəzanwəy wəzə, a ghwəy sənay, mba'a kə ndə ghi sənay nza, fəca vici tsa' nay, ta sækə dza ndə ghəliy dzakə ghi tsee kəy, ka dza naa bə hi fəcavaw, war tsəmtsəmmə dza naa nzəyəy, ka dza naa zlay kwal kaa ndə ghəli ta dzakəw.

⁴⁴ Va tsəgha, ma ghwəy kwərakwə kiy, gwəmatəvanwəyəw ya hwəmba nzə, ta ndəghə vici va. Sa nzanay, ge'i lə vəghwə tsa təkəti ma ghwəy dzee sækə yən Zəghwə yakə ndə ngəri» kə Yesəw.

*Ndə ghəra sləni tsa nza məhərli və, lə tsa kama məhərli və
(Lk 12:41-48)*

⁴⁵ Ma kə Yesəw difa na: «Favəm e gəzanwəy kwəmaa dzəkən ndə ghəra sləni tsa fə ghən ta sləni ci, ka ghəra lə məhərli. Kaa ngəci dza ndə ghi tsa ghəranci na va sləniy zlatanavə ndəghwə pətsa kəghi tsa ci, nza ghəci bənsi shi zəmə kaa nihwəti ka sləni kəyba sa ka vici zəmə shiy mēnta.

24:42 24:42 24:44, 50; 25:13; Mk 13:33, 35; Lk 12:40; 21:36
24:43 24:43 1Tes 5:1-2; 2Pi 3:10; ShiZhŋ 3:3 **24:45 24:45-47**
 25:21-23

⁴⁶ Ghala vøghwə tsa dza ndə ghi tsa vaa səəkə, mba'a kə kəsəy ndə sləni tsa ci va ghəci mbə tsəva lə sləni gəzanci na va wəzə wəzəy, vəshi na ta tsava ndə ghəra sləni.

⁴⁷ A gəzanwəy ya, ta na navay, tsəgha na, ta fanambə shi və gwanashi dza ntsa va mbə dəvə ndə sləni tsa ci va.

⁴⁸ Ma mba'a kə ndə sləni tsa vaa ntsa gəmgəmə tsay, vanta kwəma dza naa təkəti mbə nəfə tsa ci: “Ka dza ntsee tsa dikə tsaa zhikə bəlanəw” dza naa ni,

⁴⁹ ka na dza na, tapə dzəmbəy mbə di di'wə nihwəti mbəzli ghəra ghəshi sləni li shi, ka zəzəmə shi zəmə ci, ka sa sa shiy, ghəshi lə mbəzliy nza war ghi ghi ni.

⁵⁰ War ghəci mbə məni shi ci va tsəgha ki na, ka ntsa ghəranci na va sləni dza vətəghə səkəy, fəca viciy niy bərkəti ma ndə sləni tsa va səkə tsa ci, gə'i lə leri y niy bərkəti ma na difa.

⁵¹ Sa naa səkə na, sa' sa' sanamiy ngəra'wə kaa ndə sləni tsa va tərənəw, mba'a dzaa jakayshi tə na shi kwəma lə mbəzliy dakə mbəzli va lə kwəma pərikə tə ngwəla. Nza ghəci wahə war wahə, ka pərə sli'i ci tə pətsa va» kə Yesəw.

25

Bəli fir lə kwəma degheghir mən

¹ Zhini ma kə Yesəw ha na: «Ma kwəma sləkə tsa sləkə Hyala mbəzliy, yəm dza naa nza lə kwəma degheghir mən ni ni dzee ta gəzanwəy kwəma shi: Sa dza ghəshiy, mba'a

ghøshi bøbøvø gærkøwahi shi, ka dzashiy dzøti pøtsa nza zal mali ti.

² Nihwøti cifø mbø degheghir vay, niy tsøhwølishi ghøshiw. Ma nihwøti cifø nashi ki na, tsøhwøli tsøhwøli niva.

³ Dzøghwa niy tsøhwølishi ma va cifø ni, mba'a ghøshi madishi, war sa bøvø ghøshi gærkøwahi shi tsøgha, tørøh tsa bøvø hwøpør tsa ciy tivø in gærkøwa kwa mbø shi.

⁴ Ma ni tsøhwøli tsøhwøli ni va degheghir cifø ni na, laŋ laŋ ghøshi bøbøvø gærkøwahi shi, mba'a hwøpehwøper. Ya wa ndø na, mba'a tivø in kwa tsa ci hwøpør ghøciy kafø.

⁵ Ma sa tsøhøshi ghøshi na, dza ghøshi ka ndøghø søkø tsa zal mali. Ndøghø ndøghø, kø ghøshi na, shaŋ, kala tsahwøy ghøci. Dzøghwa hi mba'a dønävø degheghir møy ni va gwanashi, føriŋ føriŋ ghøshi bøbøhwø hi ki.

⁶ Ma mbø dankala vørdi ki na, dzam ka førgøshi lø zlapø, ma kø møndi na: “Waa, a zal mali tsahwøy naci, søvørim a ghwøy dza ta ka'wø” kø møndi.

⁷ Dzøghwa degheghir møy ni va ki, mba'a ghøshi sasatishi gwanashi. Tapø ghøshi mbø gwømava, ka tsøtsørø ghwø dzøghwa gærkøwahi shi.

⁸ Ma kø niy tsøhwølishi ma va degheghir cifø ni kaa ni tsøhwøli tsøhwøli ni va na: “A ya, tihwøtihwøm jadaghwanøyø in tsa ghwøy vaa dzøghwa ni ghøy ni gærkøwahi, ghwø ka shishirkwø kwa shi di” kø ghøshi.

⁹ Ma kø degheghir tsøhwøli tsøhwøli ni va kaa ngøshi na: “Am, awø, ka dza naa mønti møk

kaa ngømmə gwanamməw. Wəzəba dza ghwəy dzaa pavə tsa ghwəy va mbəzliy dəl in na” kə ghəshi.

¹⁰ Ma sa gəzanakəshi məndi tsəgha na, dza niy tsəhwəlishi ma va degheghir ka dzashi ta pala in ta pa ki. Ma ghala pətsa dzashi ghəshi va ta pala in ki na, ndəs zal mali səkəy. Dza niy niy gwəmantəvashi va degheghir lə in tsa shi nashi ki, mba'a ghəshi dzashiy dzakə ghi kwasəbə zal mali. Disl məndi kalay dəgha.

¹¹ Ma ləy hwəm ki na, ndəs nihwəti degheghir va səkəshi. Səkə ghəshi na, ka zlapə kwəma zlanzlan: “A Ndə sləkəpə, a Ndə sləkəpə, ndi ghwənamtənyə dəgha” kə ghəshi.

¹² Ma kə zal mali kaa zləbanshi na: “A gəzanwəy ya, ta na navay, tsəgha na, sənənwəy ya tepəw” kə» kə Yesəw.

¹³ Ma sa kərəy Yesəw lə bəli fir tsa va, ma kə na: «Va tsəgha kiy, ə pə ghwəy fə ghən, sa nzana, kala sənay vəghwə, ya vici dza kwəma vaa məniva ti ghwəy» kə Yesəw.

Ka ghəra sləni banavəshi məndi gəna ta zhəghə dəvə li

(Lk 19:11-27)

¹⁴ Ma kə Yesəw bə na: «Kwəma sləkə tsa sləkə Hyala mbəzliy, yəm dza naa nza lə kwəma tsəhwəti ntsaa niy dī vaa dzay ta wə. Ma fəca dza na ta kafə na, mba'a harvə ka sləni ci mahkan ta tahanshi gəna ci ngəshi ghəci taa dzay, nza ghəshi zhəghə dəvə li.

¹⁵ Ma sa basøshi ghøshi na, dza na mba'a tahanavøshi. Ya wa ndø na ge'i læ børci ci ghøci ßanaghø gøna. Mbøl bøløkwø cifø ghøci ßanavø kaa tsahwøti. Ma kaa tsahwøti na, mbøl bøløkwø bakø. Kaa kwa mahkana ndø na, mbøl bøløkwø. Sa tahanavøshi na gøna ki na, dza na pøkw dzay.

¹⁶ Dza ntsa ßanavø møndi va mbøl bøløkwø cifø, nza'jøw dzay ta zhøghø døvø læ gøna va. Dza na mba'a zhøghøvø døvø, mba'a zømøvø tsahwøti mbøl bøløkwø cifø zhøkøn tsa niy ßanavø møndi va.

¹⁷ Dza ntsa ßanavø møndi va mbøl bøløkwø bakø, mba'a dzay ta zhøghø døvø kwørakwø. Mba'a zømøvø tsahwøti mbøl bøløkwø bakøø dzøkøn tsa ßanavø møndi va.

¹⁸ Ma dza tsa ßanavø møndi va mbøl bøløkwø naci ki na, la' lati kø'wø, dza slid' mbøliy na ci va gøna ßanavø Ntsa ci va dikø tsa kwa kø'wø. Dza na das nzøyøy.

¹⁹ Ma læy hwøm sa nzay ntsa shi va dikø tsa nza ki na, dza na mba'a zhøghøkøvay mbø wø ci va. Sa søøkøy na na, dza na har harashi ka sløni ci va, ta døw njasa mønti ghøshi læ gøna ci va.

²⁰ Ma sa basøshi ghøshi ki na, kø ntsa ßanavø møndi va mbøl bøløkwø cifø kët këtøghøvay dzøvøgha dikø tsa ci va. Ma kø kaa ngøci na: "A Ntsee dikø tsa, anay mbøl bøløkwø cifø tsa niy ndara gha va. Avanay tsahwøti mbøl bøløkwø cifø diba, sa zømøvee mbø zhøghø døvø læ gøna ndara gha va" kø.

²¹ Ma kø dikø tsa ci va na: "Wøzø mønti gha, ndø sløni tsa wøzø tsa nza gha, læ næfø kwøtinj

gherati gha sleni gha. Wəzə gherati gha sleni jəw na na ndaŋee. Nana kiy, ta ndaŋa na dikə na sleni dzee mbə dəvə gha, na nza bama ti, a gha ghəra. Səəkə a gha nzəyŋa, ka vəshi lə ya” kə.

²² Dza ntsa banavə məndi va mbəl bələkwə bakə, kət kətikəvay kwərakwə. Ma kə na: “A ntsee dikə tsa, anay mbəl bələkwə bakə tsa niy ndara gha va. Avana tsahwəti mbəl bələkwə bakə diba, sa zəməvee, mbə zhəghə dəvə lə gəna ndara gha va” kə.

²³ Ma kə ndə gəna tsa va ngəci na: “Wəzə mənti gha, ndə sleni tsa wəzə tsa nza gha, lə nəfə kwətij gherati gha sleni gha. Wəzə gherati gha sleni jəw na na ndaŋee. Nana kiy, ta ndaŋa na dikə na sleni dzee mbə dəvə gha, na nza bama ti, a gha ghəra. Səəkə a gha nzəyŋa, ka vəshi lə ya” kə.

²⁴ Dza ntsa banavə məndi va mbəl bələkwə kət kətikəvay kwərakwə ki. Ma kə na: “A Ntsee dikə tsa, ta na tsee ghənəy, e sənəŋa, ntsa ghyanakə tsa nza gha. Ghay, ya kala tsəŋwəhwə hwəlfə gha tə za na, kar ghaa slahwə shiy tə za va, ya kala gherahwə sleni gha na, mbə pəla kwəməvə shiy ghaa nza.

²⁵ Ava va tsəgha gheratəra hazlənī nee. Ma dzee na mba'ee lati kə'wə, pən slid yən mbələyŋa gəna gha va kwəfa. Avanta, ava sa gha” kə.

²⁶ Ma kə dikə tsa ci va ngəci na: “Ndə mar tsa kwamətsəni tsa, ndə ghəra sleni tsa gəmgəm tsa nza gha. A gha sənay, mbə sla shiy kee nza, ya tə za tsəŋwati mee hwəlfə, ka pəla kwəməvə shiy,

ya kala ghərahwə slənee, pə gha.

²⁷ Ghənzə tsəgha kiy, mba'a pə gha niy sənay nza, ka zhəghə dəvee liw pə ghay, ə ka gha banavə gənee va kaa tsahwəti ndə nza, ma nza ghəci zhəghə dəvə li. Sa kee səkə na, nzee basə see və, lə yam ti nza” kə kaa ntsa va.

²⁸ A kə kaa mbəzli na: “A mbəzli ni, bantim mbəl tsa bələkwə tsa va və ta dəvə ci, a ghwəy zhiniy banavə kaa ntsaa zəməvə mbəl bələkwə cifə vaa dzəkən tsa ci.

²⁹ Sa nzanay, ma ntsaa kwəmavə shiy, dza na ka ghəra sləni ghəci li shiy, ta mətsahanavə shiy dza məndiy dzəkən shi. Ghalaba kiy, tərənjw dza shiy nza və. Ma ntsaa kwəmavə shiy va, kala zhəghə dəvə ghəci li shiy, ə dza məndi zhiniy bəhwə ya ni jəw ni va shiy və.

³⁰ Ta na ndə sləni tsaa mbata ma tsa ya namaɓa kwəmay, bəvəm a ghwəy bəzlakevəriy dzəti ngwəla dzəmbə kwəsli, a ghəci sa ngəra'wə, ka wawahə, ka pəpərə sli'i ci pəriba” kə» kə Yesəw.

Mba'a pə gha mananati kwəma wəzə na kaa ndə tikə tə hidiy, kaa Yesəw mənti gha kwəma va kwərakwə

³¹ Dzəghwa ma kə Yesəw diba na: «Ma fəca dzee səkə yən Zəghwə yakə ndə ngəri mbə shəndəkə tsee, lə ka kwal Hyala kwasəbee gwanashiy, ta nzəyra dzee kwa gəzli mazə.

³² Ka hwəlfəhi mbəzli tə hidiy gwanashi dzay, basə basə ghəshi basəshi kwa kwəmee. Kee

25:29 25:29 13:12; Mk 4:25; Lk 8:18; 19:26 **25:30 25:30** 8:12

25:31 25:31-46 16:27 **25:31 25:31** Nəw 33:2; Zak 14:5; Mt 16:27;

19:28; 1Tes 3:13; Zhəwdə 14

dza ki na, ka tɛra nihwɛti mbɛzli sɛvɛri mbɛ nihwɛti, njasa ka ndɛ makɛ shiy vaa tɛra tɛnkesli sɛvɛri mbɛ kwɛy.

³³ Sa kee dzay, mba'ee tɛraghɛ mbɛzli slar slar ni kwa kwɛma Hyalaa dzar bɛla kwa bɛzɛmee. Ma niy dzaa tɛrɛ na, tɛ kwa zlebee niva.

³⁴ Ma pɛn dzaa ni yɛn mazɛ kaa ni tɛraghee va mbɛzli dzar bɛla kwa bɛzɛmee ki na: “Na na ghwɛy ghwɛy mbɛzli dɛrniti Dirɛ niy, sɛkɛm a ghwɛy dzɛmbɛ pɛtsa slɛkɛ Hyala tsa gwɛmatɛnwɛy mɛndi mbɛradzɛy, ghala ngati na hidfi!

³⁵ Sa nzanay, niy nza na, e niy nza lɛ mara, dza ghwɛy mba'a ghwɛy niy ngavɛra shi zɛmɛ, ka ghɛradɛ ndir niy nza, mba'a ghwɛy niy samiyra yam. Ghala saa niy nzee ndɛ mɛlmɛy, a ghwɛy niy ka'wɛtɛra wɛzɛ wɛzɛ.

³⁶ Sa niy nzee dirinɛfay, a ghwɛy niy ndara kwɛbɛnɛr dzɛkɛn ghɛn tsee. Sa niy nzee gwɛrapɛray, a ghwɛy niy tsɛva kɛnee. Sa niy kɛsaghwara mɛndi kwa fɛrshinay, a ghwɛy niy sɛkɛ mbɛ nighɛra” pɛn taa ni ngɛshi.

³⁷ Ma kɛ mbɛzli slar slar ni va kwa kwɛma Hyala dzaa ni ngɛra ki na: “A Ndɛ slɛkɛpɛ, hwɛm niy sɛkɛ ghɛy naɲa, gha lɛ maɲa, mba'a ghɛy ngavɛɲa shi zɛmɛa? Hwɛm niy sɛkɛ ghɛy naɲa, gha lɛ ndir, mba'a ghɛy niy samiyɲa yama?

³⁸ Hwɛm niy sɛkɛ ghaa kɛsanɛy ghaa ndɛ mɛlmɛ, mba'a ghɛy ka'wɛtɛnaa? Hwɛm niy sɛkɛ ghɛy naɲa, gha dirinɛ ɲa, mba'a ghɛy niy ndaɲa kwɛbɛnɛr dzɛkɛn ghɛn ghaa?

³⁹ Hwəm niy sækə ghəy naŋa, gha gwərapəŋa, ya gha kwa fərshina, mba'a ghəy niy dzaa nighətəŋaa?" kə ghəshi dzaa ni ngəra.

⁴⁰ Ma pən dzaa ni yən mazə kaa ngəshi ki na: "A gəzaŋwəy ya, ta na navay, tsəgha na. Ya hwəm niy mananati ghwəy kwəma wəzə na kaa ya tsamafa ndə ta ngwarməhira daw daw bərçi ni niy, kaa ngəra də'wə ghən tsee mənti ghwəy kwəma va tsəgha" kə.

⁴¹ Dzəghwa, ma pən dzaa ni yən mazə kaa niy dzar kwa bəla kwa zlebee va mbəzli ki na: "Ghwəy na na ghwəyəy, katantəvaŋwəyəm kərakə vəghee. Ghwəy ghwəy mbəzli bazlamti Hyala ni. Mbalam dzəti ghwə ngad ngad na məti ma. Ghwə vay, ta fə *ndə jaka tsa Hyala ghəshi lə ni ci ka kwal dzəmbə gwəmati məndi ghala kwataŋata.

⁴² Sa wana gəzaŋwəy ya tsəghay, sa nzana mba'ee niy nza lə mara kala niy ngara shi zəmə ghwəy. Ka ghərada ndir niy nza na, kalaa niy tira yam ghwəy.

⁴³ Mba'ee niy tsəhəra ka ndə məlmə va ghwəy na, kalaa niy ka'wəra ghwəy, dirindee niy nza na, kalaa niy bəra shiy ghwəy dzəkən ghən tsee. Mba'ee niy nza gwərapəra, zhini mba'am niy kalaghwara kwa fərshina na, kalaa niy tsəva ghwəy kənee" pən taa ni ngəshi na nashi.

⁴⁴ Dzəghwa ma kə ghəshi dzaa ni ngəra na: "A Ndə sləkəpə, hwəm niy sækə ghəy naŋa, gha ya lə maŋa, ya gha lə ndir, ya ghaa ndə

məlmə, ya gha dirin̄aa, ya gha gwərapəŋa, ya gha kəəli kəəli kwa fərshina na, dzəghwa mbə shi va gwanashi na, kalaa niy kəətiŋa ghəya?” kə ghəshi dzaa ni.

⁴⁵ Ma pən dzaa ni yən mazə kaa ngəshi na: “A gəzan̄wəy ya, ta na navay tsəgha na: Ya hwəmba niy mən̄i ma ghwəy kwəma wəzə na kaa ndə ya kwətiŋ mbə mbəzli daw daw bər̄ci ni ni mbə nəwray, kaa ngəra də'wə ghən tsee niy mən̄i ma ghwəy kwəma va tsəgha kwərakwə” pən dzaa ni ngəshi.

⁴⁶ Ma gəla niva mbəzli nashi kiy, dzəti pi tsa nza ngəra'wə kala kədi ma, pa' kwa ndimndim dza ghəshiy dza. Ma na mbəzli slar slar ni kwa kwəma Hyala nashi ki na, ta kwəmavə piy tsa kədi ma dza ghəshi» kə Yesəw.

26

*Məndi mbə pəla kwal tsa kəsə Yesəw
(Mk 14:1-2; Lk 22:1-2; Zh̄ŋ 11:45-53)*

¹ Ma sa kədiy Yesəw lə bəni shi va gwanashi kaa mbəzli ki na, dza na ka gəzə kwəma kaa *mbəzli ta səda ci, a kə na:

² «A ghwəy sənay kiy, vici bakə tərə na ta mən̄i makwaghwa *Pakə. Ghala tsə vay, ta kəsəra dza mən̄i yən Zəghwə yakə ndə ngəri. Sa ka mən̄i kəsəvəra na, ka mən̄i dza mba'a mən̄i banavəra kaa nihwəti mbəzli, nza ghəshi dan̄wəraa dzəvəgha tsəm» kə.

³ Dzəghwa mbəzli dikə dikə ni mbə *ka ta Hyala ghəshi lə mətikwəkwər mbə *ka Zhəwifə ki, mba'a ghəshi basətəvashi kəghi tsa Kayifə, dikə tsa ka ta Hyala.

⁴ Dza ghəshi, mba'a ghəshi sləkati kwəma kwa jipə shi, ta kəsə Yesəw nja dzar kwa tsəhwəli, ta paslamti.

⁵ Ma kə ghəshi na: «Ma nanzə kiy, əntaa ghwəmmə dzaa kəsə fəca vici Pakə ma. Vantaa mbəzli dzaa pəslishi tə ghwəmmə» kə ghəshi.

*Nahwəti mali ghəshi lə Yesəw
(Mk 14:3-9; Zhj 12:1-8)*

⁶ Ghala vəghwə tsa va kiy, mbə məlmə Betani niy nza Yesəw kəghi tsa tsahwəti ndə, Shimanjw kə məndi kaa slən tsa ci. Ntsa vay, ndə dərna niy nza na kwatanja.

⁷ Ma Yesəw mbə zəmə shiy kəyba ki na, mba'a nahwəti mali kətəghəvataa dzəvəgha, lə təlimə paf 'wərđi kwa ta dəvə nzə. Gəna dən məndiy pa 'wərđi va. Dza na mba'a shəkambə mbə ghən tsa Yesəw.

⁸ Ma sa nata *mbəzli ta səda Yesəw nava kwəma na, mba'a nəfə tsa shi satiy tərənɟw. Ma kə ghəshi na: «Tawa lidī mali na 'wərđi na kia?

⁹ Ə ka na zlata lidī nzə nza, nza ghwəmmə dəlanti tə gəna dən. Ma nza ghwəmmə tahanavəshi gəna va kaa ka ndərma nza» kə ghəshi.

¹⁰ Dzəghwa mba'a Yesəw fəti ghən ta kwəma gəzə ghəshi va tsəgha na. Ma kə ngəshi na: «A

mbözli ni, tawa səsə ghwəy məhərli mali na tay?
Kwəma wəzə na na sa məni na va tə ya!

¹¹ Sa nzanay, ka ndərma gəzə ghwəy va na tiba
dza ghwəy nza li shi ya hwəmba. Ma na nee kiy,
ka dza ghwəmməə nza lə ghwəy tikə ndimndim
kiw.

¹² Ma 'wərđi baslatəra na nay, mbəri tsee na
sa gwəmanti na vaa varamti, ta dza ta lara!

¹³ A gəzanwəy ya ta na navay, tsəgha na, ya
pa' kwəmafa dza məndiy gəzə Yəwən kwəma
wəzə na kaa mbözli tə hidfi gwa'a gwa'ay, ta gəzə
kwəma mənti na va dza məndi, ka zəzəə dzəkən
mali va» kə Yesəw.

*Zhəwdasə mbə đi nga đafa ta Yesəw
(Mk 14:10-11; Lk 22:3-6)*

¹⁴ Dzəghwa Zhəwdasə Isəkariyətə tsahwəti
ntsa mbə *mbözli ta səfa Yesəw mən lə bakə
ni, mba'a dzaa kəsashi mbözli dikə dikə ni mbə
*ka ta Hyala.

¹⁵ Ma kə kaa ngəshi na: «Ya yən ngati đafa
ta kəsənwəy Yesəw na, wantsa shi dza ghwəy
ngavəraa?» kə. Ma sa favə mbözli va tsəgha
na, dza ghəshi mba'a ghəshi gəzəti kwa jipə
shi, mba'a ghəshi mbəranavə mbəl mahkan
mətsəkə ngəci.

¹⁶ War sa kwəmavə Zhəwdasə gəna va tsəgha
ki na, mba'a 'wati pəla kwal tsaa nga đafa ta kəsə
Yesəw ghəshi.

*Yesəw mbə zəmə shiy mbə *makwaghwa Pakə ghəshi lə mbəzli ta səfa ci*

(Mk 14:12-26; Lk 22:7-23; Zhḡ 13:21-30; 1Kwər 11:23-25)

¹⁷ Dzəghwa kwa taḡa vici ka məndiy zəmə peḡ tsa kama *is ti mbə, mba'a səəkəta. Dza *mbəzli ta səfa Yesəw mba'a ghəshi tsəhəshi və, a kə ghəshi ngəci na: «A Metər, kwəma di gha ghəy tatəḡa shi zəmə dza ghaa zəmə mbə makwaghwa Pakaa?» kə ghəshi.

¹⁸ Ma kə Yesəw ngəshi na: «Mbalam dzəmbə məlmə, dzakə ghi tsa zana. A pə ghwəy taa ni ngəci sa ghwəy tsəhəḡwəy kəybay: “Metər tsa ghəy ghwənikəḡəy na va gha. A kəy: Waa vəghwə tsee məniy na, ma dəe dzakə ghi tsa gha, ta zəmə shi Pakə, ghəy lə mbəzli ta sədee, kə” pə ghwəy taa ni ngəci» kə Yesəw.

¹⁹ Dzəghwa mbəzli ta səfa Yesəw mba'a ghəshi dzaa mənti njasa gəzanakəshi Yesəw va, mba'a ghəshi tati shi zəmə dza ghəshiy zəmə mbə makwaghwa Pakə.

²⁰ Ma sa pəkwəta vici ki na, mba'a kar Yesəw ghəshi lə mbəzli ta səfa ci va məḡ lə bakə ni nzəyshi ta zəmə shi zəmə ki.

²¹ Ma kə Yesəw ngəshi ghəshi mbə zəmə shiy na: «Nay ghwəy na, a gəzaḡwəy ya, ta na navay, tsəgha na, a tsahwəti ndə mbə ghwəy kwətḡəy, ta nga dəfa dza na tə ya, ta kəsəra məndi» kə.

²² Ma sa favə mbəzli ta səfa Yesəw tsəgha na, ka zhanshi kwəma va tərəḡw, gwanashi. Ya wa ndə na, tapə dzəmbəy mbə dəw kwəma va

Yesəw: «A Ntsaa sləkəŋəy, yən na nanzə bərkee ɓa na?» kə tsava, tsəgha tsahwəti dəw diba, war tsəgha ghəshiy dədfəw.

²³ Ma kə Yesəw ngəshi na: «Ntsa zəmə ghəy shiy li kwa kwakwa tsa kwətiŋ tsay, ghəci na saa dza va ta nga dafa tə ya, ta kəsəra məndi.

²⁴ Na nee yən Zəghwə yakə ndə ngəriy, ta mətira dzee njasa tsasliti məndi vaa dzəkənee mbə Zliya Hyala. Ma nanzə kiy, tərəŋw dza ngəra'wəw nza kən ndə nga dafa tə ya tsa va. Wəzəɓaa niy maw ma məndiy yakə dza naa nza və» kə.

²⁵ Ma kə Zhəwdasə ntsaa nga dafa va ta Yesəw na: «A Metər, yən na nanzə bərkee ɓa na?» kə. Ma kə Yesəw ngəci na: «Wa gha na» kə.

²⁶ Ma ghəshi mbə zəmə shi zəmə va ki na, dza Yesəw hən ɓəvə peŋ. Dza na mba'a mananati 'wəsa ti kaa Hyala. Ma sa manamti na 'wəsa na, dza na mba'a ngangavəri peŋ tsa vaa ɓanavə kaa mbəzli ta səɗa ci. Ma kə ngəshi na: «Ava ghənzə na vəghee, ɓəm zəməm» kə.

²⁷ Ma ləy hwəm na, dza na hən ɓəvə hwəpər tsa nza shi sa kwa, dza na mba'a mananati 'wəsa kaa Hyala. Ma sa manamti na 'wəsa na, dza na hən ɓanavəshi. A kə na: «Sashim gwanəŋwəy!

²⁸ Sa nzanay, ghəshi na miymiy ya, li shi sla Hyala kiri kwa jipə nzə lə mbəzli. Ta shəkəshi dza ghəshi ta mbəzli dən, ta mbə Hyalaa pəlata kwəma shi jikir na mbə nəfə nzə.

26:23 26:23 Cem 41:10 **26:24 26:24** Cem 22:7-8, 16-19; Ezay 53:9 **26:26 26:26-28** 1Kwər 10:16 **26:28 26:28** Səvəri 24:8; Zher 31:31; Ebr 7:22; 9:15-20

²⁹ Ə gəzanwəy ya: Ghava na tə ndatsəy, ka zhinee sahwe shi sa ni kala war fəca vici dza ghwəmməə zhiniy sashi ka yəwən jakəjakə lə ghwəy, tə pətsa sləkə Dirə mə ghwəməw» kə.

³⁰ Dza ghəshi ka ha cemer, ka fal Hyala. Ma ləy hwəm ki na, mba'a ghəshi səvərishi, ka dzashiy dzəmə kəlanj *'Wəlivə.

*Yesəw gəzə vərəslə tsa dza Piyer ta vərəslə
(Mk 14:27-31; Lk 22:31-34; Zhj 13:36-38)*

³¹ Ma kə Yesəw kaa mbəzli ta səfa ci ki na: «Nay ghwəy na, mbə vərđi ndatsə nay, ta zlara dza ghwəy kwətiraa hwənwəy gwanənwəy. Sa nzanay, a Hyala gəzəkə mbə Zliya nzə, a kəy:

Ta paslamti ndə ndəghwə shiy dzee,

ka tənkesli ci dzay,

mba'a ghəshi zləzlənərəshi

ka dza kwaba, ka dza kwaba, kə.

³² Ləy hwəm sa kee zhakatira mbə məti kiy, ta 'watənwəy kwal dzee dzaa dzəti hidfi ka Galile, ma nza ghwəy kəsara mbəba» kə.

³³ Ma kə Piyer kaa zləbanci na: «A Ndə sləkəpə, na nee neyey, ya gwa'a gwa'a zlanja mbəzliy, ka dzee zlanja tēpəw» kə.

³⁴ Ma kə Yesəw ngəci na: «A Piyer, a gəzanee ta na navay, mbə vərđi ndatsə na, ka ngələkə gha way, gha zhinti gəzə mahkan səfa gha: “Sənay tsava ndə yaw, sənay tsava ndə yaw” pə gha» kə Yesəw.

³⁵ Ma kə Piyer na: «Ya ta məti dzee kwasəbə ghay, ka dzee gəzə, sənanja yaw, pən tēpəw» kə.

26:30 26:30 Lk 22:39; Zhj 18:1 **26:31 26:31** Zak 13:7; Mt 26:56;
Zhj 16:32 **26:32 26:32** 28:7, 16 **26:34 26:34-35** Lk 22:33-34;
Zhj 13:36-38 **26:34 26:34** 26:75

Dza nihwəti *mbəzli ta səfa Yesəw va tərmbə, tsəgha ghəshi gəzəkə kwərakwə ki.

*Njasa cə'wə Yesəw Hyala kwa Getəsemane
(Mk 14:32-42; Lk 22:39-46)*

³⁶ Dzəghwa kar Yesəw ghəshi lə mbəzli ta səfa ci, mba'a ghəshi səəkəshiy dzəti tsahwəti pi. «Getəsemane» kə məndi kaa slən tsa pətsa va. Dzəghwa ma kə kaa ngəshi na: «Nzəyηwəyəm tikə, e katayvaraa dzarba, ta cə'wə Hyala» kə.

³⁷ Dza na mba'a pəməvə kar Piyer ghəshi lə ndərazhi Zhebēde va bakə ni kwasəbə ci. Ma ghəshi mbə dza tsəgha na, mba'a her Yesəw ghati dza, ka sla nəfə tsa ci difa.

³⁸ Ma kə kaa ngəshi ki na: «Tərəηw slay nəfə tsee, ka di pəəslira. Nzəyηwəyəm tikə kwasəbē, əntaa ghwəy bə hi ma» kə.

³⁹ Dza na mba'a kətivə dza bələkə jəw. 'Wakəvə na, mba'a 'yambə kwəma ci mbə hidī. Dza na ka cə'wə, a kə na: «A Di, War mba'a kə tsahwəti kwal tibay, bashamti ngəra'wə tsa va səəkə dzəkənee. Nanzə kiy, əntaa gha məni war tə sa dee ma, war njasa təbaŋa na ka gha məni» kə.

⁴⁰ Dza na tərəd zhəghəkəvay dzəvəgha mbəzli ta səfa ci va mahkan ni. Səəkə na na, ghəshi banti hi. Ma kə kaa Piyer ki na: «A nava mbə ma ghwəy nzaynza ləməcīwəy kwasəbēe ya gar tsahi kwətīŋaa.

⁴¹ Ə pə ghwəy nzəyηwəy ləməcīwəy, ka cə'wə Hyala ta mbə ghənzəə ndəghwəyηwəy,

vantaa *ndə jaka tsa nzə ngadambəŋwəy mbə mənɪ *kwəma jikir na. Ka dɪ mənɪ kwəma wəzə na ndə ngəri kwa kwəma Hyala mbə nəfə tsa ci ngar ki na, daw bərɪci vəgha ci ta mənɪ nzə» kə.

⁴² Zhini na, mba'a katantəvay dɪba kwa baka səda ci, ka cə'wə Hyala ghəci, a kə na: «A Di, kala tsahwəti kwal tɪba gar banti ngəra'wə tsa kən yay, war ta sə'wa dzee. War njasa təbaŋa na kəə mənɪva» kə.

⁴³ Ma sa kədiy na lə cə'wə Hyala na, zhini na mba'a zhəkəy zhəvəgha mbəzli ta səda ci va. Zhəkə na ba na, ghəshi tə hi, shaŋ ghəshi ta mbay nzəyshi ləməcishi.

⁴⁴ Zhini na mbərəkə zlashi, mba'a katamtəvay dɪba. Dza na mba'a zhiniy cə'wəti Hyala kwa mahkana səda, war njasa məcana va.

⁴⁵ Dzəghwa mba'a zhəkəy zhəvəgha mbəzli ta səda ci ki. Ma kə kaa ngəshi na: «A mbəzli ni, him hi tsa ghwəy, ka dəkə vəgha ghwəy na ghwəy. Ava ghwəy nay vəghwə tsee kətikəvay, ta kəsəra məndiy dzəmbə dividivi ka mənɪ kwəma jikir na, yən Zəghwə yakə ndə ngəri.

⁴⁶ Ava ghwəy nay ntsaa ngati dafa va tə ya səəkəy, satim a ghwəmmə dzar dzəvəgha» kə.

Njasa kəsə məndi Yesəw

(Mk 14:43-50; Lk 22:47-53; Zhŋ 18:3-12)

⁴⁷ Ma Yesəw mbə kərni gəzə kwəma vaa səkwa na, ndəs Zhəwdasə, tsahwəti ntsa mbə mbəzli ta səda ci va mənɪ lə bakə ni səəkəy. Mba'a mbəzli daŋ tərəŋw kwasəbə, lə kafa'ihɪ nihwəti, lə ghədemesli nihwəti. Mbəzli vay,

mbəzli dikə dikə ni mbə *ka ta Hyala ghəshi lə mətikwəkwər mbə *ka Zhəwifə niy ghwənashi na ta kəsə Yesəw.

⁴⁸ Ma kə Zhəwdasə tsaa ngati dafa va ta Yesəw niy ni kaa mbəzli va ghəshi dzaa kafə ki na: «Sa ka ghwəmmə tsəhəmməy, ntsa dza ghwəy vaa nara mbə səkwə njasa ka ndəə səkwə madigayəy, ghəci na. Nza ghwəy kəsə ki» kə niy ni kaa ngəshi.

⁴⁹ Tsəhə tsa tsəhə ghəshi ki na, karə Zhəwdasə dzay dzəvəgha Yesəw. Ma kə kaa ngəci na: «'Wəsa Metər» kə, mba'a səkwəti njasa ka ndə vaa səkwə madigay.

⁵⁰ Ma kə Yesəw ngəci na: «A madiga, ə pə ghaa mənəi kwəma səəkə gha ta mənəi di» kə. War ghwəla ki na, dza mbəzli va basə basakənvashiy dzəkən Yesəw, tasl ghəshi kəsəti tsəgha.

⁵¹ 'Wakəvə tsahwəti ntsa tə səbəbə Yesəw fəkwatə tədikəvəri kafa'i ci, pətsə kəsləkəghwa sləmə vəgha ghən ndə ghəra sləni kaa dikə tsa ka ta Hyala.

⁵² Ma kə Yesəw ngəci na: «A ntsee, zhanambə kafa'i tsa gha mbə kwəbək tsa ci. Sa nzanay, ma mbəzli nashi ghwəy va mbə dza lə kafa'ihə ta dividivi shiy, War kafa'i dza naa zamtishi kwərakwə.

⁵³ Favə gha na, yən kə niy dī mənəi tsəgha nzay, e haray Dirə ta kəətira ghəci nza. Ka na dza tībata nza na, mba'a ghwənəkəra ka kwal ci dfaŋ tərəŋw ta kəətira.

⁵⁴ Kwəma nata ghwəy naa məniva sanay, kwəma tsasliti mənədi kwa Zliya Hyalaa

dzəkənee na. Mba'a pən niy ni e har Dirə ta kəətira ghəci pən nzay, ka dza kwəma tsasliti məndi vaa mənta nzaw» kə.

⁵⁵ Zhini ma kə kaa mbəzliy kəsə va na: «A mbəzli ni, tawa səəkə ghwəy ta kəsəra lə kafa'i mba'a ghədemesli njasa nzee ndə ghəli kia? Vici va vici va ghwəmmə niy nza lə ghwəy mbə *ciki Hyala, ka bəni shiyee kaa mbəzli, kalaa niy kəsəra ghwəy ghalaba nanzə sa?

⁵⁶ Ma kwəma nata ghwəy na məntay, ta mbəə dzəghwata kwa kwəmaa niy tsasliti ka gəzə kwəma Hyala va mbə zliya, mənta na tsəgha» kə.

Ləy hwəm sa gəzəkə Yesəw kwəma va ki na, 'wakəvə mbəzli ta səfa ci kwərec ghəshi hwəshi gwanashi, mbərəkə ghəshi zlay tifa kwətiy.

*Yesəw kwa kwəma ka sləka kwəma mbə *ka Zhəwifə*

(Mk 14:53-65; Lk 22:54-55, 63-71; Zhη 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Dzəghwa mbəzliy kəsəvə Yesəw va mba'a ghəshi bəghə Yesəw dzakə ghi tsa Kayifə, dikə tsa *ka ta Hyala. Ghalabay, kəghi tsa va niy nza *ka bənipə kwəma pəhəti Hyala ghəshi lə mətikwəkwər mbə ka Zhəwifə.

⁵⁸ Ma məndi mbə dza lə Yesəw dzakə ghi tsa va na, dza Piyer ka nəwshi kərəkə kərəkə, pa' kwa tipə dikə tsa ka ta Hyala tsa dikə tsa va. Ma sa tsəhəy na kwa tipə va na, dza na mba'a nzəyəy mbə mbəzliy ndəghwə ghi tsa va, ta mbə ghəciy nashi shi dza məndi ta məni lə Yesəw.

⁵⁹ Ma kəyba ki na, dza mbəzli dikə dikə ni mbə ka ta Hyala, ghəshi lə *mbəzliy sləka ka Zhəwifə gwanashi mba'a ghəshi dzəmbəshi mbə pala kwəma dza ghəshiy banavə fəti ti kaa Yesəw, ya dzərvə dza ghəshiy təbanakən, ta mbə ghəshiy paslamti.

⁶⁰ Daŋ tərəŋw mbəzli tətəbanakən dzərvə na, shaŋ ghəshi ta kwəmavə kwəma ka ghəshi banavə fəti kaa Yesəw li. Ma ləy hwəm jəw ki na, 'wakəvə nihwəti mbəzli tiba bakə, mba'a ghəshi kafəshi.

⁶¹ A kə ghəshi na: «Aya, a kə ntsa niy niy: “Ma yənəy, e mbay ngəzlamti *ciki Hyala tsa, mba'ee zhiniy ngakati mbə vici mahkan” kə niy ni» kə ghəshi.

⁶² Ma sa gəzəkə mbəzli va tsəgha na, dza dikə tsa ka ta Hyala pəlhəm satiy, ma kə kaa Yesəw na: «Na ntsa, a shiy mənishi zləba ma gha kwemer gəzə məndi niy dzəkən gha shəka?» kə.

⁶³ Dzəghwa Yesəw naci dighevə catavay, zhini ma kə dikə tsa ka ta Hyala tsa va ngəci na: «Avee dzaa dəw kwəma va gha, nza gha zləbakəŋəy. Lə slən tsa Hyalaa bəka piy dəwee va gha, mba'a pə ghaa *Kəristəw Ntsa tivə Hyala, Zəghwə Hyalay, mba'a gha gəzanəy» kə.

⁶⁴ Ma kə Yesəw na: «Yə, tsəgha na njasa gəzə gha va. Ə gəzanwəy ya, ghala ndatsəy, tə dəvə kwa bəzəmə Hyala kwa bərciy sləkə shiy gwa'a

26:61 26:61 27:40; Zhŋ 2:19; SləniKY 6:14 **26:63 26:63** Mba'a Yesəw catavay: Ezay 53:7; Mt 27:12-14; Zəghwə Hyala: Mt 14:33; 27:40, 43; Lk 22:70 **26:64 26:64** Dani 7:13; Mt 22:44; 24:30; Mk 13:26; Lk 21:27

dza ghwøy nara mänzøy, yæn Zøghwø yakə ndø ngəri. Zhini dibay, ta nara dza ghwøy yæn mbø sөөkə mbø kwөlebi mө ghwөmө» kө.

⁶⁵ Ma sa favө dikө tsa ka ta Hyala tsөgha na, dza na kwөban tsa kөн ghөн ci, kwөyah kwөyah ghөci slakwanti, sa satiy nөfө tsa ci. A kө na: «Ava ntsa va sawanti Hyala. Wөkө na nava tsөgha, ka di mbөzli ghwөmmө ta ndөgha fөti ta kwөma mөnti na ghwөлaw. A ghwøy favө njasa sawa na Hyala dө'wө ghөн tsa ghwøy.

⁶⁶ Naa njaa na na tөkө ghwøy dzөkөн baya?» kө. Ma kө ghөshi ngөci na: «A gөzөkө *kwөma jikir na, gar pөsli na» kө ghөshi.

⁶⁷ Dza ghөshi ka titifө ndighwөр dzөmbө kwөma ci, ka ndөkwө lө dөvө. Ma nihwөti na, ka slөva dөvөө dzөvөgha ghөн ci.

⁶⁸ Ma kө ghөshi na: «Gha na Kөristөw, ca a Hyala cөtөŋa, a gha gөzanөy sana di, nda wa ntsaa lөkөŋa va» kө ghөshi.

Vөraslө tsa Piyer

(Mk 14:66-72; Lk 22:56-62; Zhŋ 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Ma Piyer mänzøy kwa tipө tiba kөghi tsa dikө tsa *ka ta Hyala tsa va ki na, dzөghwa nahwөti maliy ghөra slөni kөyba, kөt kөtөghөvataa dzөvөgha. A kө kaa Piyer na: «Ghay ntsay, tsahwөti ntsa kwasөbө Yesөw ndө ka Galile tsa va nza gha» kө.

26:65 26:65 Mba'a slakwanti kwөban tsa kөн ghөн ci: Bөla 14:6; Esd 9:3; A tsөөрөti Hyala: SlөniTaH 24:16; Zhŋ 19:7 **26:67 26:67**
Ezay 50:6; 53:5 **26:68 26:68** 21:11

⁷⁰ Dzəghwa Piyer ka vərəslə kwa kwəma mbəzli gwanashi ki, a kə na: «Sənata gəla kwəma dī gha na gəzee sana nee kiw» kə.

⁷¹ Dza na mba'a kafəy dzaa nzəyəy vəgha miy dəgha. Dzəghwa nahwəti mali kwa ghəra sləni bə mba'a nighəvə. Ma kə kaa mbəzli tə pətsa va na: «Ma ntsa nanzəy, ntsaa niy nza kwasəbə Yesəw ndə ka Nazaretə na» kə.

⁷² Ma sa favə Piyer tsəgha na, ka zhini ghəciy vərəslə, ma kə na: «Yən na neyey, e zəməkə ya fəla, sənay ntsa vee təpəw» kə.

⁷³ Dza war ghwəla jəw dībə na, kət mbəzli tībə kətəghəvashiy dzəvəgha Piyer. A kə ghəshi ngəci na: «A ntsa, na katan katan nay, tsahwəti ntsa mbə mbəzli ntsa ni nza gha. Ghala mbə gəzə kwəma gha liw» kə ghəshi.

⁷⁴ Dzəghwa Piyer tapə ta zəmə lə fəlata ki, a kə na: «Tībə təpəw, tsamtəra Hyala yən kəə sla dzərvə, sənay ntsavee na yaw!» kə.

War sa gəzəkə Piyer tsəgha ki na, 'wakəvə ngələkə tsəgha, mba'a way tībata ki.

⁷⁵ Ma sa favə Piyer wa ngələkə tsa va na, nza'jəw ghəci zəzəvə kwəmaa niy gəzanakə Yesəw va. Ma kə Yesəw niy ni ngəciy: «Ka ngələkə gha way, gha zhinti gəzə mahkan səfa gha: “Sənay tsava ndə yaw, sənay tsava ndə yaw” pə gha» kə Yesəw niy ni ngəci. Ma sa zəzəti Piyer kwəma mənti na va na, dza na pəlhəm satiy, mba'a səvəriy tə ngwəla, ka wahə ghəci tərəŋw tərəŋw.

27

¹ Ma pæte mekæshi mekæshi ki na, dza mbæzli dikæ dikæ ni mbæ *ka ta Hyala ghæshi læ mætikwækwær mbæ ka Zhæwifæ, mba'a ghæshi basætævashi, mba'a ghæshi slækati basanakæn ngwævæ kaa Yesæw ta paslamti.

² Dza pæhæ ghæshi pæhæti, mba'a ghæshi pæmæghæ kaa ngwæmna Pilatæ, ta basæ ngwævææ dzækæn.

Mæti Zhæwdasæ Isækariyætæ (SlæniKY 1:18-19)

³ Dzæghwa ki, mba'a Zhæwdasæ tsaa dælanavæ Yesæw va kaa mbæzli favæ: «A mændi basanakæn ngwævæ dza ta pæslæ ci kaa Yesæw» kæ mændi. Ma sa favæ na na: «Yæn sænay nza» kæ. Dza na hæj bævæ mbæl tsa mahkan mætsækæ tsa va niy banavæ mændi tæ Yesæw. Kæ mba'a zhananakævæ sa mbæzli dikæ dikæ ni mbæ *ka ta Hyala ghæshi læ mætikwækwær mbæ *ka Zhæwifæ.

⁴ A kæ ngæshi na: «A ya, avam gæna ghwæy va. Kwæma jikir naa sava mæntee, sa nzana, mba'ee ngati dafa ta ntsaa tævæti ma kwæma, ta pæslæ mændi» kæ. Ma kæ mbæzli va ngæci nashi ki na: «Øh, ændaw shiy, war gha sænay nay, wa kwæma ghæy mbæ na na ghæya?» kæ ghæshi.

⁵ Ma sa favæ Zhæwdasæ tsægha na, dza kihwæ, kihwæy gæna va mbæ *ciki Hyala. Kæ war ka sæværiy tsægha, mba'a dzaa bærtamti ghæn tsa ci læ zæ'wæ.

⁶ Dzæghwa mbæzli dikæ dikæ ni mbæ ka ta Hyala mba'a ghæshi pati gæna va. Ma sa pati ghæshi, a kæ ghæshi kwa jipæ shi na: «A ghwæmmæ

sənaɣ, kwal va ghwəmmə ta jakə gəna tsətse naa dzəmbə gəna fə ghwəmmə ta sləni Hyalaw. Sa wanay, sa nzana gəna kwəməvə məndi tə miymiy ndə ghənzə» kə ghəshi.

⁷ Ma sa gəzəkə ghəshi tsəgha na, dza ghəshi ka sləka kwəma kwa jipə shi ki, a kə ghəshi na: «Pavə za ghwəmmə tə gəna va, ta la ka məlmə dza bəkwəshi» kə ghəshi. Sa sləkati ghəshi tsəgha na, mba'a ghəshi pavə za, va tsahwəti ndə nga ghəəni.

⁸ Va tsəgha nzana, ya pa' sana na «za miymiy» məndiy har slən tsa za va.

⁹ Shi vay, war njasa niy gəzəkə *Zhereməy ndə gəzə kwəma Hyala va mənishi ghəshi. Ma kə niy niy:

Mbəl tsa mahkan mətəkə tsa vay,
tsəgha niy zləbavə ka *Izərayel waa dzəti ntsa
va.

Sa dza ghəshiy, mba'a ghəshi bəvə gəna va,

¹⁰ mba'a ghəshi dzaa pavə za ti va ndə nga
ghəəni,

war njasa niy gəzəkəra Ndə sləkəpə vay,
tsəgha mənti ghəshi, kə niy ni.

*Yesəw tə ngwəvə kwa kwəma ngwəmma Pilatə
(Mk 15:2-15; Lk 23:3-5, 13-23; Zhj 18:33-40;
19:1-16)*

¹¹ Ma sa pəməghə məndi Yesəw dzəghwa kwəma ngwəmma Pilatə ki na, dza məndi mba'am garəy kwa kwəma ci, tapə ngwəmma ta

27:9 27:9-10 Zak 11:12-13; Zher 32:8-9 27:11 27:11 2:2; 27:29,
37, 42; Mk 15:2, 9, 12, 18, 26, 32; Lk 23:3, 37-38; Zhj 1:49; 12:13;
18:33, 39; 19:3, 15, 19, 21

dəw kwəma və, a kə na: «Mazə tsa *ka Zhəwifə nza gha na ntsa?» kə.

Ma kə Yesəw ngəci na: «Njasa gəzə gha va na» kə.

¹² Dza mbəzli dikə dikə ni mbə *ka ta Hyala, ghəshi lə mətikwəkwər mbə ka Zhəwifə, mba'a ghəshi kafəshi ta bə fəti kaa Yesəw. Tərəm Yesəw nzəyəy kala zləba ma kwəma.

¹³ Ma kə ngwəmna ngəci ki na: «A favə ma gha fəti bəbəna ghəshi va ghəngħən ghəngħən na shəkəna?» kə

¹⁴ Ma Yesəw naci ki na dighevə catavay ghalaba, kala zhiniy zləba kwəma ya kwətiŋ nzə. Tərəŋw nava kwəma mananati maɗaŋa kaa ngwəmna ki.

¹⁵ Njasa sənabəy ngwəmna mbə mənə nzəy, ya hwəmba war səkəta ma vici *makwaghwa Pakəy, kar naa pəlanayshi tsa di mbəzli ndə kwətiŋ, mbə mbəzli kwa fərshina.

¹⁶ Ma ghala pətsa kəsə məndi va Yesəw ki na, mba'a tsahwəti ndə niy nza tifa kəəli kəəli kwa fərshina. «Yesəw Barabasə» kə məndi kaa slən tsa ci. Ndə rəɗa tsa tərəŋw tsa ghəci niy nza.

¹⁷ Dzəghwa ngwəmna Pilatə ki, ka dəw va mbəzliy ɓasəshi va tə pətsa va, a kə na: «A nə ya ngəŋwəy kiy, wəzəba tsama ndə di ghwəy yən pəlayŋwəy mbə mbəzli bakə ni nia? Yesəw Barabasə shəkənaa, naa wəzəba Yesəw tsa har məndiy *Kəristəw?» kə.

¹⁸ Na na Pilatəy, aa niy sənay, ə hərəhə mbəzli dikə dikə ni mbə ka ta Hyala ghəshi

lə mətikwəkwər mbə ka Zhəwifə va Yesəw, va tsəgha kəsanaghə ghəshi, kə.

¹⁹ Ma ngwəmna Pilatə mənəzəy tə pətsa ka məndiy sla ngwəvə ki na, ndəs tsahwəti ndə səəkəy sa ghwənikə mali ci. Ma kə ntsa va ngəci na: «A kə mali ghay ngwamənay: “Ntsa vay, əntaa gha dzaa mananci *kwəma jikir na ma. Fəti vəw, ntsa slar tsa na. Ndat sə həvirəy tərəjw shiwəhwee shiw li ka dza heree” kə» kə ntsa va.

²⁰ Dza mbəzli dikə dikə ni mbə ka ta Hyala, ghəshi lə mətikwəkwər mbə ka Zhəwifə, cəke' ghəshi həərəvəri mbəzli. «Pəlayjəy Barabasə, mba'am pəəsliti Yesəw, pə ghwəy taa ni ngəci» kə ghəshi.

²¹ Zhini ngwəmna ki, ka dəw və shi, a kə na: «A nə yay, tsama ndə na sa dī ghwəy mbə mbəzli bakə ni ni yən pəlayjwəya? Gəzaram» kə. Ma kə ghəshi ngəci na: «Pəlayjəy Barabasə» kə ghəshi.

²² Dzəghwa ma kə ngəshi na: «Ya Yesəw tsa har məndiy Kəristəw naci kiy, njaa kee mənti lia?» kə. Ma kə ghəshi ngəci gwanashi na: «Na nacy, war danjwə pə gha danjwəvəgha vəgha tsəm» kə ghəshi.

²³ Zhini ma kə ngwəmna Pilatə ngəshi fa na: «Əy, wa na kwəma təvəti ntsa gar danjwə məndiy dzəvəgha tsəm kia?» kə. Zhini ghəshi mətəhə, ghəshi mətəhəti zlapə gəzə nzə zlanjlanj dīfa: «War danjwə pə gha danjwəvəgha vəgha tsəm» kə ghəshi.

²⁴ Dzəghwa mba'a Pilatə nighəti, shi dzee mənti tiba lə gəzə kwəmee naw, kə. Sa nzana, war 'wanə saa mətsəhəva. Sa nighəti na tsəgha na, dza na ti tivə yam, kə pi' peməti dəvə ci tiba kwa kwəma mbəzli gwanashi. A kə na: «Avam ghwəy nata dəvee. Yən mbə kwəma pəesli ntsa na na yaw, war kən ghən tsa ghwəy kə sa ghwəy taa nza» kə.

²⁵ Ma kə mbəzli va gwanashi na: «Tsəgha na, a ghəy zləbavə. War va ghəy, lə va ndərazhi ghəy gwa'a kə Hyala dzaa dəw kəsli kərhiy dzəghwa ntsa va» kə ghəshi.

²⁶ Dzəghwa Pilatə wərət pəlanayshi Barabasə, mba'a gəzanshi kaa mbəzli, a ghəshi də'wəvə Yesəw lə kwərpə, ləy hwəm na, nza ghəshi banavəshi mbə dəvə shi, nza ghəshi dzaa danwəə dzəvəgha tsəm.

Ka sawji lə Yesəw

(Mk 15:6-20; Zhj 19:2-3)

²⁷ Dza ka sawji ki, mba'a ghəshi pəməghə Yesəw dzakə ghi, dzəti pi sla ngwəvə tsa ngwəmna. Sa dzakə ghəshi na, mba'a ghəshi basakənvashiy dzəkən lə nihwəti ka sawjiy tərmbə gwanashi.

²⁸ Dza ghəshi kwərat kwərat ghəshi saramti nici kwəbejer kən ghən ci, kwəp ghəshi panakən kwəban tsa ghəm tsa, nja sa mazə.

²⁹ Mba'a ghəshi mbərəti tekesli nja məgapa pəerə ghən mazə, sərə ghəshi səranambəshi mbə ghən tsa ci. Dza ghəshi mba'a ghəshi

27:24 27:24 Nəw 21:6-9; Cem 26:6 **27:25 27:25** SləniKY 5:28

27:26 27:26-31 20:19 **27:28 27:28** Lk 23:11 **27:29 27:29**

27:11

bəvə gətaa fanambə mbə dəvə kwa bəzəmə ci. Dzəghwa ghəshi ki tsətəfəkwə ghəshi tsəfəkwəshi kwa kwəma ci, ka sawa sa shi. Ma kə ghəshi ngəci na: «A mazə *ka Zhəwifə, ava ghəy səkwətəŋa» kə ghəshi.

³⁰ Dza ghəshi ka titifə ndighwər dzəti, dzəghwa laŋ, ghəshi bəhwə gəta ta dəvə ci va, ta də'wə li kwa ghən ci. War tsəgha ghəshiy məni.

³¹ Dzəghwa sa kədīshi ghəshi lə sawa ci tsəgha ki na, mba'a ghəshi sərəmti kwəbaŋ tsa kən va, mba'a ghəshi zhananakən kwəbeŋer ci. Dza ghəshi pəm ghəshi pəməvə ta dza ta danjwə dzəvəgha tsəm ki.

Yesəw vəgha tsəm

(Mk 15:21-32; Lk 23:26-43; Zhŋ 19:17-27)

³² Ma ghəshi mbə səvəri mbə məlmə na, bəgəm ghəshi kwəmay lə tsəhwəti ndə ka Shiren, Shimaŋw, kə məndi kaa slən tsa ci. Dza mba'a ghəshi mbaranavə bə tsəm tsa dza məndi va ta danjwə Yesəw dzəvəgha kaa ntsa va.

³³ Dza Shimaŋw həŋ ghəci bəvə tsəm tsa va. Dza ndəs ghəshi tsəhəshi tə pətsa har məndiy «Gwalgwata». Gwalgwata vay, pi nja pa ghən ndə ngəri di naa gəzə.

³⁴ Ma sa tsəhəshi ghəshi tə pətsa va ki na, mba'a ghəshi bəvə tay tsa dzəvədi dzəvədi tsa lə shi 'yaghwakəghwak ni. Həŋ ghəshi banavə kaa Yesəw, ta sa ghəci. Ma sa nə Yesəw gwərətə kə dzəghəti na, kala di ghəci.

³⁵ Dza ghøshi ki danwø ghøshi danwawøgha vøgha tsøm. Mba'a ghøshi tihøhwø kwøbeñer køn ghøn ci kwa jipø shi læ ti dandørdø.

³⁶ Sa tihøhwø ghøshi kwøbeñer ci va ki na, dza ghøshi mba'a ghøshi nzøyshishi tifa vøgha, ta ndøghwø ci.

³⁷ Dzøghwa mba'a ghøshi bøvø shiy tsaslati kwøma ðanavø møndi føti ti. Ma kø ghøshi kaa kwøma va na: «Ntsay, ghøci na Yesøw, mazø tsa *ka Zhøwifø» kø ghøshi. Dza mba'a ghøshi sørøy shi tø ghøn tsa ci.

³⁸ Mba'a møndi danwawøgha nihwøti mbøzli ka ghørapø bakø tø ni shi shøghwø tifa vøgha Yesøw. Ya wa ndø na, tø tsa ci tsøm, tar bøla kwa bözømə tsahwøti, mba'a tsahwøti tar kwa zlebi ci møndi føyshishi vøgha Yesøw.

³⁹ Dzøghwa mbøzliy dza dzashi dzar vøgha pøtsa va, ka sawa Yesøw, ka tsøørø,

⁴⁰ a kø ghøshi na: «Awø pø gha ðay, gha gha saa niy ði tsaa ngøzlamti *ciki Hyala, zhini ka ngakati mbø vici mahkanta pø gha niy niy, ca mbølantishi ghøn tsa gha dø'wø ghøn tsa gha sana di. Ndata Zøghwø Hyala nza gha katanøy, sækwanja tø tsøm tsa di!» kø ghøshi.

⁴¹ Zhini tsøgha mbøzli dikø dikø ni mbø *ka ta Hyala, ghøshi læ *mbøzliy bønipø kwøma pøhøti Hyala, mba'a møtikwøkwør mbø ka Zhøwifø sawa ðifa, a kø ghøshi na:

⁴² «Ma nihwøti mbøzli mba'a ghøci mbal-antishi na, kala dza ghøci mbøø mbølantishi tsa ci

27:35 27:35 Cem 22:19 **27:37 27:37** 27:11 **27:38 27:38** Ezay
 53:12 **27:39 27:39** Cem 22:8; 109:25 **27:40 27:40** 26:61, 63
27:42 27:42 27:11

ghən kwərakwə shəkəna. Mazə ka *Izərayel gee kə bay, səkwa kə səkway tə tsəm tsa va sənzenva di. War mba'a kə səkwayəy, ta banavə nefer ghwəmmə dza ghwəmmə.

⁴³ War kaa Hyala banavə na nəfə tsa ci, “Zəghwə Hyala nzee” kə. Eh yaŋ, wəzə tsəgha, war nighə pə ghwəmmə nighə di na ghwəy, nda nza Hyalaa dī va mbəlanti sənzenva di» kə ghəshi.

⁴⁴ Mbəzli ka ghərapə bakə ni va danwəy məndi vəgha Yesəw na, tsəgha ghəshi zhiniy sawa kwərakwə diba.

Məti Yesəw

(Mk 15:33-41; Lk 23:44-49; Zhŋ 19:28-30)

⁴⁵ Ma sa mənta vici tarə kwa ghən ki na, dzəghwa tərkwəsl pi məniiy, ya pa' kwəmafa tə hidī gwa'a gwa'a, pa' tsahi mahkan hetihwer na war tsəgha pi.

⁴⁶ Ma ge'i lə tsahi mahkan ni va ki na, dza Yesəw ka zlapə kwəma zlanzlan, a kə na: «*Eli, Eli, lama sabakətani?*» kə. Ma dī kwəma vaa gəzəy: «A Hyalee, a Hyalee, wa shiy mənishi ndəghamtəra gha kia?» dī naa gəzə.

⁴⁷ Mba'a nihwəti mbəzli mbə mbəzli nza tə pətsa va favə kwəma gəzəkə na va, a kə ghəshi na: «Aya, wa avacim haka *Eli» kə ghəshi.

⁴⁸ Ghavə tsahwəti ndə tifa kwətiŋ mba'a kəsləghə bali, mba'a dzaa bəvə shiy nja səwsə, kə yəkwə yəkwambəshi mbə tay tsa

ndalakwolakwə tsa, səəkə na pəerə tə gəta ka bānci, a ghəci sa.

⁴⁹ Dzəghwa ma kə nihwəti mbəzli tifa kaa ntsa va na: «Zlay, a ghwəmmə nighə di, nda katan dza Eli tsa vaa səəkəə mbəlanti» kə ghəshi.

⁵⁰ Zhini Yesəw difa mba'a ngwəmata lala zlanzlan, mba'a mətiy ki.

⁵¹ Ghala pətsa məti na va na, 'wakəvə kwəmtə tsa pəhəy məndi ta təhəvəri pətsa mbə *ciki Hyala, bakə mbə sləkwəvərivay, ghala səəkə mə ghən tsa ci pa' kwakə tə mətsəni. Dza hidfi ka gərgərəva, ka wəwəredfi kələbahi.

⁵² Dzəghwa kwəlihi mba'a ghəshi ghwəghwənishi. Mbəzliy niy bəbəkəwəshi mbə mbəzliy nəw kwəma Hyala na, dāŋ ghəshi satishi mbə məti.

⁵³ Sa satishi ghəshi mbə məti na, mba'a ghəshi səsəəməshi kwa kwəli. Ma ləy hwəm sa sati Yesəw mbə məti ci na, mba'a ghəshi dzashiy dzəmbə Zherəwzalem məlmə Hyala. Ma mbə məlmə va ki na, mbəzli dāŋ tərəŋw niy nashi.

⁵⁴ Ghala pətsa gərgərəshi hidfi va kiy, tifa niy nza dikə tsa ka sawji bələkwə, ghəshi lə ka sawjiy niy nza kwasəbə mbə ndəghwə Yesəw, ya namafa kwəmaa mənta gwa'a na, cəke' ghəshi nata. Sa nata ghəshi tsəgha na, tərəŋw ghəshi hazlənishi. A kə ghəshi na: «Na katan nay, Zəghwə Hyala na ntsa» kə ghəshi.

⁵⁵ Ghala vəghwə tsa va ki na, mba'a mi'i niy nza tə pətsa va dāŋ, nja vəri kərəkəshi, ka nighə

kwəmaa məniva lə Yesəw. Mi'i vay, səəkə mbə hidfi ka Galile niy nəwvə ghəshi Yesəw, ta kəəti.

⁵⁶ Ma mbə mi'i va ki na, mbə shi niy nza kar Marəy mbə məlmə Magədala, lə Marəy mbəghəshi kar Zhakə lə *Zhezhefə, mba'a mbəghəshi ndərazhi Zhebede.

**Zhezhefə ndə ka Arimate mbə la Yesəw
(Mk 15:42-47; Lk 23:50-56; Zhj 19:38-42)*

⁵⁷ Ma hetihwer ki na, mba'a tsahwəti ndə ka Arimate səəkəy, Zhezhefə kə məndi kaa slən tsa ci. Ntsa nza gəna və tərəjw ghəci. Ghəci kwərakwə ki na, ntsaa nəw Yesəw ghəci.

⁵⁸ Ma sa mətiiy Yesəw na, dza na mba'a dzaa kəsay ngwəmna Pilatə ta cə'wə kwal tsa dza ta bə mbəri tsa Yesəw ta dza ta lamti. Dza Pilatə mba'a gəzanci kaa ndə sawji ta bānci.

⁵⁹ Ma sa bānavə Pilatə ki na, dza Zhezhefə ki, mba'a dzaa bəvə mbəri tsa Yesəw, mba'a dzaa harambə mbə bahəta wəzə na.

⁶⁰ Ma sa harəti na na, mba'a faghwa kwa kwəli ci niy lati na kaa ghən tsa ci. Kwəli vay 'war la niy nza na, mbə hakwə niy lati na. Ma sa faghwa na mbəri tsa Yesəw va ki na, dza na mba'a tsəkwəkə hərəmbəzli dikə naa kalamiy miy kwəli va, ka dzay.

⁶¹ Məniva shi va gwanashiy, tiba niy nza kar Marəy ka Magədala ghəshi lə nahwəti Marəy va mənəy vəgha kwəli.

Ka sawji mbə ndəghwə kwəli Yesəw

⁶² Ma way pi tə həzlimə, fəca *vici dəkəva ka Zhəwifə ki na, mba'a mbəzli dikə dikə ni mbə

*ka ta Hyala, ghèshi lè *ka Farisahi madfishi, ka dza va ngwəmna Pilatè.

⁶³ Ma sa tsəhəshi ghəshi, a kə ghəshi ngəci na: «A ngwəmna tsa ghəy dikə tsa. Yan pə gha na gha, a ghəy zəzəvə nahwəti kwəmaa niy gəgəzə Yesəw, ghala pətsaa niy nza na tə ghwəməy. A kə ndə dzərvə tsa va niy niy: “Tə kwa mahkana vicee kwa kwəliy, ta zhakatira dzee mbə məti” kə niy ni.

⁶⁴ Va tsəgha, wəzəba gəzanshi gha na kaa mbəzli, a ghəshi ndəghwə kwəli ci va wəzə, ka vici mahkan na va gəzə na dzar. Kala tsəghay, ta səkəkə dza mbəzli ta səda ciy ghələhwə mbəri tsa ci kwa kwəli va. Ka ghəshi gwəravə kaa mbəzli na: “Aa zhakatiy mbə məti, tə ghwəməy na” kə ghəshi taa ni. Ghalaba kiy tərəjw dza dzərvə shi vaa kwəmavə bərci tan kaa na kwa tan» kə ghəshi.

⁶⁵ Ma sa favə Pilatə kwəma va tsəgha, ma kə ngəshi na: «Avam ka sawji va, pəməshim a ghəshi dza ta ndəghwə kwəli va ge'i njasa dza ghwəy mbay ndəghwə wəzə wəzə» kə.

⁶⁶ Dzəghwa ghəshi pəm ghəshi pəməvəshi ka dzashi. Ma sa tsəhəshi ghəshi na, dza ghəshi zlərbə ghəshi zlərbəkən shiy kən hərəmbəzli miy kwəli va va, ka nahay wəzə. Sa zlərbay ghəshi na, mba'a ghəshi garəy ka sawji tifa kən, ta ndəghwə nzə ki.

28

Zhakati tsa Yesəw mbə məti
(*Mk 16:1-10; Lk 24:1-12; Zhj 20:1-10*)

¹ Ma tə way pi ləy hwəm *vici dəkəva, mekəshi mekəshi tə kədi pi, fəca ləwma Dəmasə ki na, mba'a kar Marəy ka Magədala ghəshi lə nahwəti Marəy va kafəshi, mba'a ghəshi tsəhəshi vəgha kwəli Yesəw, ta nighəti.

² Ghavə hidi tsəgha ka gərgərə tərəjw tərəjw. Dzəghwa *ndə kwal tsa Hyala kwa Sləkəpə mba'a tsahwəy səəkə mə ghwəmə. Səəkə na tsəkwə tsəkwamti hərəmbəzliy niy kalamiy məndi va miy kwəli Yesəw. Mba'a fəy vəgha bəla tsarakə, dzəghwa das nzəyəy ti.

³ Ndəba wampidi van, pə gha ghəciy mbərə. Ma kwəbenər kən ghən ci ba na ndəba ghwəpə məgapa pə gha tezlezi tsa shi.

⁴ Ma sa nata ka sawjiy ndəghwə kwəli va va gəla nava kwəmaa mənta va na, kwəp ghəshi tashi va hazləni, war ə ghəshiy gwərgwərə tsəgha, war ndəba mbəzli bəkwə bəkwə ni pə gha ghəshi zhəghəshi.

⁵ Ma kə ndə kwal tsa Hyala tsa va kaa mi'i nashi ki na: «A mi'i, ma ghwəy na na ghwəyəy, ka hazləni ghwəy ma. E sənay, Yesəw tsa danwavəgha məndi va vəgha tsəm na sa pəla ghwəy.

⁶ Ghəci tikə kwa kwəli naw. Aa zhakatiy mbə məti, njasa niy gəzəkə na va. Ndim a ghwəy nighəti pətsaa niy nza na va kwa məhəni lə mətə ghwəy!

⁷ Mbalam tanjan, a ghwəy dzaa gəzanshi kaa

mbözli ta sēda ci, a pē ghwēy kaa ngēshiy: “A Ndē sləkēmmē zhakatiy mbē mēti. Pērba ghēci dza naa 'waa tsēhēy kēn ghwēy tē hidī ka Galile. Tība dza ghwēy dzaa nay” pē ghwēy. Ghēnzē na kwēma gēzanwēy ya» kē.

⁸ Ma sa favē mi'i va kwēma va na, tērēnw ghēshi hazlēnishi, tērēnw ghēshi vēshishi dīfa. Dza ghēshi, kyanwkyanw ghēshi madīshi, ka kēsli bali ta dza ta gēzanshi kwēmaa mēnta va kaa *mbözli ta sēda Yesēw.

⁹ Ma ghēshi mbē bali va tsēgha na, vētēghē Yesēw tsahwēy kwa kwēma shi. A kē ngēshi na: «A mi'i, e sēkwētēnwēy» kē. Dzēghwa mi'i va kēt kētēghēvashiy dzēvēgha, mba'a ghēshi tsēfēkwēshi ka fal, tasl tasl, ghēshi kēsēvē dzar mbē ngeler ci.

¹⁰ A kē Yesēw ngēshi ki na: «A mi'i, ka hazlēni ghwēy ma. Divam, mbalam a ghwēy dzaa gēzanshi kaa ngwarmēhira, a ghēshi madīy dzēti hidī ka Galile. Tība dza ghēy kwēmē li shi» kē.

Kwēmaa dzəkēn ka sawjiy ndēghwē kwēli Yesēw

¹¹ Ma mi'i va kwa kwal ghwēlashi mbē dza ki na, mba'a nihwēti mbözli mbē ka sawjiy ndēghwē kwēli Yesēw va sēkēshiy dzēmbē mēlmē. Dza ghēshi mba'a ghēshi slanakē kwēmaa mēnta va gwa'a gwa'a kaa mbözli dikē dikē ni mbē *ka ta Hyala.

¹² Ma sa favē mbözli dikē dikē ni mbē ka ta Hyala kwēma va tsēgha na, dza ghēshi mba'a ghēshi basētēvashi ghēshi lē mētikwēkwēr mbē

*ka Zhəwifə. Sa basəshi ghəshi na, mba'a ghəshi sləkahwə kwəmaa dzəkən shiy mənishi va. Ma sa sləkati ghəshi na, mba'a ghəshi banavəshi gəna tərəŋw kaa ka sawji.

¹³ A kə ghəshi ngəshi na: «Ava ghəy ndanwəy gəna. A pə ghwəy taa ni kaa mbəzliy: “Wa mbəzli ta səfa ci səkə naa ghələhwə həvir va ghəy, ghəy tə hi” ka ghwəy ni gwa'a tsəgha.

¹⁴ Ya ə dza ngwəmnaa favə, mba'a kə dzaa gəzanwəy kwəmay, war a ghəy taa sənay njasa dza ghəy zhiniy dəpəti lə kwəma ba, ta mbə mbəlantəŋwəy mbə kwəma va» kə ghəshi.

¹⁵ Dzəghwa ka sawjiy niy ndəghwə kwəli Yesəw va, həŋ ghəshi bəvə gəna va. Mba'a ghəshi nəwti gəzə kwemer va war njasa gəzanshi mbəzli dikə dikə ni va ki. 'Wakəvə nava dzərvə mba'a zləlivərivata dzar mbə mbəzli ka Zhəwifə. 'Wava na ghalaba, ka sar pa' ndatsə.

*Yesəw canshi ghən tsa ci kaa *mbəzli ta səfa ci*
(Mk 16:14-18; Lk 24:36-49; Zhŋ 20:19-23; SləniKY 1:6-8)

¹⁶ Dza mbəzli ta səfa Yesəw va mən lə tan ni ki, mba'a ghəshi mađishi, ka dzashiy dzəti hidfi ka Galile. Sa tsəhəshi ghəshi na, mba'a ghəshi dzashiy, dzəmə bahwaa niy gəzanshi Yesəw va.

¹⁷ Ma sa tsəhəshi ghəshi məba na, mba'a ghəshi nay ki. War sa nay ghəshi na, dza ghəshi tsəfəkwə tsəfəkwə, ghəshi tsəfəkwəshi. Tapə

ghøshi ka pøra'wanci dividivi shi, ta fal. Ma nihwæti mbøzli mbø shi na læ kø ghøn.

¹⁸ Dza Yesøw ki, kæt kætøghøvay dzøvøgha shi. Ma kø ngøshi na: «A Hyala ndara børciy møni mazøø dzøkøn shiy gwa'a gwa'a. Shi mø ghwømə, læ shi tø hidī gwa'a.

¹⁹ Ava va tsøgha, mbalam a ghwøy dzar mbø hwølfø mbøzli tø hidī gwanashi ta gøzanshi kwømaa dzøkønee, nza ghøshi mønishi ka mbøzliy nøwra! Nza ghwøy mananshi *batem læ sløn tsa Didi, mba'a læ sløn tsa Zøghwø nzø, mba'a læ sløn tsa Safø tsa nzø dewdew tsa.

²⁰ Bananshim dī føti ta kwømee gwanata, njasa gøzawøy ya va gwa'a! Ə gøzawøy ya, sønay tø ghwøy, war kwasøbø ghwøy dzee nza, njasa søømø vici va gwa'a, pa' føca dza hidiy kədīshi» kø Yesøw.

Ava tsøgha na Yøwøn kwøma wøzø naa dzøkøn Yesøw *Køristøw, njasa tsasliti Matiye ki.

28:18 28:18 Dani 7:14; Mt 11:27 **28:19 28:19**hwølfø mbøzli tø hidī gwanashi: 10:5-6; 24:14; Mk 16:15; Lk 24:47; møni batem: Mt 3:15; Mk 16:16; SløniKY 2:38; 8:36; 1Kwør 1:13-16; Ef 4:5; Zhñ 3:22; 4:1-2; Rm 6:3-4; mbø sløn tsa Didi læ sa Zøghwø nzø mba'a sa Safø tsa nzø: 2Kwør 13:13 **28:20 28:20** 1:23; 5:2-7, 27; 11:28-30; 18:20

**Zliya Yəwən kwəma wəzə naa dzəkən
Yesəw Kəristəw**

**Bana: Zliya Yəwən kwəma wəzə naa dzəkən Yesəw
Kəristəw New Testament**

Le Nouveau Testament en langue Bana du Cameroun

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bana

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

ae014872-94cd-54bc-869e-601bde2245b3